

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı

**FİNANSAL OKURYAZARLIK VE İİBF'DE VERİLEN MUHASEBE-
FİNANSMAN DERSLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK ÜZERİNE
ETKİLERİ: CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ İİBF ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Hamdi KAYA

Sivas
Eylül 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Ana Bilim Dalı Başkanlığı

**FİNANSAL OKURYAZARLIK VE İİBF'DE VERİLEN MUHASEBE-
FİNANSMAN DERSLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK ÜZERİNE
ETKİLERİ: CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ İİBF ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Hamdi KAYA

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Muhammet Mustafa KISAKÜREK

Sivas
Eylül 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : İşletme Anabilim Dalı
Tezin Başlığı : Finansal Okuryazarlık ve İİBF'de Verilen Muhasebe-
Finansman Derslerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine
Etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Öğrencileri
Üzerinde Bir Araştırma
Savunma Tarihi : 06.09.2019
Danışmanı : Prof. Dr. M. Mustafa KISAKÜREK

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. M. Mustafa KISAKÜREK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yüksel AYDIN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Serkan ŞAHİN

Oy Birliği

Oy Çokluğu

**Hamdi KAYA tarafından hazırlanan Finansal Okuryazarlık ve İİBF'de Verilen
Muhasebe-Finansman Derslerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkileri:
Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma başlıklı tez,
kabul edilmiştir./..../.....**

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

30.08/2019

Hamdi KAYA

TEŞEKKÜR

Lisanüstü eğitimim boyunca, bilimsel desteğini ve hoşgörüsünü benden esirgemeyen danışman hocam, Prof. Dr. Muhammet Mustafa KISAKÜREK'e teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım bütün hocalarıma şükranlarımı sunuyorum.

Bu süreçte en büyük destekçim yol arkadaşım, eşim Mehtap KAYA'ya, biricik oğlum Kerem KAYA'ya fedakârlıklarından dolayı minnettarım.

Ayrıca kardeşim Ferhat KAYA ve mesai arkadaşım Öğr. Gör. Alperen Timuçin SÖNMEZ'e bu süreçteki desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Hamdi KAYA

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	ix
ÖZET	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM FİNANSAL OKURYAZARLIK VE FİNANSAL EĞİTİM ...	3
1.1. Finansal Okuryazarlık Kavramıyla İlgili Temel Kavramlar	3
1.1.1. Okuryazarlık Kavramı	3
1.1.2. Finans Kavramı	5
1.1.3. Kişisel Finans Kavramı	6
1.1.4. Finansal Farkındalık	7
1.1.5. Finansal Yetenek	9
1.2. Finansal Eğitim	10
1.2.1. Finansal Eğitim Kavramı ve Tanımı	10
1.2.2. Finansal Eğitimin İşlevi ve Amacı	11
1.2.3. Finansal Eğitimin Önemi	13
1.2.4. Finansal Eğitimin Gerekliliği	15
1.2.5. Finansal Eğitimin Faydaları	16
1.3. Finansal Okuryazarlık	19
1.3.1. Finansal Okuryazarlığın Tanımı ve Kavramı.....	19
1.3.2. Finansal Okuryazarlığın Tarihsel Gelişimi	23
1.3.3. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri	27
1.3.4. Finansal Okuryazarlığın Amaçları	29
1.3.5. Finansal Okuryazarlığın Önemi ve İşlevi.....	32
1.3.6. Finansal Okuryazarlık Üzerine Dünyada ve Türkiye’de Yapılan Akademik Çalışmalar ve Sonuçları.....	35
1.3.6.1. Finansal Okuryazarlık Üzerine Dünyada Yapılan Akademik Çalışmalar ve Sonuçları	35

1.3.6.2. Finansal Okuryazarlık Üzerine Türkiye’de Yapılan Akademik Çalışmalar ve Sonuçları	41
--	----

İKİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ..... 47

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	47
2.2. Araştırmanın Sayıltıları	47
2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	48
2.4. Evren Örneklem.....	48
2.5. Veri Toplama Aracı.....	48
2.6. Veri Analizi	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM..... 51

3.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgileri.....	51
3.2. Araştırmaya Katılanların Finansal Okuryazarlık Düzeylerini ve Almış Oldukları Derslerin Finansal Okuryazarlıkları Üzerine Etkilerini Değerlendirmeleri.....	54
3.3. Araştırmaya Katılanların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesine Yönelik Sorulara Verdikleri Cevapların Frekans Analizleri	57
3.4. Çalışmaya Katılanların Finansal Kavramlara İlişkin Bilgi Seviyelerinin Ölçülmesine Yönelik Sorulara Verdikleri Cevapların Frekans Analizleri.....	65
3.5. Cinsiyetlere Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi .	79
3.6. Sınıflara Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi.....	81
3.7. Bölümlere Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi....	87
3.8. Genel Not Ortalamasına Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi.....	94

SONUÇ..... 99

KAYNAKÇA 107

EKLER..... 118

ÖZ GEÇMİŞ..... 122

KISALTMALAR

A.Ş	: Anonim Şirket
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
ÇEKO	: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
EFT	: Elektronik Fon Transferi
FACT	: Adil ve Doğru Kredi Aktarımları
FODER	: Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği
GANO	: Genel Ağırlıklı Not Ortalaması
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İNFE	: Uluslararası Finansal Eğitim Ağı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ORAN	: Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu,
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMSF	: Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
yy.	: yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları	51
Tablo 2. Ankete katılanların sınıf düzeyi	52
Tablo 3. Ankete katılanların eğitim gördükleri bölüm	52
Tablo 4. Ankete katılanların genel not ortalaması düzeyleri.....	53
Tablo 5. Finansal okuryazarlık durumunuzu nasıl görüyorsunuz?	54
Tablo 6. Bölümünüzde verilen muhasebe-finance ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlığınız üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?	55
Tablo 7. Fakültenizde verilen derslerin finansal okuryazarlığınız üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?	56
Tablo 8. Sınıf arkadaşlarınızı şirketinizin finans idaresinden sorumlu yönetici yapar mısınız?	56
Tablo 9. Elinizde bulunan 100 TL'nizi yıllık %10 faiz oranı ile 2 yıllığına bankaya yatırdığınızı varsayalım. 2 yıl sonra bankadaki para tutarınız ne olur?	57
Tablo 10. Enflasyon oranının yıllık %10 olduğu varsayılan bir ortamda banka hesabınızda bulunan 100 TL'nizin yıllık %5 faiz uygulamasıyla bir yıl sonraki gerçek değeri ne olur?	58
Tablo 11. Bir piyasada faiz oranları düşerse, bu düşüş tahvil fiyatlarını nasıl etkiler?	59
Tablo 12. “Şirketlerin hisse senetlerinin getirisi genellikle yatırım fonlarının getirisinden daha çok risklidir.” Cümlesinin doğruluğu hakkındaki düşünceniz nedir?	60
Tablo 13. Yıllık gelirinizin 10.000 TL, enflasyon oranının %10 olduğu varsayımı altında 2 yıl sonra aynı reel gelir düzeyine sahip olmanız için yıllık gelirinizin ne kadar olması gerekir?	61
Tablo 14. Tahviller hisse senetlerinden daha risklidir	61
Tablo 15. Faiz oranı %10, enflasyon oranı %5 iken vadeli mevduat hesabınızdan ne kadar net gelir elde edersiniz?	62
Tablo 16. Aşağıdakilerden hangisine yatırım yapmak daha rasyoneldir?.....	63
Tablo 17. Bir ons altın kaç gramdır?	64
Tablo 18. Anketin 18. Sorusunda yer alan likert tipi soruların güvenilirlik sonuçları	65

Tablo 19. Basit faiz oranının bilinirlik düzeyi.....	65
Tablo 20. Bileşik faiz kavramının bilinirlik düzeyi.....	66
Tablo 21. Nominal değer kavramının bilinirlik düzeyi	67
Tablo 22. Temerrüt faizi kavramının bilinirlik düzeyi	67
Tablo 23. Hazine bonosu kavramının bilinirlik düzeyi	68
Tablo 24. EFT kavramının bilinirlik düzeyi.....	69
Tablo 25. Menkul kıymet virmanı kavramının bilinirlik düzeyi	69
Tablo 26. DASK kavramının bilinirlik düzeyi	70
Tablo 27. Yatırım portföyü kavramının bilinirlik düzeyi.....	71
Tablo 28. Vadeli mevduat hesabı kavramının bilinirlik düzeyi	72
Tablo 29. Reel faiz kavramının bilinirlik düzeyi.....	72
Tablo 30. Döviz tevdiat kavramının bilinirlik düzeyi	73
Tablo 31. Yatırım fonu kavramının bilinirlik düzeyi	74
Tablo 32. Bireysel emeklilik kavramının bilinirlik düzeyi.....	75
Tablo 33. Yatırım ortaklığı kavramının bilinirlik düzeyi	75
Tablo 34. TMSF kavramının bilinirlik düzeyi.....	76
Tablo 35. BDDK kavramının bilinirlik düzeyi.....	77
Tablo 36. Borsa kavramının bilinirlik düzeyi.....	77
Tablo 37. Çapraz kur kavramının bilinirlik düzeyi	78
Tablo 38. Cinsiyet değişkeni üzerinden yapılan betimsel istatistik sonuçları.....	79
Tablo 39. Bağımsız örneklem t-testi.....	79
Tablo 40. Cinsiyete göre uygulamalı sorulara verilen doğru cevaplar yüzdesi ve Mann-Whitney U testi sonuçları	80
Tablo 41. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde verilen Muhasebe-Finansman ağırlıklı derslerin bölümlere göre dağılımı.....	81
Tablo 42. Sınıf değişkeni üzerinden yapılan betimsel istatistik sonuçları	83
Tablo 43. Sınıf değişkeni üzerinde yapılan homojenlik test sonuçları.....	83

Tablo 44. Sınıf düzeyi Anova test sonuçları	84
Tablo 45. Sınıf değişkeni Tukey testi sonuçları	85
Tablo 46. Sınıfa göre uygulamalı sorulara verilen cevaplar yüzdesi ve Kruskal Wallis test sonuçları	86
Tablo 47. Bölüm değişkeni üzerinden yapılan testin betimsel istatistik sonuçları	88
Tablo 48. Bölüm değişkeni üzerinden yapılan homojenlik test sonuçları	88
Tablo 49. Bölüm değişkeni Anova test sonuçları.....	89
Tablo 50. Bölüm değişkeni Tukey test sonuçları	89
Tablo 51. Bölüme göre uygulamalı sorulara verilen cevaplar yüzdesi ve Kruskal Wallis test sonuçları	92
Tablo 52. Not ortalaması değişkeni üzerinden yapılan testin betimsel istatistik sonuçları	94
Tablo 53. Not ortalaması değişkeni üzerinden yapılan homojenlik test sonuçları.....	94
Tablo 54. Not ortalaması değişkeni Anova test sonuçları.....	95
Tablo 55. Not ortalaması değişkeni Tukey test sonuçları	96
Tablo 56. Not ortalamasına göre uygulamalı sorulara verilen cevaplar yüzdesi ve Kruskal Wallis test sonuçları	97

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Finansal Eğitim Diyagramı.....	11
Şekil 2. Finansal Okuryazarlık Bileşenleri	21
Şekil 3. Finansal Okuryazarlık Kazanılma Süreçleri.....	30

ÖZET

Günümüzde gelişen teknoloji, yüksek rekabet ortamı ve artan imkanlar finans alanında da diğer alanlarda olduğu gibi bilgi sahibi olmayı, bunu akıl süzgecinden geçirerek zamanla yarışarcasına hareket etmeyi zorunlu hale getirmektedir. Önce bilgisayarlar üzerinden sonrasında ise tablet ve telefonlar üzerinden finansal işlemlerin bireysel olarak yapılmasına imkân tanıyan gelişmelerin yaşanması, iyi bir finans bilgisine sahip olmayı zorunlu kılmaktadır. Gün geçtikçe artan finansal ürün ve araçlar, doğru karar almak isteyen bireylerin finansal bilgi açısından belirli bir yetkinliğe sahip olmasını doğal olarak gerektirmektedir. Finansal okuryazarlık seviyesini yükselten bireyler, fırsatlardan yararlanmayı, tehditlere karşı önlem almayı rahatlıkla gerçekleştirebilecektir. Finansal açıdan bilinç seviyesi yüksek olan bireyler, öncelikle kendi mali kararlarında, dolaylı olarak da içinde bulunduğu ekonomik yapıda riski azaltacaklardır.

Bu tezde, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 4377 lisans öğrencisi anakütle olarak belirlenmiştir. Bu anakütleden basit rastgele örnekleme yoluyla alınan 720 örneklem üzerinden, başta fakültede verilen muhasebe-finance dersleri olmak üzere; cinsiyet, sınıf, bölüm, genel not ortalaması ve fakültede verilen diğer derslerin finansal okuryazarlık üzerine etkileri araştırılmıştır.

Çalışma sonucunda öğrencilerin kendilerini genel olarak orta düzeyde finansal okuryazar gördüğü, finansal okuryazarlık seviyesini belirleyecek sorular üzerinden yapılan değerlendirmede de genel olarak orta seviyenin biraz altında finansal okuryazar oldukları sonucu çıkmıştır. Erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre daha yüksek seviyede finansal okuryazarlık ve bilgi seviyesine sahiptir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı muhasebe-finance ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlıklarına etki ettiğini belirtmiştir. Çalışmada cinsiyetler, sınıflar ve bölümler arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Bilgi, Finansal Eğitim

ABSTRACT

Nowadays, developing technology, high competitive environment and increasing opportunities make it necessary to have the knowledge about finance as in other fields and to act in a competitive manner by reasoning out. Developments that enable the financial transactions to be carried out individually, first via computers and then via tablets and phones, make it necessary to have good financial knowledge. Naturally, the increasing number of financial products and instruments also require to have a certain level of financial knowledge for those who want to make the right decisions. Individuals who raise the level of financial literacy will be able to take advantage of opportunities and take precautions against threats. Individuals with a high level of financial awareness will reduce the risk primarily in their own financial decisions and also indirectly in the economic structure in which they are involved.

In the thesis, 4377 undergraduate students studying at Cumhuriyet University, Faculty of Economics and Administrative Sciences were identified as target population. In particular, accounting-finance courses given in the faculty; the effects of gender, grade, department, grade point average and other courses on financial literacy were examined on 720 samples taken from the target population by simple random sampling.

As a result of the study, it was concluded that the students consider themselves as a medium level financial literate in general and in the assessment made on the questions that will determine the level of financial literacy, they are generally slightly below the medium level. Male participants have a higher level of financial literacy and knowledge than female participants. Approximately half of the students stated that the courses which mainly involves accounting-finance have an impact on financial literacy. In the study, it was found that there are significant differences between the sexes, classes and departments.

Keywords: Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Education

GİRİŞ

Dünyada kaynakların sınırlı olması, bireylerin de sınırlı bir gelir ile hayatlarını devam ettirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bireyler sınırlı gelirleri ile harcamalar yaparak geçimlerini sağlamak, tasarruflar yaparak bunları yatırımlara dönüştürüp gelecek planlarını oluşturmak zorundadır. Bireyler harcama, tasarruf ve yatırım kararları alırken kendisi için en doğru kararı almak ister. Harcama, tasarruf ve yatırımlarına dair rasyonel kararlar alamayan bireyler eşit gelir düzeyine sahip diğer bireylere göre daha düşük gelir düzeyine sahipmiş gibi daha düşük refah seviyesinde hayatlarına devam etmek zorunda kalırlar. Dolayısıyla bireyin alacağı doğru kararlar hem bu gününe hem de geleceğine yön verecek olup, yaşam kalite düzeyine etki edecektir.

Kişilerin anlamlı harcama, tasarruf ve yatırım kararları alabilmeleri için finansal yetkinlik noktasında yeterli donanımına sahip olmaları gereklidir. Diğer bir ifadeyle finansal okuryazar bir bireyde olması gerektiği gibi, finansal bilgiye sahip olmalı ve bunu tutum ve davranışları ile sergilemelidir.

Küresel ticaret savaşları, döviz kurlarındaki oynaklık, yaşanan ekonomik kriz gibi faktörler geleceğe ilişkin belirsizlikleri artırırken finansal okuryazarlığın önemini artırmaktadır. Yaşanan teknolojik gelişmeler, yeni finansal ürün ve hizmetlerin bireylere sunulması da yine finansal okuryazarlığın önemini vurgular niteliktedir. Bireylerin, fırsatların ve tehditlerin bir arada bulunduğu finansal piyasalarda doğru ve zamanında karar alabilmeleri için finansal okuryazar olmaları gerekmektedir.

Bireylerin alacağı finansal ve ekonomik kararlar finans piyasasını daha az etkilerken, kurum ve kuruluşların alacağı kararlar daha fazla etkileyecektir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri geleceğin kurum ve kuruluş tepe yöneticileri veya finans yöneticileri olacaklarından, gelecekte alacakları kararların daha etkili kararlar olması beklenmektedir. Finans piyasasında daha büyük etki doğuracak kararlar alması muhtemel olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması piyasayı olumlu yönde etkileyeceğinden önem arz etmektedir.

Dünyada önemi gün geçtikçe daha çok anlaşılan finansal okuryazarlıkla ilgili düzey belirleme, eğitim ve tabana yayma çalışmaları artarak devam etmektedir. Ülkemizde daha yeni bir çalışma alanı olan finansal okuryazarlıkla ilgili çalışmalar sınırlı sayıdadır. Finansal okuryazarlık eğitimlerinin planlanması, uygulanması ve sonucunda finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması için finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar önemlidir. Bu çalışma finansal okuryazarlık çalışmalarına katkı sağlamak maksadıyla Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi ile cinsiyet, bölüm, sınıf, genel not ortalaması ve muhasebe-financeman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlık üzerine etkileri araştırılmıştır.

Finansal okuryazarlık, eğitim, farkındalık kavramlarının açıklandığı, finansal okuryazarlığın dünyada ve ülkemizde gelişim süreçlerinin anlatıldığı çalışmada, araştırmanın yönteminin açıklanmasından sonra 2016-2017 eğitim öğretim yılında anket yöntemiyle toplanan verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL OKURYAZARLIK VE FİNANSAL EĞİTİM

Küreselleşen dünyada her alanda olduğu gibi finansal alanda da bilgiyi anlamlandırma, yorumlama oldukça önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda finansal okuryazar olmak hem bireyler hem de işletmeler için önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Bireylerin ve işletmelerin finansal okuryazar haline gelmeleri kişisel ve toplumsal ekonomik refah açısından oldukça önemlidir. Bu sayede kişilerin ekonomik refah seviyeleri artmakta, işletmelerin de ekonomik istikrar sağlama hedefleri gerçekleşmektedir. Finansal okuryazarlığın amacı sadece para piyasalarını takip etmek, bu piyasalara yön vermek değildir. Bu sebeple finansal okuryazarlık kavramına daha geniş perspektiften bakmak gerekmektedir. Finansal okuryazarlığını sağlamış bireyler paranın önemini, kullanım amaçlarını, piyasa koşullarını, ekonomik dalgalanmaları ve krizleri, maddi yatırımlara yön vermeyi bilen kişileridir. Finansal okuryazarlık yeterlilikleri kişilere kendiliğinden edinebileceği bilgilerinin yanında eğitim uygulamaları ile de daha iyi hale getirilebilecek kazanımlar sunar. Verilen bu eğitimler hem kişisel hem de toplumsal anlamda düşünüldüğünde profesyonel çaba ve uzmanlık gerektiren eğitimlerdir. Bu bölümde finansal okuryazarlık kapsamında yer alan kavramlar, okuryazarlık, finans, finansal okuryazarlık, finans öğretimi gibi tanımlamalara yer verilmektedir. Bu kapsamda finansal okuryazarlık becerisine sahip olan bireylerin ve toplumların ortak özellikleri ile sahip olunan bu özelliklerin sağladığı faydalar da yer almaktadır.

1.1. Finansal Okuryazarlık Kavramıyla İlgili Temel Kavramlar

Araştırmanın temelini oluşturan finansal okuryazarlık kavramının sınırlarını belirleyebilmek ve anlayabilmek için öncelikli olarak okuryazar kavramını, finans kavramını, finans eğitimini ve finansal okuryazar olmanın sağlayacağı kazanımları açıklamak gerekmektedir.

1.1.1. Okuryazarlık Kavramı

Geçmişten günümüze dünyada yaşanan değişim ve gelişmelere bağlı olarak eğitim sisteminde de büyük çaplı değişimler ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte çeşitli

okuryazarlık tanımlamaları yapılmıştır. Bilgiye sahip olmanın ve bilgi üretmenin siyasi, ekonomik ve sosyal getirilerinin her zamankinden daha fazla olduğu günümüz “Bilgi Çağında” bilgiye ulaşma ve bilgiyi amaca uygun şekilde kullanmak şeklinde ifade edilebilecek bilgi okuryazarlığının değeri ve öneminin de kendi kendine ortaya çıkmakta olduğu belirtilmektedir (Başaran 2005: 163). İnsanoğlu yazının var olduğu günden beri okuma eylemini gerçekleştirmektedir. Okuyarak çevresi ve kendisi hakkında bilgi sahibi olmakta, bilgi sahibi oldukça kendisini yenilemekte ve geliştirmektedir. Okuma, temel alınan bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasında etkileşime dayalı, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen, uygun bir yöntem ve hedef doğrultusunda anlamlandırma şeklinde tanımlanabilmektedir (Akyol 2005: 1). Okuma, yazılı bir kaynağa yönelik okuyucunun gerçekleştirdiği, çeşitli işaretlerle ifade edilmiş bir metnin bilişsel ve fiziksel işlemlerle anlamlandırılması, metnin ne ifade ettiğinin çözümlenerek ortaya çıkarılmasıdır şeklinde ifade edilebilir (Demir 2009: 720). Bu karşılıklı etkileşim kapsamlı bir program gibidir. Okuryazar kavramı Türk Dil Kurumu tarafından ise; “okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kişi)” şeklinde tanımlanmıştır. Okuryazarlık kavramının anlamı da “okuryazar olma durumu” şeklinde ifade edilmiştir. Okuryazarlık, Longman’da ise, “okuyabilme ve yazabilme durumu” olarak tanımlanmıştır. Okuryazarlık kavramı tanımlanırken “okuma ve yazma” kavramları vurgulanmaktadır. Fakat okuryazarlık sadece bu kavramlarla sınırlı değildir. Arif Altun bu durumu şöyle ifade etmiştir; Okuryazarlık karşılıklı etkileşimdir ve toplumda var olan bilgi ve becerileri, toplumsal kuralları anlama, karşılıklı paylaşma, ifade edebilme ve gelecek nesillere aktarma yöntemidir(2005: 1). Mehmet Kurudayıoğlu ve Sait Tüzel tarafından okuryazarlık ile okuma-yazma kavramları karşılaştırıldığında, birbirleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılmasında aşağıda yer alan maddelerin göz önünde bulundurulabileceği ifade edilmiştir. Bu maddeler şu şekildedir (2010: 284):

-Okuma-yazma kod çözmeye; okuryazarlık anlamlandırmaya dayalıdır:

Okuma yazma sembollerle ifade edilen kodları açıklamaya ve ifade etmeye, okuryazarlık ise bu sembolleri bilişsel bir süzgeçten geçirerek sentezleme sürecidir.

-Okuma-yazma bir kategori; okuryazarlık ise bir derece belirtir:

Okuma-yazma, kişinin okuma yazma yeteneğine sahip olup olmama durumunu ifade ederken, okuryazarlık sahip olunan yeterliliklerin ne dereceye kadar sahip olduğunu ifade etmektedir.

-Okuma-yazmanın simge sistemi basılı ortamdaki harfler; okuryazarlığın simge sistemi ise “şeylerdir”:

Okuma-yazma sistematik olarak harflerle ifade edilirken, okuryazarlık ise daha kapsamlı yetenekleri barındıran, günlük ve uzmanlık gerektiren bilgileri de içine alan her şeyi kapsamaktadır.

-Okuma-yazmanın statik tanımlanması yapılmıştır; okuryazarlığın ise tanımlanması devam etmektedir:

Okuma-yazmanın tanımı yukarı da yer alan ifadelerden anlaşılacağı üzere birçok kişi tarafından yapılmaktadır. Fakat okuryazarlığın kesin tanımı bulunmama ile birlikte, gün geçtikçe çeşitli anlamlar yüklenilmektedir. Buna örnek olarak David Bawden, medya okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, elektronik okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık şeklinde ifade etmiştir (2001: 249).

1.1.2. Finans Kavramı

Finans kavramı günlük yaşantımızda karşımıza oldukça sık çıkmaktadır. Günümüzde bireyler ve işletmeler için finans yönetimi değişen dünyaya ayak uydurabilmek ve sürdürülebilirliklerini sağlamak için en önemli gerekliliklerden bir tanesidir. Finans kavramı ile ilgili tanımlar incelendiğinde Türk Dil Kurumu (2013) “kişi ve işletmelere fon ve sermaye sağlamak için yapılan ticari etkinlik” şeklinde tanımlamıştır. Bu kapsamda finans kavramını daha iyi anlayabilmek için finansal yönetim kavramına değinmek gerekmektedir. Finansal yönetim kavramı, kişilerin ve işletmelerin hedeflerinin belirlenerek finansal kararların alınmasını kapsamaktadır şeklinde tanımlamıştır (Paramasivan, Subramanian 2009: 3). Bu kararlar alınırken piyasa koşullarının iyi bilinmesi, karşılaşılabilecek risklerin önceden saptanması gerekmektedir. Kişisel çıkarlar işletme hedefleri ile örtüşmediği durumlarda alınan finansal kararların uygulanması mümkün olmamaktadır. Finans kavramı Khan ve Jain’e göre parayı ve sermayeyi yönetme sanatı ve bilimi olarak tanımlanmıştır

(2008: 1). Sanat denilince ilk akla gelen ögelerin başında yaratıcılık kavramı gelmektedir. Kişilerin refah seviyesinin artırılmasında ve işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında yaratıcı işletme ve bireysel politikalar önemli bir etkiye sahiptir. Başka bir ifadeyle globalleşen dünyada hem bireylerin hem de işletmelerin giderek artan üretici ve tüketici ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için finans kavramı önemini giderek arttırmaktadır. Finans kavramına genel olarak bakıldığında, bireylerin, kurumların ve örgütlerin yarar sağlayabilecekleri para, fon ve sermaye gibi maddi kaynaklar akla gelmektedir (Okka 2010: 6). Bu tanımda da görüleceği üzere finans kavramı günlük yaşamın olmazsa olmaz bir parçası olarak değerlendirilebilmektedir.

1.1.3. Kişisel Finans Kavramı

Kişisel finans kavramı kişilerin çalışarak kazanmış olduğu para olarak tanımlanabilmektedir. 1899 yılında ilk defa karşımıza çıkan kişisel finans kavramı yaşadığımız dönemde en çok karşımıza çıkan konulardan bir tanesidir. Bireyin ekonomik olarak iyi durumda olması, ihtiyaçlarını karşılayabilmesine ve buna bağlı olarak kişisel refahını arttırarak hayat sürmesini sağlamaktadır. Kişilerin ekonomik olarak gelişmiş olmaları, toplum yaşantısını etkilemektedir. Bu kapsamda devletler için kişisel finans kavramının bireylerin eğitim faaliyetleri kapsamında yer alması amaçlanmıştır.

ABD’de on dört farklı üniversitede 1800 öğrenciyle yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin bireysel finans bilgilerinin geliştirilme ihtiyacı bulunduğu tespit edilmiştir. Tasarruf, kredi, yatırım ve sigorta gibi alt boyutlara yönelik uygulanan ankette sorulan sorulara % 53 oranında doğru cevap verilmiştir. Bu araştırma kapsamında öğrencilerin kendileri ile ilgili finansal kararlar verebilme konusunda sınırlı yeteneklere sahip olduğu söylenebilmektedir. Finansal bilgi seviyesinin düşük olması bireylerin finansal karar verme noktasında yeteneklerini sınırlandırmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmaların ortaya koyduğu sonuçlara göre eğitim sistemlerinde yer alan kişisel finans eğitiminin yeterli olmadığı söylenebilmektedir. Bu eksiklik Amerikan toplumunda önemli düzeyde finansal bilgisizliği ortaya koymuş ve bu bilgisizlik devlette yüksek maliyete sebep olmuştur. Bireyler finansal gelecekleri hakkında güvensizliğe sebep olmuş ve bu durum iş

yaşamındaki verimliliklerini yüksek düzeyde etkilemiştir. Bireylerin kendi finansal durumlarına yön verememesi toplumsal bir probleme dönüşmüştür (Chen, Volpe 1998: 122). Yukarıda açıklanan sebeplerle bireysel finans eğitimi oldukça önemlidir. Bireylerin ne kadar gelirlerinin olduğunu bilmeli, harcama ve gelirleri karşılaştırarak bütçesini kontrol etmeyi sağlayabilmelidir. Tasarruf yapabilmeli ve bu tasarrufları etkili ve doğru kullanabilmelidir. Kısa ve uzun vadede karşılaşılabilecek riskler karşısında hazırlıklı olmayı öğrenmelidir.

1.1.4. Finansal Farkındalık

Finansal farkındalığın finansal okuryazarlığın bir alt boyutu olduğu ve finansal okuryazar olabilmek için finansal farkındalığın gereklilik olduğu ortaya konmuştur (Mason 2003: 54). Finansal farkındalık bireylerin ve işletmelerin finansal para, fon ve sermaye hakkında bilgi ve becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Finansal risk ve fırsatlara karşı duyarlı olabilmeyi, daha bilinçli adımlar atmalarını, finansal yardım konusunda nereye başvurabileceklerini bilmelerini ve ekonomik seviyelerini artırmak için yapılması gereken faaliyetleri yapmalarını sağlayan bir süreçtir. Bu süreç; bireylere mevcut durum ve finansal fırsatların, risk ve sonuçların farkına varmalarını sağlar. Tüketicilerin finansal terim ve ifadeleri anlamaları için gerekli olan yetenek ve gücü, eğitim ve rehberlik yolu ile temin etmelerini sağlamayı içerir. Bireye ekonomik konu ve ürünlerle ilgili detaylı bilgi vererek, mevcut fırsatların finansal bilgi ve yönlendirmeleri en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlar (ekodialog.com). Dünyada yaşanan gelişmelerle, tüketim daha farklı ve karmaşık hale gelmektedir. Sürekli olarak piyasaya yeni ürünler girmekte ve tüketiciler online şekilde alışveriş yapabilmekte hızlı bir şekilde üreticiye ya da pazarlamacıya ulaşabilmektedir. Bu da finansal okuryazarlık ve farkındalığı daha önemli hale getirmektedir.

Ülkemizde Finansal okuryazarlık ve finansal eğitim kavramları oldukça yeni kavramlardır. Bu sebeple bu kapsamda yapılan araştırmaların birincil amacı finansal farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Visa Europe tarafından yayımlanan *Finansal Farkındalık* (Financial Awareness) raporundaki verilere göre Türkiye OECD tarafından oluşturulan “Finansal Eğitimde Uluslararası İşbirliği” platformunda yer alan 15 üyesinden birisidir. Fakat bu üyeler içinde finansal eğitim

adına ulusal bir stratejiye sahip olmayan tek ülke olarak belirtilmiştir (2011: 9). Bu rapor sonrasında SPK tarafından Türkiye’de 2014 yılında ilk ulusal strateji planı hazırlanmış, Resmi Gazete’de yayımlanarak uygulamaya girmiştir.

Yürürlüğe giren finansal eylem planında (SPK 2014), uygulanması hedeflenen çalışmaların bir kısmına aşağıda yer verilmiştir:

- *İlk ve ortaöğretim düzeyinde müfredattaki ve yaygın eğitim programlarındaki temel finans konularının geliştirilmesi,*
- *Yükseköğretim düzeyinde finans ile ilgili programların ders içeriklerinin gözden geçirilmesi,*
- *Finansal eğitimle ilgili doküman ve çalışmalara yönelik bir internet sayfası oluşturulması,*
- *Finansal eğitim faaliyetlerinin sosyal medya yolu ile duyurulması, finansal ürün ve hizmetlerin, finansal piyasalardaki risklerin anlaşılmasına, bilinçli tercihler yapılmasına ve yardım başvurusu prosedürlerine ilişkin açıklayıcı broşür, kitapçık, eğitici oyunlar ve benzeri kaynakların yaygınlaştırılması,*
- *Ev hanımlarının finansal konularda bilinçlendirilmesi,*
- *Finans dışı programlarda da finansal eğitimin verilmesi olarak belirtilmiştir (tedmem.org).*

OECD verilerine göre finansal farkındalığı gittikçe önemli kılan etkenler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Yardımcıoğlu, Yörük 2016: 177):

- *Finansal Ürünlerin Karmaşıklığı*
- *Finansal Ürünlerin Sayısında Artış*
- *Nüfus Patlaması ve Artan Yaşam Süresi*
- *Emekli Maaşı Düzenlemelerindeki Değişiklikler*
- *Gelirdeki Değişimler*
- *Sermaye Piyasalarındaki Değişimlerdir.*

1.1.5. Finansal Yetenek

Globalleşen dünyada mevcut fırsatları değerlendirmek ve ekonomik açıdan kendini güvence altına alacak finansal sonuçları elde etmek için sahip olunacak finansal yetenekler finansal okuryazarlık için önemlidir. Bugün atılacak yanlış bir adım, bireyin gelecek yaşantısını etkileyebileceğinden, bireyin yeterli finansal yeteneklere sahip olması oldukça önemli bir durumdur. Bu sebeple finansal yetenek kapsamında değerlendirilebilecek ilk kavram finansal bilgiyi bilme ve anlama kavramıdır. Birey finansal kavramları bilme, bu kavramların farkında olarak finansal adımlar atabilme yeterliliğine sahip olmalıdır. Burada esas olan para kavramını anlayabilmektir. Bireylerin önüne çıkan çeşitli fırsatlar arasından optimum finansal kararı verebilmeleri ve günlük yaşamlarında finansal açıdan kendilerini güvence altına alabilmeleri çoğunlukla bireylerin finansal bilgi düzeylerinin yeterli olmasına bağlıdır (Altıntaş 2012: 157).

Finansal yetenek kavramı için değerlendirilebilecek bir diğer kavram finansal beceriler ve yetkinliktir. Hem kişinin mevcut durumunu hem de kişinin kontrol alanı dışında kalan durumları kapsayan finansal konular ile ilgili bilgi sahibi olma ve bu konuları anlama ve yorumlama işlemi kişinin sahip olduğu finansal beceri ve yetkinliği sayesinde olmaktadır. Bu doğrultuda finansal beceri ve yetkinliğe sahip olma herhangi bir bilgi birikimi olmadan ve bu bilginin nasıl kullanılacağını bilmeden kazanılamamaktadır. Finansal konularda yetkinliğe sahip olan kişi finansal sorunları tanımlamayı ortaya koyar ve bu sorunlarla baş edebilmek için etkin ve geçerli çözüm yolları geliştirir (Mason 2003: 57). TDK (2013)'ya göre Yetenek kavramı, "Bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet" olarak tanımlanmaktadır. Finansal yetenek açısından düşünüldüğünde yetenek ve finansal yetenek kavramları birbirini destekler niteliktedir.

Finansal yetenek kapsamında değerlendirilebilecek son kavram ise finansal sorumluluk kavramıdır. Finansal sorumluluk ise bireyin hedeflediği finansal ölçütlerine ulaşabilmesi için mevcut gelir ve gider durumunu ortaya koyarak, geleceğe yönelik tasarruf planlayabilme ve yapabilme durumudur. Finansal sorumluluğa sahip olan birey, kendi istek ve ihtiyaçlarını belirleyebilen, tahmin edilebilen ve tahmin edilemeyen durumlar için para tasarruf edebilen ve kaynaklarını

verimli şekilde kullanabilen bireydir (Ryan 2009: 45). Finansal sorumluluğa sahip birey, almış olduğu kararların tek bir açıdan değil bütünsel olarak muhakemesini yapabilir. Planlanmadan aceleyle alınan yanlış kararlar bireyi ve toplumu olumsuz etkileyebilmekte ve zarara sebep olabilmektedir. Finansal sorumluluk birey ve toplumun geleceğine yönelik faydalı ve etkili kararlar alabilme yetisidir (Mason 2003: 57). Bireyin finansal bir karar alırken bütünsel bir çerçeveden bakarak düşünmesi ve bu şekilde kararlar alması gerekmektedir.

1.2. Finansal Eğitim

Finansal karar alma sürecinin temelleri çocuklukta atılmakta ve ilerleyen yaşlarla birlikte devam etmektedir. Bu sebeple erken yaşta alınacak finansal eğitimin kişinin öğreneceği finansal bilgileri davranışa dönüştürmesinde daha etkili olacağı söylenebilmektedir. Bu koşullar göz önüne alındığında mevcut finansal sistemin en temel basamağını oluşturduğu varsayılan aileler de ilerleyen zaman diliminde yaşanabilecek finansal krizlerin önlenmesi açısından da oldukça önemlidir (Gökmen 2012: 21). Finansal eğitim kişi, aile ve toplum için oldukça önemli bir olgudur. Bu kapsamda finansal eğitim konusu altında finansal eğitim kavramı ve tanımı, finansal eğitimin işlevi ve amaçları, finansal eğitimin önemi, finansal eğitimin gerekliliği ve finansal eğitimin sağladığı faydalar konuları ele alınacaktır.

1.2.1. Finansal Eğitim Kavramı ve Tanımı

Adamson Sigalla Norman tarafından finansal eğitim bireylerin kendi finans algılarına göre verimli ve kontrollü bir şekilde kararlar almalarını sağlayan bilgi ve yeterlilik topluluğu olarak ifade edilmiştir (2010: 200). OECD, tarafından 2005 yılında yayınlanan *Finansal Okuryazarlığı İlerletmek: Sorunların ve Politikaların Analizi* adlı kitapta finansal eğitim kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır: “Finans tüketicilerinin ve işletmelerin finansal bilgi ve kavramlara yönelik anlayışlarını geliştirdikleri ve ortaya çıkabilecek (finansal) risk ve fırsatların bilincinde olmak, bilgiye dayalı kararlar vermek, finansal rehberlik almak üzere nereye başvurabileceklerini öğrenmek ve finansal refah ve korunmalarını artırabilmek amacıyla diğer gerekli davranışları sergileyebilmek için, öğretim ve/veya tarafsız ve gerçekçi tavsiyeler sayesinde beceri ve güven geliştirdikleri süreçtir” (OECD 2005:

13). Bilinçli bir tüketici olmak, kişinin günlük hayatında ve iş yaşamında ekonomik gelişim ve göstergeler açısından oldukça gerekli ve faydalıdır.

Finansal eğitim, “finansal konulara ilişkin farkındalığın artırılması, finansal ürünlere erişimin geliştirilmesi ve finansal konularda bilgi birikiminin sağlanmasından, bu bilgi birikiminin bireylerin tüketim, yatırım ve tasarruf davranışlarında değişiklikler yaratmasına ve bu değişikliklerin ülke ekonomisine ve toplumsal refaha yansımalarına kadar geniş bir alanı kapsamaktadır” (TCMB 2011: 79).

Finansal eğitimi tanımlamayı amaçlayan çeşitli tanımlar yapılmış olsa da bu tanımlar aşağıdaki ortak öğeleri içermektedir: (Hogarth 2006: 29; OECD 2009: 13).

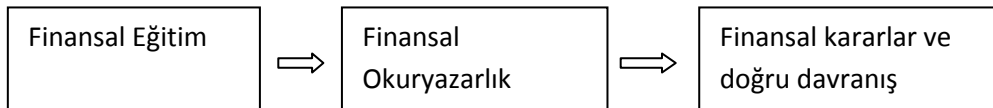
- Para ve varlıkları yönetme, bankacılık, yatırım, kredi, sigorta ve vergiye ilişkin konular hakkında bilgili ve eğitilmiş olma; kişinin sahip olduğu para, fon ve varlıklarını nasıl kullanacağını ve tasarruf sağlamaya yönelik hangi tedbirler alması gerektiği yönünde faaliyetlerini içerir.

- Para ve varlık yönetimine ilişkin temel konseptleri anlama; kişinin yapacağı yatırımlarda parayı ne zaman, nasıl, hangi koşullar altında kullanması gerektiği gibi kararları içerir.

- Bu bilgiyi kullanma, finansal kararları planlama, uygulama ve değerlendirme becerisini kapsamaktadır; Kişinin sahip olduğu finansal bilgiyi uygun zaman ve şartlar altında uygulamaya koyma becerisini kapsamaktadır.

1.2.2. Finansal Eğitimin İşlevi ve Amacı

Şekil 1’de politika yapıcılar ve yürütücüler tarafından finansal eğitim konusunda benimsenen etkili diyagram modeli görülmektedir.

Şekil 1. Finansal Eğitim Diyagramı (Willis 2008: akt. Barmaki 2015: 12)

Günümüz toplumlarında gerek tüketici rolündeki bireyler, gerek yatırımcılar açısından düşünüldüğünde finansal kavram ve olayların dışında kalmak mümkün değildir. Bu sebeple alınan finansal kararlar herkes için önemlidir. Fakat toplum

olarak düşünülduğünde herkesin yüksek finansal eğitime ve farkındalığa sahip olduğu söylenemez. Bu sebeple toplumun her kesimi ve her yaş grubu için finansal eğitim önemli ve gereklidir. Fakat Türkiye’de yaş, cinsiyet, meslek grupları, yaşanan coğrafi bölge gibi çeşitli nedenlerden kaynaklı finansal eğitim düzeyleri arasında farklılıklar vardır. Ülkesel bazda farklılıkların yanında uluslararası alanda da farklılıklar göze çarpmaktadır. Yapılan çalışmalar dikkate alındığında gelişmiş ülkelerde yaşayan kişilerin finans eğitimi konusunda daha ileri düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca bahse konu ülkelerde yaşayan bireyler yeterli düzeyde finansal bilgiyi edinmiş olmasalar bile finansal konularda uzman desteğine ihtiyacı olduklarının farkındalığına sahiptirler (Satoğlu 2014: 35). Bu farklılıkları en aza indirmek için finansal eğitim herkes için gerekli bir eğitimidir. Çünkü finansal eğitim almış kişiler, almayan kişilere oranla hem kişisel hem de toplumsal fayda gözetildiğinde daha nitelikli olarak değerlendirilebilmektedir. Çünkü finans eğitimi yaşamın her alanında kullanılan bir bilgidir. Bu bilgiler kişinin mevcut ekonomisini planlamasında, çalışma hayatında, yerel ve ulusal kaynaklı krizlere karşı tedbir almada kullanılacak bilgilerdir.

Finansal eğitime sahip kişilerde risk yönetimi gelişmiştir. Finansal fırsatları yakalama, girişimcilik ve tasarruf konularında yetkindirler. Finansal okuryazarlık kapsamında yapılan araştırmalar incelendiğinde kişilerin hayatları boyunca gerekli finansal eğitim almamış olmaları finansal okuryazarlık seviyesini de düşürmektedir (Crain 2013: 2). Kişilerin finansal eğitimi yeteri düzeyde almamasının yaşamın her alanında finansal karar alma konusunda zorluklar yaşanmasına sebep olduğu görülmekte ve bunun sonucunda da finansal okuryazarlığın önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir (Biçer 2016: 1504). Bir ülkede finans eğitimi alan kişilerin sayısı arttıkça o ülkede ki para politikaları değişir ve gelişme gösterir. Bireylerin temel düzeyde olsa bile finansal eğitime sahip olması var olan para piyasalarının sağlıklı çalışması için büyük önem taşır. Düşük ve yetersiz finansal bilgi seviyesinde bulunan bireyler kişisel tasarruf ve yatırım tercihlerini sağlıklı yapamazlar.

1.2.3. Finansal Eğitimin Önemi

OECD'nin finansal eğitim alanında yapmış olduğu araştırmalar ve stratejiler finansal eğitim konusunun öneminin anlaşılmasında büyük öneme sahiptir. OECD'nin 2005 yılında yayınladığı Finansal Okuryazarlığı Geliştirme Raporunda finansal eğitimin önemini artıran faktörleri şöyle sıralamıştır (Satoğlu 2014: 37):

- Finansal ürünlerin karmaşıklığı,
- Finansal ürünlerin sayısının artması,
- Nüfus artışı ve insan ömrünün uzamasıyla emeklilik dönemi gelen kişilerin artması
- Kişilerin mevcut gelirlerindeki artış,
- Para piyasalarındaki değişimler,
- Finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olmasıdır.

Yukarıda açıklanan nedenlerden anlaşılacağı üzere finansal eğitimin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Tüketiciye yönelik ürün bazında alternatifler sürekli artmaktadır. Bu da kişilerin alış veriş oranını arttırmakta ve tüketime yönelmektedir. Bu artış ve çeşitlilik kişilere doğru finansal karar vermeleri için farklı seçenek sunmasının yanında bireylerin birçok riskle karşı karşıya gelmesine de neden olmaktadır. Finansal eğitim almamış bireyler daha fazla tüketime yönelmekte ve mevcut gelirlerini düzensiz kullanmaktadırlar. Kişiler ihtiyacı olduğundan fazlasını almakta ya da ürünün niteliksel yönünden çok fiyat yönünden değerlendirerek harcama yapmaktadır. Bu da alınan ürünlerin ya kullanılmamasına ya da kısa sürede deforme olarak bozulmasına neden olmaktadır. Bunların yanında gelişen teknoloji ve hayat standartlarında olumlu değişim göz önünde bulundurulduğunda insan yaşam süresinde geçmişe göre artış olduğu bilinmektedir. İnsanların bu sebeple çalışma hayatı ve emeklilik süreleri uzamış ve bu dönemdeki kişi sayısı da artmıştır. İnsanların mevcut finansal okuryazarlık oranlarının düşük olması (Hogart 2002; Beal, Delpachitra 2003; Çömlekçi 2017; Yıldırım, Öztürk 2017) finansal eğitimin önemini arttırmaktadır.

Geçmiş yıllarda küresel düzeyde yaşanan ekonomik krizler finansal eğitim ve finansal okuryazar olmanın önemini gözler önüne sermiştir. Bu krizler, kişi veya

toplulukları olumsuz yönde etkilemiştir. Paranın değerinin düşmesi, ürün ve hizmet sektöründeki fiyatlardaki ani artış, finansal faaliyetlerde dalgalanma ve geleceğe dönük maddi belirsizlik bireylerin finansal okuryazarlık eğitimlerinin ne derece düşük olduğunu ortaya çıkarmıştır. Burhanettin Aktaş tarafından finansal okuryazar olma düzeyinin düşük olma sebepleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (2011: 5):

- Çoğu tüketicinin gerekli bilgi ve donanıma sahip olmaması*
- Sigorta, emeklilik ve bankacılık gibi temel ürünlerde bilgi eksikliği*
- Temel finansal ve ekonomik konulardaki (faiz, getiri, enflasyon vb.) bilgi eksikliği*
- Finansal ihtiyaçların değerlendirilmesindeki yetersizlikler*
- Geleceği planlamaya yönelik öngörü yetersizliği*
- Kişisel ihtiyaçları en iyi biçimde karşılayacak araçların seçimindeki yetersizlikler*
- Bilişim sistemlerinin yeterince etkin kullanılmayışı*
- Algı yanlışlarının halen devam etmesi*

Yukarıda sıralanan sebepler de göz önüne alındığında finansal eğitimin gerekliliği ve önemi artmaktadır. Yukarıda sayılan eksiklikler finansal eğitimle giderildiğinde veya en aza indirildiğinde kişisel ve toplumsal refahta artış yaşanacağı kaçınılmaz bir sonuçtur. Günümüzde oldukça önemli olan finans eğitimi, girişimcileri ilgilendirdiği kadar ev ekonomisi yöneten, tasarruflarıyla mantıklı yatırımlar yaparak, geleceğini güvence altına almaya çalışan bireysel finans aktörlerini de ilgilendirmektedir.

Finansal okuryazarlık kapsamında verilen finansal eğitimin hedeflenen amaçlara ulaşabilmesi farklı ortamlarda çeşitli teknik ve yöntemlerle eğitim programları hazırlanmaktadır. Bu eğitim programlarının amacına ulaşabilmesi için gerekli olan şartlar Jazayeri (2012) tarafından aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

- Etkili finansal eğitim programları hazırlanması,
- Karmaşık görünen finansal ürün ve kavramların verilecek finansal eğitim programlarıyla anlaşılır hale getirilmesi,

- Çeşitli gruplar için grubun niteliğine uygun finansal eğitim programları hazırlanması (cinsiyet, yaş grubu, meslek vb.),
- Hazırlanan finansal eğitim programlarında eğitim alan bireylerin sahip olduğu kültür farklılıklarına özen gösterilmesi,
- Kadınların finansal eğitim programlarına katılmaları teşvik edilmeli, katılmalarına engel teşkil eden nedenlerin incelenmesi,
- Finansal eğitim programlarının bireylere sağlayacağı faydalar hakkında bilgi sahibi olması,
- Finansal eğitimden maksimum düzeyde fayda sağlayabilmesi için grup dinamiklerine göre eğiticilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir (Jazayeri, 2012: Akt. Barmaki 2015: 14).

1.2.4. Finansal Eğitimin Gerekliliği

Finansal okuryazarlık ve finansal eğitim kavramları birbirlerini tamamlayan kavramlardır. Finansal okuryazarlığın finansal eğitimin bir çıktısı olduğu söylenebilir. İlgili alanyazın incelendiğinde finansal okuryazar seviyesinin artırılması için iyi bir finansal eğitimden geçmek gerektiği belirtilir (Eskici 2014: 5). Finansal eğitim almamış bireyler finansal durum ile karşı karşıya geldiklerinde mevcut bilgilerin nasıl kullanılması gerektiğini bilemezler ve rasyonel karar alma sıkıntısı çekerler. Finansal eğitim almış kişiler ise finansal bilgiyi anlar, gerekli gördüğü durumlarda rasyonel karar alır ve kullanırlar.

Finansal eğitimi gerekli kılan durumlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (OECD 2005: 10):

- Çeşitli finansal ürünlerin (hisse senedi, bono, tahvil vb.) finansal yapı bünyesinde karmaşık olarak algılanması sonucu yatırımcı ve tasarruf sahiplerinin kararsızlığa düşmelerine neden olmaktadır.
- Artan teknoloji ile çeşitliliği artan finansal ürünlere erişimin kolay olması, yatırımcıların yatırım kararları almalarını zorlaştırmaktadır.
- Yaşam süresinin uzaması ve kişilerin yaşamları boyunca hayatının her anında parayla iç içe olması.

- Bireylere sunulan bireysel emeklilik gibi alternatif emeklilik sistemleri ile kişilerin geleceğe dönük yatırımlarını değerlendirmek istemeleri.
- Kişi başına düşen gelir ve eğitim seviyesi düşük bireylerin para piyasalarını negatif yönde etkilemesi.

Finansal eğitimi yüksek olan bireyler yukarıda sayılan finansal olumsuzluk ve kararsızlıkları aşabilirler. Bu kararsızlık ve olumsuzlukların giderilmesi için finansal eğitim kaçınılmaz bir süreçtir. Finansal eğitimin bu kişiler üzerinde etkili olabilmesi için kazanılması gereken özellikler Habil Gökmen tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır (2012):

- *Sayısal değerleri anlayabilme,*
- *Bilişim teknolojilerini etkin kullanabilme,*
- *Kredi kartlarını etkin kullanabilme,*
- *Finansal veri ve önerileri anlayabilme, sorgulayabilme ve değerlendirebilme,*
- *Tüketici hak ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olma,*
- *Finansal ihtiyaçların çözümünde alternatif çözüm yollarının risk ve getirilerini hesaplayabilmektir.*

Finansal eğitimin gerekliliklerinden bir tanesi de ekonomik gelir seviyesi düşük kişilerin eğitim düzeyleri, ekonomik geliri orta ve yüksek seviyede olan kişilere göre daha kötü düzeyde olduğundan, finansal eğitimin düşük gelirli kişilere öncelik verilerek uygulanmasını gerektirmektedir (Bayram 2015: 107). Özellikle Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeler ve daha az gelişmiş ülkeler göz önünde bulundurulduğunda gelir dağılımının eşit olmadığı, düşük ve orta düzey gelir grubuna sahip kişilerin daha fazla olduğu bilinmektedir. Bu gruplara yönelik verilecek finansal eğitimler ülkelerin mevcut finans politikalarını etkileyecek ve olumlu gelişmelere neden olacaktır.

1.2.5. Finansal Eğitimin Faydaları

İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak, tasarruflarını değerlendirmek ve gelecek yaşamını güvence altına almak amacıyla finansal ürün ve hizmetlerden faydalanmaktadır. Faydalanılan finansal ürün ve hizmetlerin kişinin yaşamında etkili

kullanımı ancak finansal okuryazar olmakla sağlanmaktadır. Bilinçli tercihler yapabilen bilinçli tüketiciler, etkili ve verimli bir piyasa oluşabilmesinin ön şartlarından birisidir. Bir toplumda finansal eğitim alan kişilerin artması, o toplumda yer alan ekonomi politikalarına yön verir. Birey aldığı finansal eğitim sayesinde değişen finansal davranışları eşliğinde tasarruf anlayışını değiştirir. Bireyin günlük yaşamındaki finansal etkileşim de bu anlayışı destekler niteliktedir. Finansal eğitim almamış bireylerin finansal olaylara karşı farkındalığının oluşması ve geleceğe dönük tasarruf anlayışı geliştirmesi beklenemez.

Finansal eğitim bireysel, toplumsal ve ekonomik refaha katkı sağlar. Finansal eğitim almış birey elde ettiği gelirin bir kısmını tasarruf etmeye çalışır. Sonrasında bu tasarruflarını geleceğe yönelik değerlendirmeye çalışır. Dolayısıyla bu yönde yapılan yatırımlar hem ülkenin mevcut sermaye yapısına katkı sağlamakta hem de finansal piyasalara katkı sağlamaktadır. Güçlü ve devamlılık gösteren bir sermaye yapısı da, iktisadi kararlılık için oldukça önemlidir (Özgüler 2013: 13). Devletlerin ekonomik planlarının değişmesinde, değişen dünya anlayışı, yaşanan ekonomik krizler, para piyasalarındaki dalgalanmalar, teknolojik gelişmeler gibi faktörler etkili olmaktadır. Örneğin yakın zamana kadar bireylerin emeklilik sistemleri devlet güvencesinde iken günümüzde bireysel emeklilik planları kişilerin tercihlerine bırakılmaktadır. Finansal eğitim almamış kişilerin tasarruf anlayışları gelişmediğinden gelecek emeklilik planları da düzenli olarak yapılamamaktadır.

Finans eğitim kişilerde bilgiyi artırmanın yanı sıra kişilerin davranış alışkanlıklarını değiştirmeyi hedefler. Alınan eğitim ile kişilerde finansal farkındalık oluşur. Kendilerini güvence altına alırlar. Tüketicilerin finansal bilgilerini nerede ve nasıl kullanacağı konusunda tüketicilere yardımcı olur. Finansal eğitim, kişiler için cazip, yararlı ve uygulaması kolay bilgiyi içerir, ayrıca bu bilgilerin yanında değerleri de içerir. Formal öğelerin yanında pratik öğeler de içerir. Bu şekilde toplumun her kesimine ulaşarak çok sayıda insana fayda sağlar (Hopley 2003: 9). Finansal eğitim almış kişiler kendi yatırım ve tasarruf planlarını yaparken rehberlik ve danışman desteği almaktan da çekinmemektedirler. Ayrıca kişilerin bilinçlenmesini sağlar. Bilinçlenen tüketici kendi kar zarar dengesini gözetebilmektedir. Ayrıca, bu bilinçle tüketiciler hem dolandırıcılıktan ve finansal

ürünlere ilişkin yanlış yönlendirmelerden kendini koruyabilmekte, hem de kendileri için en uygun ürünü tercih etmeye teşvik edilmektedirler (TCMB 2011: 82).

Günümüzde yaşanan küreselleşme ile ülkelerin ekonomilerinde yaşanan gelişmeler bütün ülkeleri etkilemektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan ekonomik gelişmeler tüm bireyleri etkileyebilmektedir. Finansal eğitim ile bireylerin dünyada yaşanan finansal gelişmeleri takip etmesi, ekonomik fırsatları değerlendirmesi ve ekonomik krizlere karşı tedbir geliştirmesi beklenmektedir. Bireyin doğumdan ölüme kadar yaşamın her alanında paraya ihtiyacı vardır. Bu sebeple kişilerin özellikleri ayırt edilmeksizin tüm insanlara finansal eğitim verilmesi gerekmektedir. Sadece eğitim kurumlarına değil tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, özel müteşebbislere, sivil toplum kuruluşlarına finansal eğitim konusunda büyük görevler düşmektedir. İnsanların gelir gider dengesini sağlaması, finansal risklere karşı tedbirli olması, yeniliklere ve fırsatlara açık olması, kişinin kendisinin ve toplumsal refahın sağlanmasında önemli yer tutmaktadır.

Finansal eğitimin işlevselliği tüm insanları etkileyebilmektedir. Finansal eğitim ile oluşacak bilinçli tüketici ile kayıt dışı istihdamın da önüne geçilebilecektir. Kayıt dışı istihdam ile kişilerin toplumun ve para piyasalarının kayıpları en aza indirilebilir. Kişilerin piyasaya kazandırmadığı bireysel tasarrufların da piyasaya kazandırılması yine finansal eğitim ile sağlanabilir. Bu sayede kişilerin ekonomi piyasasında aktif ve etkin rol sahibi olmaları sağlanabilmektedir.

Habil Gökmen, finansal eğitim almış bireylerde yaşanan olumlu davranış değişikliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır (2012):

- Birey finansal konularda acele düşünüp ani karar veriyor ise, bunu uzun vadeli planlar yapma ve uygulama ile değiştirmesi gerekir.
- Birey geri ödemesini ve ödeme şartlarını düşünmeden kolayca kredi kullanıyor ise bu davranışını değiştirmesi gerekir.
- Birey en ufak ihtiyacı için kredi kullanma eğilimi varsa, mevcut kendi diğer finansal araçlarını kullanma davranışı ile değişmesi gerekir.
- Birey tüm kazancının harcıyor ise bu davranışını kazancının bir kısmını tasarruf etme alışkanlığı ile değişmesi gerekir.

- Birey mevcut borçlarını yeni borçlarla kapatıyorsa borca karşı dengeli ve sağlıklı bir tutum geliştirmelidir.

1.3. Finansal Okuryazarlık

21. yy'da insanların kazanmak istediği davranış ve yeteneklerin başında paraya sahip olma, parayı yönetebilme yeterliliği gelmektedir. Bu da son yıllarda geçerliliğini iyice kazanan finansal okuryazarlık kavramını ön plana çıkarmaktadır. İnsanın yapısı, toplumsal düzendeki değişimler, hızla gelişen teknolojik yapı, tüketicilerin harcama alışkanlıklarındaki değişiklikler, bireylerin finansal bilgi alışkanlıklarında köklü değişikliklere sebep olmuştur. Bu değişimler dünyanın neresinde yaşanırsa yaşansın, dil, din, kültür farklılıklar gözetmeksizin hızlı veya yavaş şekilde tüm bireylerde yaşanmıştır. İnsan ömrünün uzaması, kadının çalışma hayatına dahil olması, emeklilik sistemlerinde yaşanan değişimler, bireylerin finansal konulara ilgisini arttırmıştır. Dünyada yaşanan ekonomik krizlerin sıklığının artması, hızla değişen piyasa koşulları, kişilerin tüketim alışkanlıklarının artması, aile yapılarında yaşanan değişimler finansal okuryazar olma zorunluluğunu doğurmuştur. Bütün bu yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler, finansal araçların çeşitliliğinin artması, kişilerin finansal okuryazar olma yeteneği kazanmalarını gerektirmiştir. Çünkü finansal okuryazar olma yeteneğini kazanmış birey parayı yönetme yeteneğini de kazanmış demektir. Finansal okuryazarlıkla bireyler artan finansal ürün çeşitliliği ve karmaşıklığı ile baş edebilirler. Finansal okuryazar olan birey mevcut ekonomik sistemde karşısına çıkan fırsatları değerlendirir, mevcut gelir/gider dengesini sağlar ve yaşanması muhtemel ekonomik risklere karşı kendisini korur. Bu bölümde finansal okuryazarlığın tanımı ve kavramı, finansal okuryazarlığın tarihsel gelişimi, finansal okuryazarlığın özellikleri, finansal okuryazarlığın amaçları, finansal okuryazarlığın önemi ve işlevi, finansal okuryazarlık üzerine Dünyada ve Türkiye'de yapılan akademik çalışmalar ve sonuçları üzerinde durulacaktır.

1.3.1. Finansal Okuryazarlığın Tanımı ve Kavramı

Finansal okuryazarlık kavramı, Dünyada ve Türkiye'de son yıllarda geçerliliğini arttıran oldukça yeni ve önemli bir kavramdır. Bu sebeple finansal okuryazarlık kavramının kapsamı ve tanımı üzerine tek bir tanıma ve anlama

ulaşmak mümkün değildir. Finansal okuryazarlık tanımı üzerine çeşitli kurumlar ve araştırmacılar tarafından farklı tanımlamalar yapılmıştır. Bazı kuruluşların ve araştırmacıların yapmış oldukları finansal okuryazarlık tanımları alanyazında oldukça sık kullanılmakta ve öne çıkmaktadır. Bu kuruluşların başında yer alabilecek kuruluş OECD'dir. Finansal okuryazarlık kavramı OECD tarafından şöyle tanımlanmıştır. Finansal ürün ve kavramlar hakkında bireylerin ve tüketicilerin haberdar edilmesi veya ekonomik risk ve seçenekler arasında seçim yapabilecek farkındalığı kazanmış olmasını sağlayarak kişinin ekonomik refahını olumlu yönde geliştirme sürecidir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, finansal okuryazarlık öncelikle kişilerin refahını en üst düzeye çıkarmak için etkili tedbirler almalarını sağlamak ve maddi konularda sıkıntıya düşmelerine engel olmak, kazanılması gereken bireysel finans kapsamında değerlendirilen bir konudur (Bihari, Shukla 2012 :43; Vitt vd. 2005: 7).

Kişilerin içinde bulunduğu toplumu ve dünyayı daha iyi anlamasını ve yorumlamasını sağlayan finansal okuryazarlık, kişileri daha bilinçli ve seçici olmaya yönlendirmekte, finans politikalarının sınırlılıklarını ve gücünü anlamalarını sağlamaktadır (Gerek, Kurt 2011: 61).

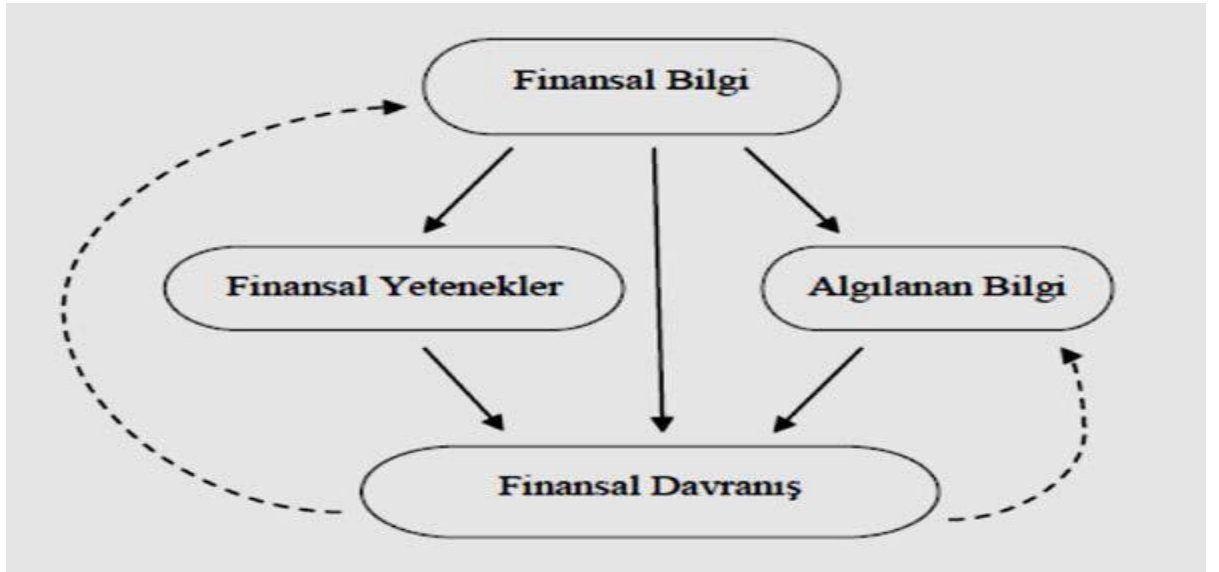
Finansal okuryazarlık Michael Noctor vd. tarafından finans yönetimi ve kullanımı hakkında etkin karar verebilen ve alınan bu kararlar ile ilgili öngöründe bulunabilme yeteneği olarak tanımlamıştır (1992: 21).

Lois Vitt vd., finansal okuryazarlığı maddi iyileşmeyi sağlayacak parasal durumlar ile ilgili; bilgiyi anlama, yorumlama, yön verme ve etkileşime geçebilme yeteneği olarak tanımlamıştır (2005: 239). Bu tanım insanların gelişen dünyada varlığını sürdürebilmek için kazanması gereken öncelikli bilgi olarak tanımlayan Jinhee Kim'in tanımıyla örtüşmektedir (2001: 215-241).

Serhad Satoğlu tarafından yapılan çalışmada gün geçtikçe gelişme gösteren finansal okuryazarlık kavramının farklı araştırmacılarca yapılan tanımlarına yer verilmiştir (2014: 7-9). Buna göre Lusardi ve Mitchell (2007), bireylerin finansal tasarruf ve yatırım kararlarını en doğru şekilde almasını sağlayan finansal kavramları bilmesi, Moore (2003), Kişisel finans kapsamında yetkin ve kazandığı bu yetkinliği uygulamada yetenekli ve Anzbank (2008), tarafından ise gerçekçi ve bilinçli karar

alabilme ve parayı etkin şekilde kullanabilme becerisi olan kişiler finansal okuryazardır şeklinde tanımlamaktadırlar.

Yukarıda birçok araştırmacı ve kuruluş tarafından yapılan tanımların bileşenleri incelendiğinde kişinin finansal bilgiye sahip olması, bu bilgiyi anlama ve yorumlama becerisi edinmesi, edinilen bu bilgi ve becerileri davranış ve yeteneğe dönüştürmesi beklenmektedir. Bu bileşenler Angela Hung, Andrew Parker ve Joanne Yoong tarafından finansal okuryazarlığın dört bileşeni adı altında kavramsal bir model altında toplanmıştır (2009: 708). Bu model aşağıda şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2: Finansal okuryazarlık bileşenleri (Kaynak:

[http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/2009/RAND_WR708.p
df \)](http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/2009/RAND_WR708.pdf)

Finansal okuryazarlık kavramının dünyada bilinirliğini ve farkındalığını arttıran araştırmacıların başında gelen Annamaria Lusardi, finansal okuryazarlık hakkında derinlemesine araştırmalar yapmıştır (2006: 1). Lusardi finansal okuryazarlığı tüketici, para ve fon sahiplerine parasal ürünler ve kavramlar ile ilgili bilgi verilmesi veya maddi risk ve çeşitli seçenekler hakkında tercih hakkı sunulması ve finansal farkındalığa sahip olan kişilerin refah seviyelerini yükseltme süreci olarak tanımlamaktadır.

Finansal okuryazarlık ile ilgili yapılan tanımların hemen hemen tamamında bazı ortak bileşenler göze çarpmaktadır. Bu bileşenler David Remund tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır (2010: 279):

- Finansal kavramları içeren bilgi
- Finansal kavramlarla ilgili iletişim yeteneği
- Bireysel finans yönetme becerisi
- Etkin finansal kararlar alma yeteneği
- İleriye dönük finansal ihtiyaçlar için bilinçli tasarruf yapma becerisi

Yukarıda yer alan maddeler incelendiğinde alanyazın incelemelerinde yapılan tanımlarla desteklendiği de görülmüştür.

Finansal kavramları içeren bilgi: Bireylerin finansal okuryazar olabilmeleri için öncelikle finansal konularda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Seliha Seçil Bayram, kişilerin finansal kararlar verirken ve bu kararları davranışlarında uygularken bilgi sahibi olurlarsa, sahip olunan bu bilginin kararlara ve davranışlara olumlu şekilde yansıdığını belirtmiştir (2010: 52).

Finansal kavramlarla ilgili iletişim yeteneği: İnsanlar sahip olduğu finansal bilgileri uygun ortamlar sağlandığında karşılıklı konuşabilmeli ve etkileşim halinde kalabilmelidirler. Bu konu ile ilgili finansal okuryazarlığı, Yusuf Kaderli vd. kişinin parasal durumunu anlama, mevcut durumunu yorumlama, yönetme ve iletişim kurma yetisi şeklinde açıklamıştır (2016: 98).

Bireysel finans yönetme becerisi: Bireylerin gelirlerini yönetebilme becerisi okuryazar olmak için önemli olan bir diğer unsurdur. Finansal okuryazarlık, tüketici ve yatırımcıların parasal ürünler ve kavramlar ile ilgili bilgi sahibi olması veya ekonomik risk ve alternatifler karşısında seçim yapabilecek bilince sahip olmasını sağlayarak maddi refahı yükseltme süreci olarak açıklanmaktadır (Güler 2015: 6).

Etkin finansal kararlar alma yeteneği: Kişi harcama yaparken, tasarrufa yönelirken ya da mevcut tasarruflarını yatırım olarak değerlendireceği zaman vereceği kararlar finansal okuryazarlığını gösteren ölçütlerden biridir. Isha Goel ve Sri Ram Khanna'a göre finansal okuryazarlık insanların maddi kaynaklarını

yönetirken etkili değerlendirmeler yapabilmesi ve etkin kararlar alabilmesidir (2013: 338-345).

İleriye dönük finansal ihtiyaçlar için bilinçli tasarruf yapma becerisi: Kişi sadece içinde bulunduğu zamanı düşünürse geleceğini tehlikeye atar. Bu sebeple bireyler emeklilik dönemlerine yönelik tasarruf yapmak, geleceğini güvence altına almak durumundadır. İnsanların emeklilik gibi konularda maddi zarar yaşamaması için finansal okuryazarlığın bireylerde artırılması gereklidir. Bu sebeple finansal okuryazarlık hem kişiyi hem içinde yaşadığı toplumu hem de bir ülkeyi etkileyen ve zamanla önem kazanan bir konudur (Temizel, Bayram 2011: 74).

Yukarıda sıralanan ve açıklanan bileşenler dikkate alındığında finansal okuryazar olmak her yaş grubu için kaçınılmaz ve gerekli bir eğitim süreci, yaşam becerisidir.

İngiltere’de bulunan “the Department for Education and Skills” tarafından, küreselleşen dünyada karşımıza çıkacak finansal fırsatların belirlenmesi ve bu fırsatlardan en etkin şekilde fayda sağlamanın kilit noktası olan finansal tercihler, her insan için en önemli hayati yetenek olarak açıklanmıştır (Clercq 2009: 2).

1.3.2. Finansal Okuryazarlığın Tarihsel Gelişimi

Finansal okuryazarlık kavramının ortaya çıkışının 1700’lü yıllara dayandığı bilinmektedir. Daha çok aile bireylerinin tasarruf eğilimleri üzerine yapılan planlamalar göze çarpmaktadır. Finans kavramının önemi 1800’lü yıllarda bireylerden toplanan kişisel bilgiler ile resmiyet kazanmaya başlamıştır. Bireylerin maddi tercihleri aile refahını etkileyen faktörlerin başında görülmüştür.

ABD’de 1862 yılında yürürlüğe girilen Morrill Act (Morrill Yasası) ile bütün eyaletlerde kurulan tarım konularını kapsayan “Land Grant” kurumu kurulmuştur. Bu kapsamda bireylerin tarım, sanat, ev ekonomisi gibi konularda eğitilmesi amaçlanmıştır (Kahraman 2015: 11).

Kişisel finans kavramı ilk olarak 1899 yılında ele alınmıştır. Gün geçtikçe önemi artarak ve kapsamı genişleyerek finansal okuryazarlık kavramı çatısı altında değerlendirilmeye başlanmıştır. Toplumun en küçük yapı taşlarından olan aile kavramının bütünsel gelişimini ev ekonomisinin sağlamlığına bağlayan Ellen

Richard 1899 yılında ev ekonomisi seferberliğini başlatmıştır. 1908 yılında Ev Ekonomisi Derneği'ni kurarak çalışmalarına hız vermiştir. Richards'ın en büyük başarısı, bilimsel ve ahlaki çıkarlarının çoğunu sentezleyebildiği ev ekonomisi harekâtının kurulmasıydı. Bilimi eve getiren Richards, aile için “en iyi fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişime” ulaşmayı hedefliyordu. Richards, ev ekonomisinin gerekliliğini anlatmak için konferanslar düzenlemiştir (vcencyclopedia.vassar.edu).

Bu akımla birlikte kadınlara öğretilen ev ekonomisi geliştirme çalışmalarının bir meslek olarak değerlendirilmeye başladığını belirten Mary Hinman Abel, daha sonra bu konunun uzmanlarca bilimsel tartışmalara konu edinildiğini belirtmiştir (1921).

ABD’de 1950’lerde ev ekonomisi alanında birçok araştırma yapılmaya başlanmıştır. Yapılan araştırmaların çoğunluğunun konusunu para, gelir/gider konuları, finansal yönetim, emeklilik ve sosyal güvence, ev alma, geleceğe yönelik tasarruf yapma gibi konular oluşturmaktaydı. Bu araştırmaların bir başka yararı da kişilere finansal konularda kazandırılan farkındalığı (Kahraman 2015: 11).

1954 yılında Modigliani ve Brumberg, bireyin almış olduğu tüketim ve tasarruf kararlarının hayatı boyunca sağlanan gelirle ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Yapılan bu araştırma kişisel finans araştırmaları için temel oluşturmuştur. Düşük gelirli küçük ve orta ölçekli işletmeler, tarımla uğraşanlar gibi kişilerden oluşan aile bireyleri arasında tasarruf oranlarının gelirle ilişkili şekilde neden daha hızlı artış gösterdiğini açıklamada dayanak oluşturmuştur (Öztürk, Demir 2015: 115).

Milton Friedman tarafından 1957 yılında yapılan çalışmada insanların gelirlerindeki kısa vadeli, süreklilik göstermeyen değişikliklerin bireylerin tüketim davranışları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğunu açıklamışlardır. 1965 yılında Becker, tarafından yapılan bir başka hane halkı araştırmasında zaman kavramı üzerinde durulmuştur. Bireylerin daha fazla kazanmak için çalışmaya daha fazla zaman ayırdıklarını, ailelerin bu kararları alabilmek için finansal bilgiye ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşmıştır.

20. yy sonlarına doğru para piyasalarında hızlı değişimler yaşanmıştır. 1971 yılında Bretton-Woods sistemi işlemez hale gelmiş, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nin de dahil olduğu finansal krizler sebebiyle doların altına dönüştürülmesi

kararından vazgeçilmiştir. ABD'nin de içinde bulunduğu gelişmiş ülkeleri de kapsayan bu ekonomik çalkantılar finansal okuryazarlık kavramının ne derece önemli olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Yine aynı dönemde yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler, mali politikaların küreselleşmesi, haberleşme teknolojileri sayesinde bilginin hızla yayılması finansal konularda köklü değişikliklere sebep olmuştur. Sermaye piyasalarında ve ticarete serbest ekonomiye geçiş paranın dolaşımını hızlandırmıştır (Yılmaz, Tuncay 2012: 345).

Amos Tversky ve Daniel Kahneman tarafından yapılan bir başka çalışmada insanların karar verme şekillerinin sınırlı olduğu, tüketim yaparken çalkantı ve risklerden hoşlanmadıkları, risk içermeyen, kar ve zarar durumu açık şekilde ortaya konmuş ürünleri almayı tercih ettikleri ortaya konulmuştur (1981: 453-458).

1990'lı yıllarda yapılan çalışmalarda geleceğin tüketici adayları olan gençlerin finansal farkındalığını etkilemek için finansal alanda eğitim çalışmalarına başlandı. 1997 yılında Amerika'da "Jump Start" Koalisyonu kuruldu. Bu kuruluş ülkenin mevcut eğitim sisteminde yer alan öğrencilerin kişisel finans eğitim müfredat kalitesini ve kapsamını geliştirmek için stratejik bir plan oluşturmayı hedeflemiştir. Böylelikle liselerde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri belirlenmek istenmiş, çıkan sonuçlar doğrultusunda finansal okuryazarlık eğitimlerine ağırlık verilmiştir (jumpstart.org).

Finansal Servisler Otoritesi (Financial Services Authority), 1997 yılında İngiltere'de kurulmuştur. Kuruluşun amaçları incelendiğinde tüketiciyi korumak, finansal piyasalarda bütünlüğü sağlamak ve rekabeti tüketici çıkarları doğrultusunda teşvik etmek anlayışının hâkim olduğu ve finansal okuryazarlık kavramının ön planda tutulduğu görülmüştür.

2000'li yıllara gelindiğinde yine ABD'de Finansal Okuryazarlık Eğitim Ofisi kuruldu ve yine eğitimde finansal okuryazarlık çalışmalarına önem verildi ve okullarda yer alan ders müfredatına girmesi sağlandı. Yine bu kapsamda 2003'te Adil ve Doğru Kredi Aktarımları (FACT) yasasının bir parçası olarak finansal okuryazarlık ve eğitim yasası yürürlüğe konulmuş ve devamında birçok yasa ve kuruluş faaliyetlerine başlandığı görülmüştür. Bahse konu kuruluşların faaliyetleri günümüzde halen devam etmektedir. Finansal okuryazarlık kavramı uluslararası

düzeve OECD tarafından 2008 yılında, Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (INFE)'nin kurulmasıyla geçmiştir. Bu kuruluşun kurulmasıyla; “*politika yapıcılara ve kamu yetkililerine finansal eğitim için ulusal stratejiler, bireysel finansal eğitim programları tasarlama ve uygulamada yardımcı olurken, aynı zamanda ortak ülkelerin nüfusu arasında finansal okuryazarlığı artırmak için yenilikçi yöntemler önermek*” amaçlanmıştır (Kahraman 2015: 13-14). Günümüzde gelişmekte olan ülkelerde bu kapsamda resmi ve özel sektör kuruluşları faaliyet göstermeye devam etmekte ve kuruluşların önemi gün geçtikçe daha da artmaktadır.

Dünyada finansal okuryazarlığa yönelik birçok kuruluşun faaliyet göstermesine karşın küreselleşmenin engellenememesi, teknolojide yaşanan baş döndürücü gelişmeler, sınırların ortadan kalkması finansal serbestleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Finansal serbestleşmenin sağladığı kolaylıklar beraberinde bazı sorunlarda ortaya çıkmıştır. Finansal araçların çeşitliliğinin artması, kolay ulaşım, hızlı para transferleri, tüketim alışkanlıklarındaki hızlı artış bireylerin finansal karar alma süreçlerini zorlaştırmıştır. Finansal okuryazarlığı olmayan ya da düşük seviyede olan tüketiciler gelir/gider dengesini kuramamaya, geleceğe dönük yatırım yapamamaya başlamıştır. Karmaşıklaşan finansal piyasalarda tüketici gelirinin ne kadarını tasarruf edeceğini, tasarruflarını nasıl yatırıma dönüştürebileceği, nakit mi kredi kartı mı kullanması gerektiği, bireysel emeklilik planlarını nasıl yapacağı vb. konularda finansal okuryazar olmaya ihtiyaç duymaktadır (Mercan ve diğerleri 2012: 109-112).

Finansal okuryazarlık oranı düşük olan ülkelerin başında gelen ABD’de 2008 yılında yaşanan mortgage emlak krizinden Türkiye dahil tüm dünya ülkeleri etkilenmiştir. Söz konusu kriz sebepleri incelendiğinde hem kredi veren finansman kuruluşlarının hem de kredi kullanan tüketicilerin finansal okuryazarlık oranının ne derece düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye yaşanan bu krizden oldukça fazla etkilenmiştir (Öztürk, Gövdere 2010: 382).

Türkiye’de yapılan finansal okuryazarlık çalışmaları incelendiğinde geçmişinin çokta eskiye dayanmadığı bilinmektedir. İlk olarak 2012 yılında Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), ulusal düzeyde bireylerin finansal okuryazarlık, finansal erişim farkındalıklarını ve olanaklarını oluşturabilmek için;

bilinçlendirme, eğitim, araştırma, uygulamalara destek, politikalar üretilmesi çalışmaları yapmak amacıyla kurulmuştur (fo-der.org). Daha sonra Türkiye’de finansal okuryazarlık çalışmaları ilk olarak 2014 yılında yayınlanan 2014/10 Sayılı Başbakanlık genelgesi ile resmiyet kazanmıştır. Bu genelge kapsamında, finansal hizmetlere erişim, finansal tüketicilerin korunması ve finansal eğitim temel alanlarını kapsayan ve 55 adet eylemden oluşan finansal erişim, finansal eğitim, finansal tüketicinin korunması stratejisi ve eylem planı hazırlanmıştır (tbb.org). Daha sonra finansal okuryazarlık çalışmaları bünyesine, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da katılarak “Herkes İçin Ekonomi” olarak adlandırdığı finansal okuryazarlık ve ekonomi eğitimi çalışmaları kapsamında farklı hedef kitlelere ulaşmayı amaçlayarak yola çıkmış ve bu kapsamda çalışmalarına halen devam etmektedir (tcmb.gov.tr). Yine bu kapsamda finansal okuryazarlık faaliyetleri özel bankalar aracılığıyla da yürütülmeye devam etmektedir.

1.3.3. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri

Finansal okuryazarlık eğitimiyle hedeflenen bireylerin maddi konularda ihtiyaç duyduğu finansal bilgiyi edinerek, karar verme sürecinde yanlışlığa düşmelerini engellemektir. Bu konuda uzman olmaya gerek yoktur. Bireylerin temel düzeyde eğitim açıklarını karşılayarak refah düzeylerini arttırmak hedeflenmektedir. Alanyazın incelendiğinde finansal okuryazarlık seviyeleri yüksek olan bireylerin sahip olduğu özellikler Jeanne Hogarth ve Marianne Hilgert tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır(2002: 1):

- Finansal okuryazar kişiler finansal bilgileri sahiptir.
- Finansal tüketim ve yatırım konusunda bilgiye sahiptir.
- Finansal okuryazar olan birey finans ve sermaye yönetimini ilgilendiren temel kavramlar hakkında bilgi sahibidir.
- Birey finansal okuryazar bilgisi çerçevesinde geleceğe yönelik planlama yapar ve planlarını hayata geçirir.

Finansal okuryazar olan kişilerin finansal bilgi, tutum ve davranışları yerine getirmesi beklenmektedir;

Finansal Bilgi kapsamında;

- Dört işlem yapabilmek,
- Enflasyonun satın alma gücünü nasıl etkilediğini anlamak
- Basit ve bileşik faiz hesabı yapabilmek
- Risk ve getiri arasındaki ilişkiyi bilmek
- Riski dağıtmanın faydalarını bilmek

Finansal Tutum kapsamında;

- Uzun vadede tasarruf etmeyi kısa vadede harcamaya tercih etmek,
- Geleceği düşünerek iradeli harcama yapmak
- Paranın sadece harcamak için değil saklamak için de olduğunu düşünmek

Finansal Davranış kapsamında;

- Satın almadan önce düşünmek,
- Borçları zamanında ödemek
- Bütçe yapmak
- Uzun vadeli finansal hedefler belirlemek ve hedeflere ulaşmak için çaba sarf etmek,
- Gelirin yetersiz olduğu durumlarda borç almak (tbb.org)

Finansal eğitim bireylere verilmediği sürece yukarıda bahsi geçen bilgi, tutum ve davranışları sergilemeleri oldukça zordur. Bir süreç olarak finansal okuryazarlık eğitimi bireylerin bahse konu bilgi, tutum ve davranışların finansal tüketici tarafından öğrenilerek içselleştirmesini hedeflemektedir. Habil Gökmen, tarafından tanımlandığı üzere finansal okuryazar, kendisine ve ailesine yeterli olacak şekilde finansal bilgi ve alışkanlıkları edinen kişidir (2012). Bu süreçte bireye sağlanan; (Er ve diğ. 2014: 116)

- *Bilgi, tüketiciye özel bilgiler olan durum, veri ve finansal fırsatların farkına varmalarını sağlamaktadır.*
- *Yönlendirme, bireylere eğitim ve rehberlik yolu ile finansal terim ve kavramları anlamaları için gerekli güç sağlamaktadır.*

- *Tavsiye, tüketiciye danışmanlık yaparak ellerinde bulunan finansal bilgi ve yönlendirmeleri en iyi şekilde değerlendirmeleridir.*

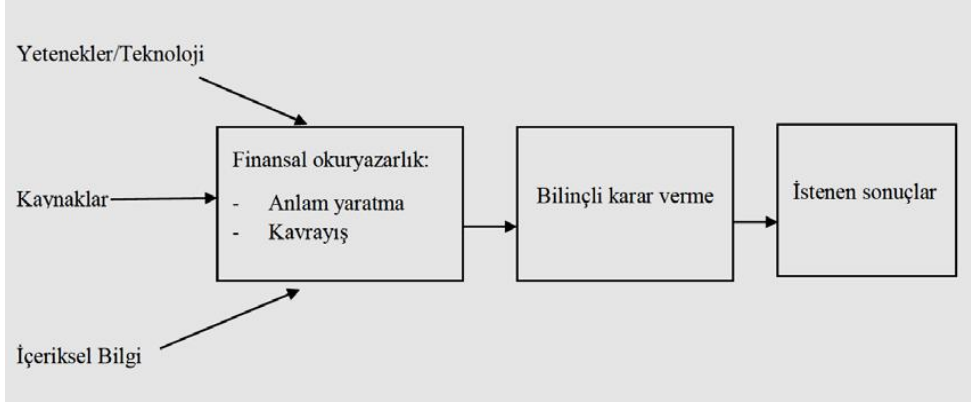
Ekonomi, para, finans, yatırım, tasarruf, emeklilik, kriz gibi maddi kavramlar günlük hayatın içinde mevcut olan ve oldukça sık kullanılan kavramlardır. Bu sebeptendir ki tüketici ekonomik risklerden korunmak, fırsatları değerlendirmek, finansal refaha kavuşmak için finansal okuryazar olmanın gerektirdiği özellikleri edinmek durumundadır. İçinde bulunduğumuz zaman hızlı değişimlerin yaşandığı, teknolojinin her gün değiştiği bir zamandır ki, birey bu zamana ayak uydurmak, finansal okuryazarlığı etkin kullanmak zorundadır.

1.3.4. Finansal Okuryazarlığın Amaçları

Bireyler gündelik yaşamın her anında finansal bilgi ve kararlarla karşı karşıya kalırlar. Kişinin beslenme, barınma, güvenlik, eğitim, hobi vb. ihtiyaçlarının karşılanmasında finansal okuryazarlık yeteneğine ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanların ihtiyaçları gün geçtikçe artmaktadır. Bu sebeple tüketicilerin artan bu ihtiyaçlar ve ürün çeşitliliği karşısında, günlük refahını arttırabilmek için finansal okuryazarlık düzeyini arttırması gerekmektedir. Küreselleşen dünyada hizmet verenler ve üreticiler pazar payı elde edebilmek için aralarında rekabet içindedirler. Bu sebeple ekonomik pazarlarda sınırlılıklar kaldırılmış, tüketiciye geniş bir pazar yelpazesi sunulmuştur. Bu sebeple kişilerin daha kolay kredi alabildiği, nakit parasını bulunmasa bile kredi kartı gibi finansal araçlara yöneldiği görülmektedir. Bu, finansal araçlara kolay ulaşım bireylerin ve aile harcama tutarlarının artmasına bundan kaynaklı borç miktarlarının da artmasına neden olmaktadır (Beal, Delpachitra 2003: 68). Bu süreçte bireyin finansal okuryazarlık becerileri yüksek olması önemli hale gelmiştir.

Finansal okuryazarlık çok boyutlu bütünsel bir kavramdır. Sadece tek bir açıdan değerlendirilebilecek bir kavram değildir. Finansal okuryazar olan birey finansal yetenek ve teknolojileri öğrenmeli ve takip edebilmelidir. Bunun yanında finansal bilgi kaynaklarını anlayabilmeli ve finansal bilginin hangi tür bilgiler içerdiğini öğrenmelidir. Carolynne Mason ve Richard Wilson finansal okuryazarlığı doğru finansal kararlar alabilmenin ön şartı olarak ilgili finansal bilgiyi anlama ve kavrayış becerisi şeklinde tanınamıştır (2000: 31). Buna ilişkin Mason ve Wilson

finansal okuryazarlığın tanımında öncül şartlar olarak “anlama” veya “kavrayış” (Şekil 3) kavramlarını belirtmiştir. Bilinçli karar verme ve istenilen sonuçlara ulaşabilmek için bu öncüllerin kazanılması gerekmektedir (Karaağaç 2015: 6).

Şekil 3: Finansal Okuryazarlık kazanılma süreçleri

Finansal okuryazarlıkta amaçlanan Şekil 3’te de görüleceği üzere bireylere bilinçli karar verme süreçlerinde yardımcı olmaktır. Çünkü bireyin karşısına çıkan finansal fırsatlarda vereceği kararlar kişinin hem elindeki parasını, hem de geleceğe dönük aile refahını etkileyeceğinden oldukça önemlidir. Çünkü birey verdiği kararlar doğrultusunda istediği sonuca ulaşabilecek ve hayatını idame edebilecektir. Bu açıdan düşünüldüğünde, finansal okuryazarlık öncelikle bireylerin genel refahını artırmayı hedefler. Genel refahı arttırmak için bireylerin gerekli önlemleri almaları sağlanmalıdır. Bireylerin maddi konularda sıkıntı çekmelerinin önüne geçmek amacıyla finansal okuryazarlık kavramı geliştirilmiştir (Bihari, Shukla 2012: 43).

Finansal okuryazarlığının artırılması amaçlanan toplumda var olan bireylerin finansal kavramları bilmesi, algılaması, finansal çalışmalara ulaşması ya da finansal farkındalığının artmasının ötesinde; geleceğe dönük planlar yapabilmesini sağlamak ve bu planların uygulanabilirliği yönünde çalışmalar yapabilmesine imkan vermek gerekir.

Finansal okuryazarlık kavramının önemini arttıran sebeplerin başında finansal araçların çeşitliliğinin artarak karmaşık bir ekonomik yapı halini alması gelmektedir. Küreselleşme ile birlikte finansal tasarruf yapan bireylere piyasalarda çeşitli yatırım araçlarına yatırım yapabilme seçenekleri doğmuştur. Fakat yeteri kadar finansal okuryazarlık kazanamamış bireyin bu yatırım araçlarından kendisine uygun olan

yatırım aracını seçmesi mümkün olmamaktadır. Bu sebeple bireyin karşısına çıkan fırsatlar ya değerlendirilmeden sonuçlanmakta ya da yanlış yatırım sebebiyle birey zarar etmektedir. Bu süreçte finansal okuryazar bireyler yatırım konusunda profesyonel yardım alabileceklerinin bilincinde olan kişilerdir. Bu sebeple bireysel yatırımcıların daha akılcı ve etkili şekilde yatırım yapabilmeleri için finansal eğitim programları kapsamında azami asgari finansal okuryazarlık yeterliliklerine sahip olması gerekir (Bayazıt Hayta 2011: 261).

Günümüzde bireylerin alacağı finansal kararların sonuçları da bireyleri bağlamakta bu yüzden bireyin sorumlulukları da artmaktadır. Tüketici bir ürün aldığı anda ya da birikimlerini yatırıma dönüştürdüğünde yapacağı tercihlerden sorumludur. Para piyasalarında yapacağı bir işlem finansal bilgisi düşük birey için oldukça risklidir. Vereceği karardan doğacak zararlar direk kişinin birikimlerini etkileyeceğinden bireyin ani ve bilinçsiz kararlardan kaçınması gerekmektedir. Yine bu süreç finansal okuryazarlık gerektiren süreçlerden biridir.

Finansal okuryazar olmanın amaçlarından biri de hızlı teknolojik gelişmelere ve her gün ortaya çıkan yeniliklere ayak uydurabilmektir. Yaşanan bu hızlı değişimlerin olumlu ve olumsuz tarafları bulunmaktadır. Olumlu açıdan bakıldığında finansal okuryazar olan birey teknolojik araçları kullanarak sermayesini hızlı bir şekilde değerlendirebilir. Gelecekte doğacak risk ve krizlere karşı önlemini alarak parasını elinde tutabilir. Lary Orton'a göre finansal süreçlerin bu derece kolaylaşması bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırma gerekliliğini doğurmuştur (2007).

Yapılan araştırmalar bireylerin gelirlerine göre harcama yapmadıklarını, tasarruf davranışından kaçındıklarını ve yine geleceğe dönük emeklilik planlarını oluşturmadıklarını göstermektedir. Bireyler ürün alırken, ürünün özelliklerini okumamakta, kullanım koşullarına dikkat etmemektedir. Ya da ürünü piyasa şartlarında araştırmadan almakta ürüne daha fazla para harcamaktadır. Bireylerin yaptıkları bu davranışlar yine finansal okuryazarlık düzeylerinin düşüklüğünden kaynaklanmaktadır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte tüketicilere gelen kolaylıkların yanında bireylerin dolandırılması daha da artmıştır. Telefon, bilgisayar gibi ulaşımı kolay

yollardan yatırımların değerlendirilmesi kötü niyetli insanlara fırsat yaratmıştır. Finansal okuryazar olan birey öncelikle böyle bir durumla karşı karşıya gelmemek için gerekli tedbirleri alır. Yine de böyle bir durumla karşı karşıya geldiğinde yasal haklarının neler olduğunu, öncelikle yapılması gereken işlemleri bilir ve harekete geçer.

Yaşam şartlarının iyileşmesi, teknolojik gelişmeler, sosyal devlet uygulamaları vb. sebeplerle ortalama yaşam süresi gün geçtikçe uzamaktadır. Bu da beraberinde finansal sorumlulukların değişimini de getirmiştir. Kişilerin planlarını uzun vadeye yayması, emeklilik sistemlerinin getirilerine dikkat etmesi ve geleceğini garanti altına alınması gerekmektedir. Günümüzde emeklilik sistemleri yavaş yavaş devlet güvencesinden çıkmakta bireyler bireysel emeklilik sistemlerine yönlendirilmektedir. Birey geleceğin belirsizliğinde kendini güvence altına almak durumundadır. Finansal okuryazarlık tüketicinin en uygun finansal yatırım ve tasarruf araçlarını belirlemesinde bireye yardımcı olarak gelecek refahını garanti altına almaktadır (Bayazıt Hayta 2011: 68).

1.3.5. Finansal Okuryazarlığın Önemi ve İşlevi

Ekonomik sistemler içinde birey ve aile çok büyük rollere sahiptir. Finansal okuryazarlık finansal sistem içinde bireye ve topluma olumlu katkılar sunar. Bu sayede birey çeşitliliği gün geçtikçe artan finansal ürünler karşısında bilinçli seçimler yaparak hayatını devam ettirebilir. Finansal okuryazar olmak bireyin finansal gücünü arttırırken aile refahının artmasına büyük katkı sağlar. Margaret Guminski Cleek ve Alan Pearson tarafından ortaya konulan araştırma sonuçlarına göre; ABD’ de kadınların yaklaşık %33’ü, erkeklerin ise yaklaşık %29’u aile bütünlüğünün bozulmasına tek neden olarak yaşanan finansal sorunları göstermişlerdir. Bu araştırmadan anlaşılacağı üzere borçların birikmesi, ülke bazında yaşanan krizler ve bunların yanında aile bireylerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşüklüğü bu tarz sonuçlar doğurmaktadır (1985: 179-183).

Yine bu yönde Bryce Jorgensen tarafından Finansal okuryazarlığın akılcı olarak verilen kararlar sayesinde kişinin finansal refahında yaşanacak artışın aile ve evlilik yaşantısından duyulacak memnuniyeti olumlu yönde arttıracığı belirtilmiştir (2007: 13). Literatürde yapılan araştırmalardan ve açıklamalardan anlaşılacağı üzere

günümüzde her birey sürekli değişen finansal sorunlarla başa çıkabilmek için yeterli birikime sahip değildir. Aşağıda Burhanettin Aktaş'ın da belirttiği nedenlerden dolayı finansal sorumluluklar gün geçtikçe artmaktadır (2011: 4).

- *Finansal enstrümanlarda yaşanan gelişmeler*
- *Ürün çeşitliliğinin artması, ürünlerin daha karmaşık hale gelmesi*
- *Çapraz ürün satışlarının artmasının beraberinde getirdiği bilgi ihtiyacı*
- *Finansal enstrümanların henüz yeterince bilinmeyen bir alan olması*
- *Finansal piyasaların daha karmaşık hale gelmesi*
- *Finansal yatırım araçlarına olan ilginin artması*
- *Bireyler tarafından finansal yatırım araçlarının kullanımının artması*
- *Kredi, emeklilik ve sigorta gibi ürünlerde bireysel sorumluluğun artması*
- *Yaşam süresinin uzaması, geleceğe dönük planlama yapılması gerekliliği*

Yukarıda belirtilen tüm bu gelişmeler finansal okuryazarlığın gerekliliğini gözler önüne sermiştir. Bu kapsamda Türkiye'de ve dünyada finansal okuryazarlık çalışmalarının arttığı ve ekonomi politikalarının bu yönde hedefler koyduğu görülmektedir. Çünkü finansal okuryazar olan bireyin ailesine, topluma ve ekonomiye katkıları yüksektir. Finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olan bireylerin özellikleri Angelo Capuano ve Ian Ramsay tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır (2011: 540):

- Hayat standartları yüksektir.
- Tasarruf eğilimleri daha fazladır.
- Geleceğe yönelik emeklilik günleri için daha fazla tasarruf ederler.
- Ekonomik sıkıntı zamanlarında borç alma davranışı sergilerler.
- Finansal konularda etkin rol alarak piyasaları aktif kullanırlar.
- Finansal konularda ve karar alma süreçlerinde kendilerine güvenirlir.
- İhtiyaçları doğrultusunda uygun finansal ürünleri seçerler.
- Ürün ve hizmet sağlayıcılar karşısında güçlü pazarlık davranışı sergilerler.
- Finansal durumu göz önüne alarak bütçe planı hazırlarlar.

Yukarıda sıralanan finansal okuryazar özellikleri de dikkate alındığında finansal okuryazar olmak günümüzde zorunluluk halini almıştır. Bireyler bu donanım ve özellikleri edindikçe, verecekleri kararlar sağlamlaşacak finansal yaşamlarındaki olumlu gelişmeler bireyin aile ve toplum yaşamına yine aynı düzeyde etki edecektir.

Finansal okuryazarlığın finans kuruluşlarına sağladığı faydalar da söz konusudur. Finansal okuryazarlık sayesinde bireyler kendilerine uygun olan finansal ürün ve hizmeti seçerken mevcut finans kuruluşlarından daha fazla finansal hizmet talep edecekler bu talep finansal kuruluşların çalışmalarında kaliteli hizmet anlayışı geliştirmelerine neden olacaktır (Öztürk 2014: 47).

Toplumda finansal okuryazarlığı olmayan bireylerin varlığı sadece kişiyi ilgilendiren bir sorun değil, tüm toplumu ilgilendiren bir sorundur. Çünkü dünyada ve Türkiye’de yaşanan krizler gösterdi ki bireylerin finansal tasarruf niteliği kazanamamış olması, finansal borçların ödenmemesine, icra ve haciz gibi para piyasalarını zarara uğratacak finansal olayların yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple finansal okuryazarlığın bireylerde gelişmemiş olması sadece bireyi değil tüm toplumu ve finans kuruluşlarını da etkilemektedir. Finansal okuryazarlık bireylerin yaş, cinsiyet, statü gibi farklılıklar göz ardı edilerek tüm toplumu içine alacak şekilde hayat boyu öğrenme kapsamına alınarak eğitim kurumlarına yayılmalıdır (Bayram, 2010: 16). Bireylerin finansal okuryazarlık seviyeleri ölçüsünde verecekleri yatırım kararları finansal kaynakların piyasa içinde dağılımını belirler. Bunun sonucunda para piyasalarına kaynakların aktarılması, ülke ekonomilerinin ileriye dönük büyüme kapasitesini belirler (Widdowson, Hailwood 2007: 38).

Her insanın finansal güvenliği ve refahı için finansal okuryazar yeteneği kazanmış olması gerekmektedir. 20. yy sonlarından günümüze kadar yaşanan krizler ve finansal gelişmeler finansal okuryazar olmanın gerekliliğini doğurmaktadır (Güler 2015: 12). Özellikle finansal okuryazarlık konusunda yetkin kuruluşlardan olan OECD tarafından ülkeler bazında yapılan çalışmalarda, tüketicilerin finansal kararlar alırken yeterli düzeyde finansal bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Yine aynı çalışmalarda düşük düzeyde finansal bilgiye sahip olan bireylerin bu durumun farkında olmadıkları ortaya konmuştur. Ayrıca OECD tarafından yapılan çalışmada

dünya ülkelerinde her geçen yıl tüketici sayısının arttığı belirtilmiştir. Finansal piyasalara katılan bu tüketiciler karşı karşıya kalacakları finansal sorumluluklara karşı yeteri kadar hazırlıklı değildirler (Temizel 2010: 15). Bireylerin finansal bilgi seviyelerinin düşüklüğünün farkında olmamaları finansal tüketim ve yatırım gibi konularda yanlış düşmelerine neden olmaktadır. Bu durum Seliha Seçil Bayram tarafından finansal bilgiyi anlama ve bu bilginin işlenerek yorumlanmasının birey açısından farklı sorunlar olduğu belirtilmiştir (2015: 107).

1.3.6. Finansal Okuryazarlık Üzerine Dünyada ve Türkiye’de Yapılan Akademik Çalışmalar ve Sonuçları

Toplumda finansal bilgi düzeyinin, finansal tutum ve davranışların artması, bireylerin geleceğe dönük tasarruf yapma eğilimlerinin artmasının temelinde yer alan finansal okuryazarlık günümüzde bütün dünya ülkelerinin üzerinde durduğu önemli gündemlerden biridir. Çünkü yapılan araştırmalar gösteriyor ki finansal okuryazarlığı gelişmiş bireylerin bulunduğu ülkelerde bireysel, toplumsal ve finansal açıdan iyileşmelerin yaşandığı görülmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyini arttırmaya yönelik olarak öncelikle ülkede yer alan finansal eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiği herkes tarafından kabul gören bir görüştür. Bu programların geliştirilmesinin yanı sıra içinde yaşadığımız toplumda bulunan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle finansal okuryazarlık kavramı üzerine dünyanın birçok ülkesinde yaş, cinsiyet, statü ayrımı yapılmadan finansal okuryazarlık araştırmaları yapılmaktadır (Alkaya, Yağlı 2015: 586). Bu kapsamda bu bölümde dünyada yapılan akademik çalışmalar ve Türkiye’de yapılan akademik çalışmalar üzerinde durulacaktır.

1.3.6.1. Finansal Okuryazarlık Üzerine Dünyada Yapılan Akademik Çalışmalar ve Sonuçları

Bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin artması amacıyla hem kişilerin kendi okuryazarlık düzeylerini geliştirmek için harcadığı çabalara hem de ülke düzeyinde bu kapsamda uygulanacak eğitim programlarına, özel ve kamu kesimi finansal kurum ve kuruluşlarına ihtiyaç vardır. Bu sebeptendir ki OECD tarafından “Recommendation on Principles and Good Practices for Financial Education and

Awareness”de ülke yöneticilerine finansal politikalar ile ilgili olarak aşağıdaki tavsiyeler verilmiştir.

- Ülkeyi yönetenler ve bu konudaki tüm kamu ve özel sektör kuruluşları eşit, tarafsız ve birbirleriyle etkileşimli finansal eğitimi tüm kesimlere teşvik etmelidir.
- Bireylerin erken yaşta finansal eğitim alması ve farkındalık kazanması için, finansal eğitimle çocuklar okullarda tanışmalıdır.
- Finansal eğitim kapsamında finans kuruluşları kalite yönetimin sonucu olarak örnek olabilmeli, şeffaf ve hesap verilebilir kuruluşlar olmalıdır.
- Finansal eğitimde rehber olan finans kuruluşlarının amacı sadece kar/zarar örneklerinden ibaret olmamalı, örnek davranışlar sergilemelidirler.
- Finansal kuruluşlar tüketicilerin anlayabileceği dilde finansal öneriler verebilmeli, geleceğe dönük bu önerilerin uygulanabilirliği kontrol edilmelidir. Tüketicilere baskı yapmak yerine esnek pozitif uygulamalar geliştirmelidirler.
- Finansal eğitim programlarının temelinde bireylerin günlük hayatta ihtiyaç duyduğu, birikim, borç, emeklilik, bilinçli tüketici özellikleri gibi konular yer almalıdır.
- Finansal eğitim programları bireylerin ihtiyaçlarına odaklanmalı, amaç ve yöntemleri eğitim verilecek gruba göre düzenlenmelidir.
- Bugünün çalışan bireyleri, gelecekte kendilerini bekleyen finansal sorunlara hazırlıklı olmalı, ileriye dönük devlet veya bireysel emeklilik planlarını bu doğrultuda yapmalıdır.
- Hükümetler finansal risk, dolandırıcılık gibi konularda bireylerin farkındalığını yükseltecek kampanyalar, danışma hatları, uyarı bilgi sistemleri gibi uygulamaları finansal kuruluşlar üzerinden yürütmelidir.

Yukarıda yer alan önerilerden de anlaşılacağı üzere finansal okuryazarlığın temelinde, uygulanan finansal eğitim programları vardır. Bireylerin finansal

okuryazarlık seviyelerini yükseltebilmek, farkındalıklarını arttırabilmek için finansal eğitim önemli bir olgudur.

Hustan, finansal okuryazarlık ve bilgi çalışmaları kapsamında yaptığı çalışmalar sonucunda bireysel finans bileşenlerini; borçlanma, tasarruf, yatırım ve koruma olmak üzere dört başlık altında toplamış, ayrıca finansal okuryazarlığı; bireysel finans bilgisi anlayışı ve bireysel finans bilgilerinin uygulamaya konulması olarak 2 aşama üzerinde yoğunlaştırmıştır (Hustan 2010: 296-316).

Japelli ve Padula'nın 2011 yılında 39 ülkenin finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırarak yaptığı araştırmada, finansal okuryazarlığın ulusal birikimlerin fazlalığını belirlemede önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Yine aynı araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç ise yapılan ulusal birikim miktarını belirleyen etmenlerin başında finansal okuryazarlık seviyeleri gelmektedir. Araştırmanın sonucunda araştırma yapılan ülkelerde finansal okuryazarlık ile ulusal birikim artışı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

1995 ve 1998 yıllarında Bernheim tarafından yapılan araştırmalarda; araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun çok basit finansal hesaplamalar bulunan sorulara doğru cevap veremedikleri, finansal okuryazarlık seviyelerinin temel okuryazarlık seviyesinin altında olduğu geleceğe yönelik tasarruf planlarını yaparken bilinçli davranmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. 2001 yılında Bernheim ve diğerleri tarafından lisede finans eğitimi almış öğrencilerin ilerleyen yıllardaki tasarruf etme eğilimleri incelendiğinde alınan finansal eğitim programları ile yetişkinlik dönemi tasarruf etme tutumları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir (Sarigül 2015: 202).

Ronald Volpe, Haiyang Chen ve Joseph Pavlicko tarafından ABD'de bulunan bir üniversitede eğitim gören yüksekokul öğrencilerinin bireysel yatırım konusunda bilgi düzeyini saptamak ayrıca finansal okuryazarlık ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Demografik değişkenler kapsamında öğrencilere cinsiyet, deneyim ve eğitim düzeylerini belirlemeye yönelik soruların yanında ayrıca bireysel yatırım finansal bilgi düzeyini ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin bireysel yatırım finansal bilgi düzeyinin düşük olduğu, erkek

öğrencilerin kadın öğrencilere göre finansal bilgi düzeyinde daha yüksek puanlar aldığı ayrıca finansal bilgi içeren dersleri fazla olan grubun, diğer gruplara göre bireysel yatırım konusunda daha fazla bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (1996: 86-94).

Volpe ve diğerleri tarafından 454 üniversite öğrencisine yatırıma ilişkin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik çalışma yürütülmüştür. Yapılan çalışmanın sonucunda araştırmaya katılan öğrencilerin yatırıma ilişkin finansal okuryazarlık bilgi seviyesinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek bilgi düzeyinin olduğu belirlenmiştir. Üniversitede finansal eğitim gören bölümlerde okuyan öğrencilerin diğer fakültele oranla daha yüksek finansal bilgi düzeyine sahip olduğu sonucu da ortaya çıkan bir diğer araştırma sonucudur (1996: 86-94).

Chen ve Volpe yüksekokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek ve finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olan öğrencilerle olmayan öğrencileri karşılaştırmak amacıyla ABD’de bir çalışma yapmışlardır. Bu araştırma 14 yüksekokulda eğitim gören 1800 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere demografik sorular, finansal bilgi düzeyini belirlemeye yönelik sorular ve finansal bilgiye yönelik karar ve görüşleri belirlemeye yönelik sorular olmak üzere toplam 52 soruluk anket uygulanmıştır. Öğrencilerin ortalama yarısı finansal bilgi içeren soruları doğru yanıtlamışlardır. Araştırma sonucunda finansal ders görmeyen, yüksekokula yeni başlayan ve cinsiyeti kadın olan öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri daha düşük olarak belirlenmiştir. Finansal bilgi düzeyi düşük olan öğrencilerin ayrıca finansal bilgiye yönelik görüş ve davranış içeren sorulara da yanlış cevap verme oranları daha yüksek olarak belirlenmiştir. Chen ve Volpe’nin yaptığı bu çalışmada finansal bilgi düzeyi düşük olan öğrencilerin ileriye dönül finansal karar alma ve uygulama süreçlerinde başarısız olabilme oranlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (1998: 122).

Almenberg ve Save Söderbergh tarafından İsviçre’de yaşayan bireyler üzerine yapılan çalışmada; kadınların ailede alınan finansal kararlara çoğunlukla karışmadığı belirlenmiş, bunun sonucunda cinsiyetler arasında finansal okuryazarlık

düzeyleri karşılaştırıldığında büyük farklar olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır (Almenberg, Save Söderbergh 2011: 112).

ABD’de bir üniversitede Marianne Hilgerth vd. tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin para yönetimi, tasarruf, borç alma, parasını değerlendirme gibi konulardaki bilgi düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmada öğrencilerin sahip oldukları bilgi düzeyleri ile bu davranışları gerçekleştirme düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Bireylerin bilgi düzeyi arttıkça finansal davranışları sergileme sıklığının da arttığı görülmüştür (2003: 309-322).

Annamaria Lusardi ve Mitchell Olivia tarafından finansal okuryazarlık düzeyi ile bireylerin tasarruf yeteneği, emeklilik ve ilerleyen yaşlardaki refah düzeyi arasındaki ilişkiye incelemek üzere 1269 kişi ile yürütülen bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda emeklilik yaşına gelmiş bireylerinin çoğunun finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu belirlenmiştir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olanların ise geçmişte yaptığı planları uygulamaya koyduğu anlaşıldığından finansal bilgi düzeyi ile finansal tasarruf ve yatırım yapma arasında pozitif yönlü ilişki olduğu ortaya konmuştur (2006).

1997–2006 yılları arasında Lewis Mandell ve Linda Klein tarafından ABD Eğitim Bakanlığı ile birlikte tüm kamu okullarında 5 ardışık çalışma yürütülmüştür. Yapılan bu çalışmaların sonuçları incelendiğinde; gençlerin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu belirlenmiş, ayrıca motivasyonun lisede eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlığını arttırmada önemli etkilerinin bulunduğu tespit edilmiştir (2007: 105-116).

Kirsten Rosacker vd. tarafından finans eğitimi derslerinin finansal okuryazarlık üzerine etkisini belirlemeye yönelik işletme bölümü birinci sınıf öğrencilerine yönelik deneysel bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada işletme öğrencilerine bir eğitim dönemi boyunca alanında uzman muhasebe hocaları tarafından seminer verilmiştir. Bu seminerlerden yararlanan ilk dönem 41, ikinci dönem 60 öğrenci üzerinde analizler yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin seminerler öncesi ile seminerler sonrası finansal okuryazarlık oranlarının düzeylerinin anlamlı oranda arttığı tespit edilmiştir (2009: 391-399).

Malezya’da üniversitelerde eğitim gören öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları ile tasarruf davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Mohamad Fazli Sabri ve Maurice MacDonald tarafından bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya 11 farklı üniversiteden 2519 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılanlar tesadüfi olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda finansal okuryazarlık ile tasarruf davranışları arasında anlamlı pozitif yönlü ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı araştırma da varılan bir başka sonuç ise özel üniversitede eğitim gören öğrencilerin devlet okullarında okuyan öğrencilere göre daha düşük tasarruf davranışı sergiledikleri ortaya çıkmıştır (2010: 103-110).

Geleceğe dönük emeklilik planlaması ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiye belirlemeye yönelik Annamaria Lusardi ve Olivia Mitchell tarafından 1269 kişiyle bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda yaşlı nüfusun genç nüfusa göre, kadınların erkeklere göre, eğitim seviyesi düşük olanların yüksek olanlara göre finansal okuryazarlık oranlarının daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca finansal okuryazarlığı düşük olan bireylerin geleceğe dönük emeklilik planlarını uygulamadıkları görülmüştür (2006).

Kanada, İtalya, İngiltere ve ABD’de yapılan başka bir çalışmada ülkelerin finansal okuryazarlık düzeyleri karşılaştırılmıştır. Çalışmada amaçlanan bir ülkenin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen etkenlerin diğer ülkelerde etkili olup olmadığını belirlemektir. Ayrıca kültürlere özgü etkenlerin de finansal okuryazarlık üzerinde etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcılara çoktan seçmeli sorular yöneltilmiş, bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda finansal okuryazarlığın ülkelere bağlı olarak sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre tüm ülkelerde bireysel finansal okuryazarlık düzeyini belirlemede aile içinde yer alan bireylerin finansal bilgi düzeylerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Nicolini, Cude ve Chatterjee 2013: 689).

Lusardi ve Mitchell tarafından ABD’de ve diğer ülkelerde finansal okuryazarlık üzerine yapılan araştırmaları inceleyen bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada genel amaç ülkelerin finansal okuryazarlık düzeyini, finansal eğitim programlarının yeterliliğini, bireylerin edindikleri finansal bilgiyi anlamlandırma ve uygulamaya koyma düzeyleri ve finansal okuryazarlığı geliştirmeye yönelik

çalışmalar analiz edilmiştir. Bu çalışmalar genel hatları ile değerlendirildiğinde, ülkelerde yapılan çalışmaların birçoğunda finansal okuryazarlık düzeyi oldukça düşüktür. Bireylerin tüketim ve tasarruf yapma konusunda temel yeterliliklere sahip olmadıkları görülmüştür. Bu durumun önüne geçmek amacıyla bazı işletmelerde çalışanlara yönelik finansal eğitim programları düzenlendiği görülmüştür. Devletlerin ülkelerinde yer alan finansal okuryazarlık seviyelerindeki yetersizliğin farkında olduğu, bu durumu düzeltmeye yönelik çalışmaların yapılmaya başlandığı belirtilmiştir. Araştırmalar geleceğe yönelik bireylerin emeklilik tasarrufları üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğunu vurgulanmıştır. Ayrıca düzenlenen eğitim programlarının ihtiyaca göre ve bireye yönelik ve toplumun tüm gruplarına hitap edecek şekilde yapılmasını belirtmişlerdir (Lusardi, Mitchell 2007; Akt: Ateş 2014).

1.3.6.2. Finansal Okuryazarlık Üzerine Türkiye’de Yapılan Akademik Çalışmalar ve Sonuçları

Dijital çağın gereklerinden olan finansal okuryazarlık, dünya ülkelerine kıyasla Türkiye’de son yıllarda önemi anlaşılmaya başlayan kavramlar arasında yer almaktadır. Türkiye’de finansal yeterlik araştırmalarına 2012 yılında Dünya Bankası 2015 yılında ise OECD alt kuruluşu olan Finansal Eğitim Uluslararası Ağı (International Network on Financial Education-INFE) tarafından başlanılmıştır. Bu sebeple Türkiye PISA tarafından 2012 ve 2015 yıllarında gerçekleştirilen finansal okuryazarlık değerlendirmelerine katılmamıştır. Ayrıca OECD (2016) raporunda belirtildiği üzere, dünyadaki birçok ülkede ulusal düzeyde finansal okuryazarlık becerilerini belirlemeye yönelik çalışmalarda, Türkiye’den bu kapsamda bir çalışma yer almamaktadır. Fakat Türkiye’de Dünya Bankası ve SPK koordinasyonunda 2012 yılında okuryazarlık kapsamında bir çalışma yapılmıştır. TÜİK İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması kapsamında, 40 il ve 142 ilçede bulunan rastlantısal örneklem yoluyla seçilen çalışmaya toplam 2009 yetişkin katılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların % 84’ünün basit bölme işlemi yapabildikleri, % 72’sinin basit faiz kavramını tanımlayabildikleri, % 36’sının basit faiz hesabı yapabildikleri, % 26’sının birleşik faiz hesabı yapabildiklerini, % 38’inin zorunlu tüketim harcamalarının sonunda tasarruf yapabildiğini, % 55’inin zorunlu oldukça borç

aldığını, % 51'inin borcu borçla kapattığını, % 25'inin bir yıldan uzun vadede finansal planlar yapabildiği, % 80'inin ise gelecek dönemde finansal harcamalar ve refahı için kaygılandığını ortaya çıkarmıştır (tedmem.org). Bu sonuçlardan anlaşılacağı üzere çalışmaya katılanların birçoğu basit faiz hesaplarını yapabilmektedir fakat finans hesapları karmaşıklıkla katılımcıların doğru cevaplama oranları düşmektedir. Bu sebeplerle ki katılımcıların büyük bir çoğunluğun emeklilik dönemi finansal kaygılarının yüksek olduğu gözlenmektedir.

2015 yılında Borsa İstanbul A.Ş., Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu ile ortaklaşa bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmada kapsamında Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde yaşayan 3.000 yetişkin ile yüz yüze görüşme yapılarak sonuçlar elde edilmiştir. Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması kapsamında 2012 yılında yapılan yine SPK tarafından yukarıda detayları verilen araştırmanın sonuçları karşılaştırıldığında finansal bilgi düzeyine ilişkin sorulara verilen doğru cevapların oranlarında % 25'lik bir artış gözlemlendiği, zorunlu eğitim almamış ya da zorunlu eğitimi yarıda bırakmış kişilerin finansal okur yazarlık oranlarının oldukça düşük olduğu, eğitim seviyesi ile finansal okuryazarlık oranlarının doğru orantılı olarak yükseldiği belirtilmiştir. Yine aynı araştırmanın sonucunda erkeklerin finansal okuryazarlık oranlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca hanedekilerin gelir seviyesi arttıkça finansal okuryazarlık oranlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'deki ilköğretim, ortaöğretim ve bazı kamu ve vakıf üniversitelerinin genel eğitim müfredatları Altıntaş tarafından 2008 yılında incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda eğitim sistemi açısından çarpıcı sonuçlar ortaya konmuştur. Eğitim kurumları müfredatları incelendiğinde finansal okuryazarlık ile ilgili derslere yer verilmediği, hatta bu konu ile ilgili farklı ders bünyesinde finansal okuryazarlıkla ilgili konuların bile yer almadığı ortaya konmuştur. Bahse konu okullardan ve üniversitelerden mezun olan öğrenciler alanında gereken ders yeterliliklerine sahip olsa da hayatın her alanında gerekli ve zorunlu olacak finansal bilgi, davranış ve tutumlarında yetersiz olacağı araştırmanın bir diğer dikkat çekici sonucudur.

Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada 600 kişilik bir örneklem grubu kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık oranlarının düşük olduğu, ayrıca öğrencilerin mevcut düşük durumun farkında olmadıkları belirlenmiştir. Finans dersi alan öğrencilerle ile finans dersi almayan öğrencilerin finansal okuryazarlık oranları karşılaştırıldığında eğitim alan öğrencilerin düzeyleri, almayanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçta finansal eğitimin finansal okuryazarlık üzerinde ne derece önemli olduğunu ispatlar niteliktedir. Çalışma sonuçlarından bir diğeri de öğrencilerin % 65'inin gelir/gider planlaması yaptığını, % 40'ının ise tasarruf yapma davranışı gösterdiklerini ortaya koymuştur (Bayram 2010).

Türkiye'de bulunan rasgele seçilmiş 8 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) işletme bölümünde okuyan ve finansal yönetim dersini almış öğrencilerin işletme eğitiminde finansman dersinin gerekliliğinin belirlenmesi, etkili finansman dersleri verilmesinin sağlanması, bu eğitimden geçen öğrenci görüşleri dikkate alınarak finans derslerinde gerekli düzenlemelerin ve güncellemelerin yapılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin % 47'sinin alınan finansman derslerinin günlük hayatta işe yarayacağını düşündükleri, % 68'inin aldıkları derslerin teknolojik gelişmelerle paralellik gösterdiğini, % 56.5'inin stajın faydalı olduğunu, % 28.7'sinin ise vaka örnekleri üzerinde durulması gerektiğini ifade ettikleri vurgulanmıştır. Ayrıca öğrenciler işletme derslerini seçmeli olsa dahi tercih edebileceklerini belirtmişlerdir (Civan, Cenger 2010: 98).

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören 433 öğrenciyle Fatih Temizel ve Fatih Bayram tarafından bir çalışma yürütülmüştür. Temel düzeyde finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada öğrencilere finansal okuryazarlık anketi uygulanarak sonuçlar değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda öğrencilerin mevcut temel finans bilgilerini aileden edindikleri, kendilerini finansal olayları kontrol etmede olduklarından daha yüksek düzeyde gördükleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin genellikle finansal bilgi edinmede öncelikli olarak televizyon ve interneti kullandıkları belirtilmiştir (2011: 73-86).

Kadir Murat Altıntaş tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen nedenleri ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda öğrencilere finansal bilgi düzeylerinin genel durumu, finansal araçlar ve menkul kıymetler, tasarruf bilinci ve motivasyon, portföy yönetimi başlıklarını içeren bir anket uygulanmıştır. Araştırmaya çeşitli üniversitelerden 337 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin genel finansal okuryazarlık seviyeleri incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin % 39.04'ü finansal bilgi düzeyini belirlemeye yönelik sorulara doğru cevap verirken, % 38.78'i finansal araçlar ve menkul kıymetler ile ilgili sorulara doğru cevap vermiştir. Anketin diğer iki bölümü incelendiğinde öğrencilerin % 44.38'i tasarruf bilinci ve motivasyon sorularını doğru cevaplarırken, % 34.46'sı portföy yönetimi ile ilgili sorulara doğru cevap vermiştir. Araştırmanın bir diğer amacı olarak belirlenen öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen nedenler incelendiğinde; öğrencilerin sınıf düzeyi, mevcut yaşları, babalarının mevcut akademik düzeyi, ailelerinde kişi başına düşen gelir düzeyi ve finansal konuların aile içi iletişimde yer alma düzeyleri yer almıştır. Araştırmanın sonucunda finansal eğitim alan işletme bölümü vb. bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin diğer bölümlere göre yüksek çıkması beklenirken araştırmanın sonucunda beklenen ilişkiye ulaşılmadığı görülmüştür (2011: 10486).

Serhad Satoğlu tarafından 2014 yılında Marmara Üniversitesi'nde yapılan çalışmada öğrencilerin bireysel yatırımcıları koruma aracı olarak finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda, bireysel yatırımcıların eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönlü korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bireylerin finansal okuryazarlık oranları arttıkça finansal koruma oranlarının da attığı görülmüştür (2014: 139).

Üniversite öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla Gaziantep Üniversitesi öğrencileri üzerinde Yunus Kılıç ve diğ. tarafından bir araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda öğrencilerin genel finansal okuryazarlık düzeyleri % 48 olarak belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin, erkek

öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımının finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemede öğrencilere yeterlilik ve farkındalık sağladığı görülmüştür. Finansal yatırım konusunda öğrenciler en az bilgi düzeyine sahiptirler. En fazla bilgi sahibi oldukları düzey ise bireysel bankacılık kavramının da olduğu, güncel finans konularına karşı da farkındalığın olduğu tespit edilmiştir (2015: 129).

Funda Kıran ve diğ. tarafından Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkiyi incelemeye yönelik Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu ile Bucak İşletme Fakültesi'ndeki 397 öğrenciyle yürütülen araştırmada finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Araştırmanın bir diğer sonucunda ise cinsiyet, kredi kartı faiz oranı bilgisi ve internet bankacılığı kullanımı ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ancak kredi kartı sahipliği ve bireylerin emeklilik hesaplarının bulunması ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca bireyin cinsiyeti ve aile bireylerinde girişimci bulunması ile kişinin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı farklılık bulunmazken; bireyin yakın çevresinde girişimci bulunması ve bireyin sınıf düzeyi ve bölümü ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu incelenmiştir (2018: 38-46).

Turan Kocabıyık ve Türker Teker tarafından Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik 708 öğrenci üzerinden yürütülen araştırmanın sonucunda; kadınların erkek öğrencilere göre daha düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduklarını, anne eğitim düzeyinin finansal okuryazarlık düzeyinde etkili olmadığı fakat öğrencilerin okuduğu bölümün finansal okuryazarlık düzeyini belirlemede etkili olduğu sonucuna varılmıştır. İktisadi İdari bilimler fakültesinde eğitim gören öğrencilerin diğer bölümlerde eğitim gören öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur (2018: 142).

Sedat Durmuşkaya ve Yusuf Bahadır Kavas tarafından 2018 yılında yapılan çalışmada Türkiye'deki akademisyenlerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek amacıyla Marmara Bölgesi'nde görev yapan çeşitli üniversitelerin akademik

personellerine temel ve gelişmiş finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan anket uygulanmıştır. Çalışmaya 415 akademisyen katılmıştır. Çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde akademisyenlerin cinsiyet bazında okuryazarlık oranları arasında anlamlı farklılık belirlenmiş, erkek akademisyenlerin kadın akademisyenlere göre daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu belirtilmiştir. Yine çalışmanın bir başka sonucu olarak sosyal bilimler alanında çalışan akademisyenlerin okuryazarlık oranları sağlık bilimlerinde çalışan akademisyenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca akademisyenlerin mezun olunan okul seviyesi ve yaş düzeyleri arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinin de pozitif yönlü etkilendiği görülmüştür (2018: 935).

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının değerlendirilmesi üzerine odaklanan bu araştırma, tarama modelindedir. Bu çalışmada toplanan veriler nicel teknikler kullanılarak incelenmiştir. Bu model geçmiş zamanda veya halen devam eden bir durum ve davranışı mevcut şekliyle tasvir etmeyi hedefleyen bir modeldir. Bu modelle araştırılan konu, olay, kişi ve nesnenin içinde bulunduğu şartlar altında olduğu gibi tanımlaması beklenir (Karasar 2008: 77).

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin genel finansal okuryazarlık durumlarını ortaya koymaktır. Bununla birlikte başta öğrencilerin fakültede almış oldukları muhasebe-finance derslerinin finansal okuryazarlık üzerine etkileri olmak üzere, demografik özelliklerinin de finansal okuryazarlık düzeylerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Gelecekte ekonomik düzenin kamu ve özel sektör taraflarında önemli aktörler olması beklenen İİBF öğrencilerinin gerek mali konularda gerek geleceğin planlanmasında doğru adımlar atabilmeleri için finansal okuryazarlık düzeylerinin iyi olması gerektiği araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Yine kişisel finansal kararlar almaları da hayatın yadsınmaz bir gerçeği olduğu için, burada da finansal okuryazarlık durumunun önemi aşikârdır.

2.2. Araştırmanın Sayıtları

Çalışma için ulaşılan 720 kişilik örneklem grubunun % 5'lik hata payı ile % 95 güven aralığında çalışmanın 4377 kişilik evrenini temsil edebilecek nitelikte olduğu görülmüştür (Yazıcıoğlu, Erdoğan 2004: 50). Veri toplama aracı olarak hazırlanan ölçeğin araştırmanın amacına hizmet ettiği, katılımcıların uygulanan ölçek sorularına samimi ve dürüst cevaplar verdiği kabul edilmiştir.

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin uygulanan ölçeğe verdiği cevaplar ile sınırlıdır.

2.4. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören 4377 öğrenci oluşturmaktadır. Anketlerin uygulaması ve toplanması sırasında oluşabilecek olumsuz durumlar göz önüne alınarak 800 kişiye anket uygulanmış olup, geçerli olan 720 adedi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.5. Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin elde edilmesi kapsamında öncelikle belirlenmiş amaçlar doğrultusunda alanyazından ve uzman görüşlerinden faydalanılarak anket soruları oluşturulmuştur. Toplam 18 sorudan oluşan anket Bayram (2010) ve OECD (2012)'nin çalışmalarından da yararlanılarak meydana getirilmiştir. Dilbilgisi uzmanı tarafından dilbilgisi ve yazım kuralları incelemesi yapılmış olan anket, 40 öğrenciye uygulanmıştır. Sonuçlar finans ve istatistik alanlarında uzman kişiler tarafından incelenip anket geçerliliği sağlanmıştır.

2.6. Veri Analizi

Elde edilen veriler, ülkemizde yaygın olarak kullanılan istatistik paket programının güncel versiyonu kullanılarak analiz edilmiştir. Betimleyici istatistik sonuçlarına ulaşabilmek için frekans ve yüzdelerden yararlanılmış, kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amacıyla alpha yöntemi ile güven analizi yapılmıştır. Hipotezlerin test edilmesinde ise, iki boyutlu değişkenlerin (cinsiyet) analizinde likert tipi ifadeler için Bağımsız İki Örneklem T-Testi ve bu testin temel varsayımlarını karşılamayan sorular için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Bunun yanında ikiden daha fazla kategoriye (Sınıf, Gano, Bölüm vb.) sahip

değişkenlerin birbirleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için Anova Analizi yapılmıştır. Ayrıca farklılıkların hangi kategoriler arasında olduğunu test etmek için Tukey testinden yararlanılmıştır. Bağımlı değişkenin metrik olmadığı sorular için ise Anova analizinin non-parametrik karşılığı olan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu kısımda anket uygulaması yapılan katılımcıların öncelikle demografik bilgileri (cinsiyet, sınıf, bölüm, genel not ortalaması) analiz edilmiştir. Daha sonra ise bölümlerde sunulan muhasebe-financeman ağırlıklı dersler de dikkate alınarak finansal okuryazarlıkla ilgili sorular değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgileri

Tablo 1: Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kadın	411	57,1	57,2	57,2
	Erkek	307	42,6	42,8	100,0
	Toplam	718	99,7	100,0	
Geçersiz		2	,3		
Toplam		720	100,0		

Tablo 1'e göre araştırmaya toplam 720 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 411'i kadın, 307'si erkek olup, 2 katılımcı cinsiyet kısmına yanıt vermemiştir. Katılımcıların yaklaşık % 57'sini kadın, % 43'ünü ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2: Ankete Katılanların Sınıf Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1.sınıf	162	22,5	22,5	22,5
	2.sınıf	210	29,2	29,2	51,7
	3.sınıf	214	29,7	29,7	81,4
	4.sınıf	134	18,6	18,6	100,0
	Toplam	720	100,0	100,0	

Tablo 2’den araştırmaya katılan 720 kişinin sınıf düzeyleri incelediğinde; 162 kişinin 1. sınıf, 210 kişinin 2. sınıf, 214 kişinin 3. sınıf, 134 kişinin ise 4. sınıf olduğu görülmektedir. Geçersiz veri bulunmamaktadır. Katılanların yaklaşık % 23’ü 1. sınıf, % 29’u 2. sınıf, % 30’u 3. sınıf ve % 19’u 4. sınıf öğrencisidir.

Tablo 3: Ankete Katılanların Eğitim Gördükleri Bölüm

Bölüm	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
İşletme	143	19,9	19,9	19,9
İktisat	102	14,2	14,2	34,0
Kamu Yönetimi	72	10,0	10,0	44,0
Maliye	94	13,1	13,1	57,1
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	94	13,1	13,1	70,1
Ekonometri	84	11,7	11,7	81,8
Yönetim Bilişim Sistemleri	48	6,7	6,7	88,5
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	83	11,5	11,5	100,0
Toplam	720	100,0	100,0	

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan 720 öğrenciden, 143'ü İşletme Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 20, 102'si İktisat Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 14, 72'si Kamu Yönetimi Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 10, 94'ü Maliye Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 13, 94'ü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 13, 84'ü Ekonometri Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 12, 48'i Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 7, 83'ü Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü öğrencisi ve oranı yaklaşık % 12'dir.

Tablo 4: Ankete Katılanların Genel Not Ortalamaları Düzeyi

GANO		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	< 2.00	90	12,5	12,5	12,5
	2.00-2.49	263	36,5	36,6	49,2
	2.50-2.99	241	33,5	33,6	82,7
	3.00-3.49	96	13,3	13,4	96,1
	3.50-4.00	28	3,9	3,9	100,0
	Toplam	718	99,7	100,0	
Geçersiz		2	,3		
Toplam		720	100,0		

Tablo 4'ten ankete katılanların genel not ortalamaları düzeyi incelendiğinde, ortalaması 2.00 veya altında olan öğrenci sayısı 90 olup, oranı yaklaşık % 13'tür. Ortalaması 2.00-2.49 aralığında olan öğrenci sayısı 263 olup, oranı yaklaşık % 37'dir. Ortalaması 2.50-2.99 aralığında olan öğrenci sayısı 241 olup, oranı yaklaşık % 34'tür. Ortalaması 3.00-3.49 aralığında olan öğrenci sayısı 96 olup, oranı yaklaşık % 13'tür. Ortalaması 3.50-4.00 aralığında olan öğrenci sayısı 28 olup, oranı yaklaşık % 4'tür. Geçersiz veri bulunmamaktadır. Öğrencilerin genel not ortalaması dağılımının 2.00-2.49 ve 2.50-2.99 aralıklarında yoğunlaştığı, 3.50-4.00 aralığında ise çok az öğrencinin olduğu görülmektedir.

3.2. Araştırmaya Katılanların Finansal Okuryazarlık Düzeylerini ve Almış Oldukları Derslerin Finansal Okuryazarlıkları Üzerine Etkilerini Değerlendirmeleri

Tablo 5: Finansal Okuryazarlık Durumunuzu Nasıl Görüyorsunuz?

Düzy	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	1	48	6,7	6,7
	2	154	21,4	28,4
	3	351	48,8	77,7
	4	117	16,3	94,1
	5	42	5,8	100,0
	Toplam	712	98,9	100,0
Geçersiz		8	1,1	
Toplam		720	100,0	

Tablo 5'ten ankete katılanların "Finansal okuryazarlık durumunuzu nasıl görüyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; 720 katılımcı arasından 8 kişinin bu soruya cevap vermediği 712 kişinin ise soruyu cevaplandığı görülmektedir. Oransal olarak da katılımcıların % 98,9'unun soruyu cevapladığı, % 1,1'inin ise cevaplamadığı bir tablo meydana gelmektedir. Sorunun cevaplarından 1 en düşük finansal okuryazarlık durumunu gösterirken, 5 ise en yüksek finansal okuryazarlık durumunu göstermektedir. Katılımcılardan 48'i finansal okuryazarlık durumunu çok düşük olarak nitelendirmiştir. Yani katılımcıların yaklaşık % 7'si finansal okuryazarlık açısından kendisini çok kötü durumda görmektedir. 154 katılımcı yani % 21,6'lık kısım ise kendisini düşük düzeyde finansal okuryazar olarak değerlendirmiştir. Katılımcı öğrencilerin 351 tanesi kendisini orta düzey finansal okuryazar olarak nitelemiştir ki bu sayı katılımcı sayısının % 49,3'üne yani yaklaşık olarak yarısına tekabül etmektedir. Finansal okuryazarlık durumunu yüksek görenlerin sayısı 117, oranı ise % 16,4'tür.

Finansal okuryazarlık düzeyini çok yüksek olarak işaretleyenlerin sayısı sadece 42'dir ve oran olarak da % 5,9'luk kısma karşılık gelmektedir. Katılımcıların genel olarak kendilerini orta düzeyde finansal okuryazar olarak tanımladıkları, finansal okuryazarlık düzeylerini çok kötü veya çok iyi gibi enlerle ifade etmedikleri söylenebilir. Buradan da öğrencilerin anketi iyi bir şekilde doldurduğu, kendilerini olduğundan çok farklı gösterme çabasına girmedikleri çıkarımı yapılabilir.

Tablo 6: Bölümünüzde Verilen Muhasebe-Finansman Ağırlıklı Derslerin Finansal Okuryazarlığınız Üzerine Etkisi Olduğunu Düşünüyor musunuz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	346	48,1	48,3	48,3
	Hayır	213	29,6	29,7	78,1
	Bilmiyorum	157	21,8	21,9	100,0
	Toplam	716	99,4	100,0	
Geçersiz		4	,6		
Toplam		720	100,0		

“Bölümünüzde verilen muhasebe-finansman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlığınız üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusunun yöneltildiği 720 anket katılımcısından yalnızca 4'ü yani % 0,6'sı bu soruyu cevaplandırmazken, 716 katılımcı yani % 99,4'lük kısmın ise cevaplandığı tablo 6'dan anlaşılmaktadır. Soruyu cevaplayan katılımcılardan 346'sı almış oldukları muhasebe-finansman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlıklarına etkisi olduğunu düşünmektedir ki bu katılımcıların % 48,3'üne karşılık gelmektedir. 716 kişiden 213'ü yani % 29,7'si bölümde verilen muhasebe-finansman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlıkları üzerine etkisi olmadığını düşünmektedir. 157 öğrenci ise bilmiyorum şikkını işaretleyerek kararsızlıklarını ortaya koymuşlardır.

Tablo 7: Fakültenizde Verilen Derslerin Finansal Okuryazarlığınız Üzerinde Etkisi Olduğunu Düşünüyor musunuz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	323	44,9	45,2	45,2
	Hayır	280	38,9	39,2	84,3
	Bilmiyorum	112	15,6	15,7	100,0
	Toplam	715	99,3	100,0	
Geçersiz		5	,7		
Toplam		720	100,0		

Tablo 7'ye göre “Fakültenizde verilen derslerin finansal okuryazarlığınız üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusunun yöneltildiği 720 öğrenciden 5'i yani % 0,7'si bu soruyu cevaplandırmazken, 715 katılımcı yani % 99,3'lük kısım ise cevaplandırmıştır. Soruyu cevaplayan katılımcılardan 323'ü fakültede sunulan derslerin finansal okuryazarlıklarına etkisi olduğunu düşünmektedir ki bu katılımcıların % 45,2'sine karşılık gelmektedir. 715 kişiden 280'i yani % 39,2'si fakültede verilen derslerin finansal okuryazarlıkları üzerine etkisi olmadığını düşünmektedir. 112 öğrenci ise bilmiyorum şikkını işaretleyerek olumlu veya olumsuz fikir beyan etmemişlerdir.

Tablo 8: Sınıf Arkadaşlarınızı Şirketinizin Finans İdaresinden Sorumlu Yöneticisi Yapar Mısınız?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Evet	148	20,6	20,6	20,6
	Hayır	367	51,0	51,0	71,6
	Kararsızım	204	28,3	28,4	100,0
	Toplam	719	99,9	100,0	
Geçersiz		1	,1		
Toplam		720	100,0		

“Sınıf arkadaşlarınızı şirketinizin finans idaresinden sorumlu yönetici yapar mısınız?” sorusunu katılımcılardan 719’unun cevaplandığı, sadece bir katılımcının bu soruya cevap vermediği tablo 8’de görülmektedir. Bu soruya “evet” cevabını verenlerin sayısı 148, oranı % 20,6 olmuştur. “Hayır” cevabını verenlerin sayısı ve oranı ise sırasıyla 367 ve % 51’dir. Kararsız kalanların sayısı 204, oranı ise % 28,4’tür. Verilen cevaplar üzerinden değerlendirme yapılacak olursa; genel itibariyle katılımcıların sınıf arkadaşlarına finansal yetkinlik konusunda fazla güven duymadıkları çıkarımı yapılabilir. Ancak hangi sebeplerle güven duyulmadığı konusunda bir şeyler söylemek pek mümkün değildir.

3.3. Araştırmaya Katılanların Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesine Yönelik Sorulara Verdikleri Cevapların Frekans Analizleri

Tablo 9: Elinizde Bulunan 100 TL'nizi Yıllık % 10 Faiz Oranı İle 2 Yıllığına Bankaya Yatırdığınızı Varsayalım. 2 Yıl Sonra Bankadaki Para Tutarınız Ne Olur?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	110 TL	29	4,0	4,1	4,1
	110 TL'den fazla	610	84,7	85,8	89,9
	110 TL'den az	24	3,3	3,4	93,2
	Bilmiyorum	48	6,7	6,8	100,0
	Toplam	711	98,8	100,0	
Geçersiz		9	1,3		
Toplam		720	100,0		

“Elinizde bulunan 100 TL’nizi yıllık % 10 faiz oranı ile 2 yıllığına bankaya yatırdığınızı varsayalım. 2 yıl sonra bankadaki para tutarınız ne olur?” sorusuna 711 katılımcının cevap verdiği, 9 katılımcının ise cevap vermediği tablo 9’da görülmektedir. Oransal olarak da % 98,8’lik bir cevaplanma oranına karşılık, %

1,3'lük cevaplanmama oranı oluşmuştur. Faiz kavramının uygulamalı olarak bilinirliğini ölçer nitelikte olan bu soruyu 610 kişi "110 TL'den fazla " cevabını vererek doğru cevaplamıştır ki oransal olarak da % 85,8'e karşılık gelmektedir. 53 kişi yanlış cevapları işaretlerken, 48 katılımcı ise cevabı bilmediğini beyan etmiştir. Yüzdeler dilim olarak incelediğimiz de ise yanlış cevap verenler % 7,5'lik dilimi oluştururken, bilmediğini beyan edenler % 6,8'lik dilimle temsil edilmiştir. Bu verilerden hareketle faiz kavramının bilinmesi ve uygulamasının iyi seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 10: Enflasyon Oranının Yıllık %10 Olduğu Varsayılan Bir Ortamda Banka Hesabınızda Bulunan 100 TL'nizin Yıllık %5 Faiz Uygulamasıyla Bir Yıl Sonraki Gerçek Değeri Ne Olur?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Değişmez	34	4,7	4,8	4,8
	Bugünkü değerinden az olur	297	41,3	42,3	47,2
	Bugünkü değerinden fazla olur	183	25,4	26,1	73,2
	Bilmiyorum	188	26,1	26,8	100,0
	Toplam	702	97,5	100,0	
Geçersiz		18	2,5		
Toplam		720	100,0		

Tablo 10'a göre "Enflasyon oranının yıllık % 10 olduğu varsayılan bir ortamda banka hesabınızda bulunan 100 TL'nizin yıllık % 5 faiz uygulamasıyla bir yıl sonraki gerçek değeri ne olur?" sorusuna 720 katılımcıdan 702'si cevap verirken, 18'i ise cevap vermemiştir. Cevap verenler % 97,5'lik bir orana sahip iken cevap vermeyenler de % 2,5'lik bir orandadır. Cevap veren 702 katılımcıdan 297'si doğru cevap olan "Bugünkü değerinden az olur" seçeneğini tercih etmiştir. 217 kişi yanlış cevapları ("değişmez" 34 kişi, "bugünkü değerinden fazla olur" 183 kişi) tercih

ederken, “bilmiyorum” diyenlerin sayısı da 188 olmuştur. Enflasyon ve gelecek değer gibi finansal kavramları içinde barındıran bu soruya doğru cevap verenleri, faiz kavramıyla ilgili üstteki soruya doğru cevap verenler ile karşılaştırdığımızda doğru cevap verenler sayısında ciddi derecede azalış (610’dan 297’ye inmiş) dikkati çekmektedir. Bu sonuçlardan da daha üst düzey finansal bilgi isteyen durumlarda öğrencilerin daha az kısmı doğru kararlar verirken daha temel finansal bilgi isteyen durumlarda çoğunluğun doğru karar verdiği çıkarımı yapılabilir.

Tablo 11: Bir Piyasada Faiz Oranları Düşerse, Bu Düşüş Tahvil Fiyatlarını Nasıl Etkiler?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Etkilemez	24	3,3	3,4	3,4
	Tahvil fiyatlarını düşürür	221	30,7	31,1	34,5
	Tahvil fiyatlarını artırır	365	50,7	51,3	85,8
	Bilmiyorum	101	14,0	14,2	100,0
	Toplam	711	98,8	100,0	
Geçersiz		9	1,3		
Toplam		720	100,0		

Tablo 11’e göre “Bir piyasada faiz oranları düşerse, bu düşüş tahvil fiyatlarını nasıl etkiler?” sorusuna katılımcılardan 711 kişi cevap verirken, 9 kişi ise cevap vermemiştir. Yani % 98,8 cevap verirken, % 1,3 cevap vermemiştir. 711 kişiden 365’i doğru cevap olan “tahvil fiyatlarını artırır” demiştir. Yanlış cevap (24 kişi etkilemez, 221 kişi tahvil fiyatlarını düşürür) verenler 245 kişi iken, bilmiyorum diyenler de 101’dir. Doğru cevap verenler % 51,3, yanlış cevap verenler % 34,5, bilmiyorum diyenler ise % 14,2’lik bir orana sahiptir. Yine üst düzey finans bilgisi istenen durumda katılımcıların ancak yarısının doğru cevaba ulaşabildikleri görülmektedir.

Tablo 12: “Şirketlerin Hisse Senetlerinin Getirisi Genellikle Yatırım Fonlarının Getirisinden Daha Çok Risklidir.” Cümlesinin Doğruluğu Hakkındaki Düşünceniz Nedir?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Doğru	269	37,4	37,8	37,8
	Yanlış	215	29,9	30,2	68,0
	Bilmiyorum	228	31,7	32,0	100,0
	Toplam	712	98,9	100,0	
Geçersiz		8	1,1		
Toplam		720	100,0		

“Şirketlerin hisse senetlerinin getirisi genellikle yatırım fonlarının getirisinden daha çok risklidir.” cümlesinin doğruluğu hakkındaki düşünceniz nedir?” sorusuna 720 katılımcıdan 712’si cevap verirken, 8 kişi ise cevap vermediği tablo 12’den anlaşılmaktadır. Cevap veren 712 kişiden 269’u doğru cevap olan “doğru” şıkkını işaretlemiştir. Yanlış olan “yanlış” cevabını işaretleyenlerin sayısı 215, bilmiyorum cevabını verenler ise 228 kişidir. Oran olarak da katılımcıların % 37,8’i doğru cevap verirken, % 30,2’si yanlış, % 32’si ise bilmiyorum demiştir. Yukarıdaki sorularda değerlendirdiğimiz gibi soruları cevaplandırmak için istenen yeterlilik seviyeleri arttıkça katılımcı öğrencilerin doğru cevabı bulma oranlarının düştüğü görülmektedir. Buradan da finansal okuryazarlık seviyelerinin çok üst düzey olmadığı çıkarımı yapılabilir.

Tablo 13: Yıllık Gelirinizin 10.000 TL, Enflasyon Oranının İse %10 Olduğu Varsayımı Altında 2 Yıl Sonra Aynı Reel Gelir Düzeyine Sahip Olmanız İçin Yıllık Gelirinizin Ne Kadar Olması Gerekir?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	10.000 TL	37	5,1	5,4	5,4
	10.000 TL'den az	120	16,7	17,4	22,8
	10.000 TL'den fazla	355	49,3	51,6	74,4
	Bilmiyorum	176	24,4	25,6	100,0
	Toplam	688	95,6	100,0	
Geçersiz		32	4,4		
Toplam		720	100,0		

Tablo 13'e göre "Yıllık gelirinizin 10.000 TL, enflasyon oranının ise %10 olduğu varsayımı altında 2 yıl sonra aynı reel gelir düzeyine sahip olmanız için yıllık gelirinizin ne kadar olması gerekir?" sorusunu 720 katılımcıdan 688'i cevaplandırırken, 32'si cevaplandırmamıştır. % 95,6'lık bir cevaplanma oranına ulaşılan soruyu "10.000 TL'den fazla" cevabını veren 355 kişi doğru cevaplandırmıştır. 37 kişi "10.000 TL" cevabını verirken, 120 kişi "10.000 TL'den az", 176 kişi ise "bilmiyorum" cevabını vermiştir. Katılımcıların % 51,6'sı doğru cevaplandırma yaparken, % 22,8'i ise yanlış cevaplandırma yapmıştır.

Tablo 14: Tahviller Hisse Senetlerinden Daha Risklidir.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Doğru	181	25,1	25,5	25,5
	Yanlış	347	48,2	48,8	74,3
	Bilmiyorum	183	25,4	25,7	100,0
	Toplam	711	98,8	100,0	
Geçersiz		9	1,3		
Toplam		720	100,0		

Tablo 14'e göre "Tahviller hisse senetlerinden daha risklidir." ifadesini 720 katılımcıdan 711'i değerlendirirken, 9 katılımcı değerlendirme dışı tutmuştur. % 98,8'lik bir değerlendirme oranına sahiplik söz konusudur. Katılımcılardan 347'si doğru cevap olan "yanlış" şıkkını tercih etmişlerdir ve oran olarak % 48,8'lik bir payı karşılamaktadır. Bu ifadenin doğru olduğunu öne sürenlerin sayısı ise 181, oranı % 25,5'tir. Bilmediğini ifade edenler ise sayı ve oran olarak sırasıyla 183 ve % 25,7'dir.

Tablo 15: Faiz Oranı %10, Enflasyon Oranı %5 iken Vadeli Mevduat Hesabınızdan Ne Kadar Net Gelir Elde Edersiniz?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	%5	227	31,5	32,7	32,7
	%15	116	16,1	16,7	49,4
	% 4,76	89	12,4	12,8	62,2
	Bilmiyorum	263	36,5	37,8	100,0
	Toplam	695	96,5	100,0	
Geçersiz		25	3,5		
Toplam		720	100,0		

Tablo 15'e göre "Faiz oranı %10, enflasyon oranı %5 iken vadeli mevduat hesabınızdan ne kadar net gelir elde edersiniz?" sorusu 695 anket katılımcısı tarafından değerlendirilirken, 25 anket katılımcısı tarafından değerlendirmeye alınmamıştır. Katılımcıların % 96,5'i soruyu cevaplandırırken, % 3,5'i cevaplandırmamıştır. Bu soruyu cevaplandıran 695 katılımcıdan sadece 89'u doğru cevap olan "% 4,76" cevabını vermiştir ki oransal olarak da % 12,8'lik kısmın doğru cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerden 227'si (% 32,7) "% 5" cevabını, 116'sı (% 16,7) "% 15" cevabını ve 263'ü (% 37,8) "bilmiyorum" cevabını vermiştir. Faiz, enflasyon ve reel faiz kavramlarını içinde barındıran bu soruya çok az sayıda doğru cevap verildiği görülmektedir. Sorularda finansal kavramlar arttıkça ve detaylandırıldıkça doğru cevapları alma oranının düştüğü söylenebilir. Ayrıca 263

katılımcının bilmiyorum demesi ve 25 katılımcının da soruyu cevaplamaması, finansal anlamda daha fazla yeterlilik isteyen durumlarda katılımcıların zorlandığı anlamına gelebilir.

Tablo 16: Aşağıdakilerden Hangisine Yatırım Yapmak Daha Rasyoneldir?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	%150 prim yapması muhtemel taşınmaza	51	7,1	7,3	7,3
	%180 prim yapması beklenen hisse senedine	71	9,9	10,2	17,5
	Altına	245	34,0	35,2	52,7
	Döviz	67	9,3	9,6	62,4
	Yatırımların riskleri ve yatırım süreleri belli olmadığından bir şey söylenemez	262	36,4	37,6	100,0
	Toplam	696	96,7	100,0	
Geçersiz		24	3,3		
Toplam		720	100,0		

“Aşağıdakilerden hangisine yatırım yapmak daha rasyoneldir?” sorusuna katılımcılardan 696 kişi cevap verirken, 24 kişi ise cevap vermediği tablo 16’da görülmektedir. Cevap verenler % 96,7 oranına sahipken, vermeyenler de % 3,3 oranındadır. Cevap veren 696 kişiden 262’si doğru cevap olan risklerin ve sürelerin belirli olmadığı durumda bir şey söylenemeyeceği cevabını verirken; % 150 prim yapması muhtemel taşınmazdan yana tercihini kullananlar 51 kişi, % 180 prim yapması beklenen hisse senedine yatırım yaparım diyen 71 kişi, altına yatırım yapmak daha rasyonel diyenler 245 kişi ve son olarak döviz tercih edenler de 67 kişidir. Soruya % 37,6’lık kesim doğru cevap verirken, % 62,4’lük kesim ise yanlış cevap vermiştir. Burada özellikle dikkat çeken şey, altına yatırımı tercih eden 245 kişi ve bunun % 35,2’lik bir orana sahip olmasıdır. Burada öğrencilerin

azımsanamayacak kısmında hala kulaktan dolma bilgilerle (altın kaybettirmez, altın güvenli limandır vb.) hareket etme eğilimi olduğu söylenebilir.

Tablo 17: Bir Ons Altın Kaç Gramdır?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	30.10	18	2,5	2,6	2,6
	31.10	149	20,7	21,2	23,7
	32.10	83	11,5	11,8	35,5
	33.10	73	10,1	10,4	45,9
	Bilmiyorum	381	52,9	54,1	100,0
	Toplam	704	97,8	100,0	
Geçersiz		16	2,2		
Toplam		720	100,0		

Finansal bilgiye sahip olan bireylerin direkt doğru cevabı verebileceği tarzda olan “Bir Ons altın kaç gramdır?” sorusu tablo 17’de görüldüğü gibi 704 katılımcı tarafından cevaplanırken, 16 katılımcı tarafından cevaplanmamıştır. Soruyu cevaplandıran 704 katılımcıdan 149’u doğru cevap olan “31,10” cevabını vermiştir. Doğru cevabı verenlerin, soruyu cevaplandıranlara oranı % 21,2’dir. Bir ons altının 30,10 gram olduğunu söyleyenlerin sayısı ve oranı sırasıyla 18 ve % 2,6, 32,10 gram olduğunu belirtenlerin sayısı ve oranı sırasıyla 83 ve % 11,8, 33,10 olduğunu düşünenlerin sayısı ve oranı ise sırasıyla 73 ve % 10,4 şeklindedir. Soruyu cevaplandıranların 381’i bir ons altının kaç gram olduğunu bilmediğini ifade etmiştir ki bu oran olarak % 54,1’e karşılık gelmektedir. Buradan katılımcıların finansal bilgi yeterliliğinin çok yüksek olmadığı söylenebilir.

3.4. Çalışmaya Katılanların Finansal Kavramlara İlişkin Bilgi Seviyelerinin Ölçülmesine Yönelik Sorulara Verdikleri Cevapların Frekans Analizleri

Ankettin 18. sorusunda yer alan likert tipi 19 adet finansal kavramın bilinirliğinin ölçülmesine ilişkin değerlendirmelere Cronbach's Alpha uygulanmış olup, yaklaşık % 94 ile güvenilirlik sağlandığı tablo 18'de görülmektedir.

Tablo 18: Anketin 18. Sorusunda Yer Alan Finansal Kavramlara Ait Güvenirlik Sonuçları

Güvenirlik İstatistikleri	
Cronbach's Alpha	N
,94	19

Çalışmaya katılanlara finansal kavramları hangi düzeyde bildiklerine dair yöneltilen sorulara çok iyi biliyorum, biliyorum, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum ve bilmiyorum cevaplarını vermeleri istenerek finansal bilgi düzeylerini ne durumda gördükleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 19: Basit Faiz Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	158	21,9	22,3	22,3
	Biliyorum	370	51,4	52,3	74,6
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	93	12,9	13,1	87,7
	Bilmiyorum	87	12,1	12,3	100,0
	Toplam	708	98,3	100,0	
Geçersiz		12	1,7		
Toplam		720	100,0		

Tablo 19'dan basit faizin bilinirlik düzeyine baktığımızda; 720 katılımcıdan 708'inin yani % 98,3'ünün değerlendirmeye katıldığı görülmektedir. Bu finansal kavramı çok iyi bildiğini ifade edenlerin sayısı 158, biliyorum diyenlerin sayısı 370, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenlerin sayısı 93 ve bilmediğini söyleyenlerin sayısı ise 87'dir. Basit faizi çok iyi bildiğini veya bildiğini ifade edenler % 74,6 iken, duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini ifade edenlerin oranı % 13,1 ve bilmediğini öne sürenlerin oranı % 12,3'tür.

Tablo 20: Bileşik Faiz Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	122	16,9	17,5	17,5
	Biliyorum	338	46,9	48,4	65,8
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	139	19,3	19,9	85,7
	Bilmiyorum	100	13,9	14,3	100,0
	Toplam	699	97,1	100,0	
Geçersiz		21	2,9		
Toplam		720	100,0		

Tablo 20'den bileşik faizin katılımcılar tarafından ne derecede bilindiği incelendiğinde; 720 katılımcıdan 699'unun değerlendirmeye katıldığı, 21'inin ise katılmadığı anlaşılmaktadır. Değerlendirmeye katılan 699 kişiden 122'si bileşik faizi çok iyi bildiğini, 338'i bildiğini, 139'u duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söylerken; bilmediğini dile getiren katılımcı sayısı da 100 olmuştur. Bileşik faizin bilinirlik oranlarına baktığımızda; çok iyi bildiğini veya bildiğini ifade edenlerin oranı % 65,9, duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söyleyenlerin oranı % 19,9 ve bilmediğini dile getirenlerin oranı % 14,3 olmuştur.

Tablo 21: Nominal Değer Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	157	21,8	22,4	22,4
	Biliyorum	370	51,4	52,9	75,3
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	114	15,8	16,3	91,6
	Bilmiyorum	59	8,2	8,4	100,0
	Toplam	700	97,2	100,0	
Geçersiz		20	2,8		
Toplam		720	100,0		

720 katılımcıdan 700'ünün değerlendirmeye katıldığı, 20'sinin ise değerlendirmeye katılmadığı nominal değer kavramının bilinirliği hakkında; 157 öğrenci çok iyi biliyorum, 370 öğrenci biliyorum ve 114 öğrenci duydum ama ayrıntısını bilmiyorum derken, 59 öğrenci ise bilmediğini beyan etmiştir. Tablo 21'den verilen yanıtların yüzdelik dilimlerine baktığımızda; çok iyi bildiğini veya bildiğini söyleyenler % 75,3, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenler % 16,3, bilmiyorum diyenler ise % 8,4'lük bir orana sahiptir.

Tablo 22: Temerrüt Faizi Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	93	12,9	13,2	13,2
	Biliyorum	224	31,1	31,9	45,1
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	212	29,4	30,2	75,2
	Bilmiyorum	174	24,2	24,8	100,0
	Toplam	703	97,6	100,0	
Geçersiz		17	2,4		
Toplam		720	100,0		

Tablo 22'ye göre 720 katılımcıdan 703'ünden cevap alınırken, 17'sinden cevap alınmamıştır. Çok iyi biliyorum diyenlerin 93 kişi ile % 13,2'lik, biliyorum diyenlerin 224 kişi ile % 31,9'luk, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenlerin 212 kişi ile % 30,2'lik oranlara sahip olduğu, temerrüt faizinin bilinirliği değerlendirmesinde, bilmediğini ifade edenler de 174 kişi ile % 24,8'lik bir orana ulaşmıştır.

Tablo 23: Hazine Bonosu Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	112	15,6	16,4	16,4
	Biliyorum	315	43,8	46,1	62,4
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	162	22,5	23,7	86,1
	Bilmiyorum	95	13,2	13,9	100,0
	Toplam	684	95,0	100,0	
Geçersiz		36	5,0		
Toplam		720	100,0		

Tablo 23' göre hazine bonosunun bilinirliğine ilişkin değerlendirmeye 112'si çok iyi biliyorum, 315'i biliyorum, 162'si duydum ama ayrıntısını bilmiyorum ve 95'i bilmiyorum diyen toplam 684 öğrenci katılmıştır. 36 öğrenci ise değerlendirmeye katılmamıştır. Katılanlardan % 62,5'lik kısım hazine bonosu kavramını çok iyi bildiğini veya bildiğini açıklamıştır. Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenler % 23,7 ile temsil edilirken, bilmiyorum diyenler de % 13,9'lük bir dilime sahiptir.

Tablo 24: EFT Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	128	17,8	18,7	18,7
	Biliyorum	226	31,4	33,1	51,8
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	193	26,8	28,3	80,1
	Bilmiyorum	136	18,9	19,9	100,0
	Toplam	683	94,9	100,0	
Geçersiz		37	5,1		
Toplam		720	100,0		

Tablo 24'e göre çok iyi biliyorum diyen 128, biliyorum diyen 226, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyen 193 ve bilmiyorum diye 136 kişi olmak üzere toplam 683 katılımcı EFT kavramına ilişkin bilgi düzeylerini ankete yansıtmışlardır. 37 katılımcı ise EFT kavramını değerlendirmeye almamıştır. EFT kavramını çok iyi bildiğini veya bildiğini öne süren katılımcıların yüzdesi 51,8 iken, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenlerin yüzdesi 28,3 ve bilmiyorum diyenlerin yüzdesi 19,9'dur.

Tablo 25: Menkul Kıymet Virmanı Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	65	9,0	9,4	9,4
	Biliyorum	139	19,3	20,1	29,4
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	217	30,1	31,3	60,8
	Bilmiyorum	272	37,8	39,2	100,0
	Toplam	693	96,3	100,0	
Geçersiz		27	3,8		
Toplam		720	100,0		

Tablo 25'e göre menkul kıymet virmanı kavramının bilinirliğine ilişkin soruya 693 katılımcı cevap verirken, 27 katılımcı cevap vermemiştir. Çok iyi bildiğini yansıtanlar 65 kişi, bildiğini söyleyenler 139 kişi, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenler 217 kişi ve bilmiyorum diyenler de 272 kişi şeklindedir. Yüzdeler oranlarına sırasıyla baktığımızda ise çok iyi bilenler 9,4'lük, bilenler 20,1'lik, duyup ayrıntısını bilmeyenler 31,3'lük ve son olarak bilmiyorum diyenler 39,2'lik oranlara sahiptirler.

Tablo 26: DASK Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	64	8,9	9,3	9,3
	Biliyorum	135	18,8	19,7	29,0
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	162	22,5	23,6	52,5
	Bilmiyorum	326	45,3	47,5	100,0
	Toplam	687	95,4	100,0	
Geçersiz		33	4,6		
Toplam		720	100,0		

Tablo 26'dan DASK kavramının bilinirlik düzeyine baktığımızda; 687 katılımcının ilgili soruya cevap verdiği, 33 kişinin ise cevap vermediği tablodan anlaşılmaktadır. Cevap veren 687 kişiden 64'ü çok iyi bildiğini, 135'i bildiğini, 162'si duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini ve 326 kişi ise bilmediğini belirtmiştir. Çok iyi bildiğini veya bildiğini söyleyenlerin oranı yalnızca % 29 iken, duyup da ayrıntısını bilmeyenlerin oranı % 23,6 ve bilmeyenlerin oranı % 47,5 olmuştur.

Tablo 27: Yatırım Portföyü Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	84	11,7	12,2	12,2
	Biliyorum	212	29,4	30,7	42,9
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	198	27,5	28,7	71,6
	Bilmiyorum	196	27,2	28,4	100,0
	Toplam	690	95,8	100,0	
Geçersiz		30	4,2		
Toplam		720	100,0		

Tablo 27'den yatırım portföyünün katılımcılar tarafından ne derecede bilindiği incelendiğinde; 720 katılımcıdan 690'ının değerlendirmeye katıldığı, 30'unun ise katılmadığı anlaşılmaktadır. Değerlendirmeye katılan 690 kişiden 84'ü yatırım portföyünü çok iyi bildiğini, 212'si bildiğini, 198'i duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söylerken; bilmediğini dile getiren katılımcı sayısı da 196 olmuştur. Yatırım portföyünün bilinirlik oranlarına baktığımızda; çok iyi bildiğini veya bildiğini ifade edenlerin oranı % 42,9, duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söyleyenlerin oranı % 28,7 ve bilmediğini açıklayanların oranı % 28,4 olmuştur.

Tablo 28: Vadeli Mevduat Hesabı Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	163	22,6	23,8	23,8
	Biliyorum	351	48,8	51,2	74,9
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	107	14,9	15,6	90,5
	Bilmiyorum	65	9,0	9,5	100,0
	Toplam	686	95,3	100,0	
Geçersiz		34	4,7		
Toplam		720	100,0		

Tablo 28'e göre vadeli mevduat hesabı bilinirliğine ilişkin değerlendirmeye 163'ü çok iyi biliyorum, 351'i biliyorum, 107'si duydum ama ayrıntısını bilmiyorum ve 65'i bilmiyorum diyen toplam 686 öğrenci katılmıştır. 34 öğrenci ise değerlendirmeye katılmamıştır. Katılanlardan % 75'lik kısım vadeli mevduat hesabı kavramını çok iyi bildiğini veya bildiğini açıklamıştır. Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenler % 15,6 ile temsil edilirken, bilmiyorum diyenler de % 9,5'lik bir dilime sahiptir.

Tablo 29: Reel Faiz Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	157	21,8	23,0	23,0
	Biliyorum	304	42,2	44,4	67,4
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	110	15,3	16,1	83,5
	Bilmiyorum	113	15,7	16,5	100,0
	Toplam	684	95,0	100,0	
Geçersiz		36	5,0		
Toplam		720	100,0		

Tablo 29'dan reel faizin bilinirlik düzeyine baktığımızda; 720 katılımcıdan 684'ünün yani % 95'inin değerlendirmeye katıldığı görülmektedir. Bu finansal kavramı çok iyi bildiğini ifade edenlerin sayısı 157, biliyorum diyenlerin sayısı 304, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenlerin sayısı 110 ve bilmediğini söyleyenlerin sayısı ise 113'tür. Reel faizi çok iyi bildiğini veya bildiğini ifade edenler % 67,4 iken, duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini ifade edenlerin oranı % 16,1 ve bilmediğini öne sürenlerin oranı % 16,5'tir.

Tablo 30: Döviz Tevdiat Hesabı Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	72	10,0	10,7	10,7
	Biliyorum	188	26,1	27,9	38,6
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	198	27,5	29,4	68,0
	Bilmiyorum	216	30,0	32,0	100,0
	Toplam	674	93,6	100,0	
Geçersiz		46	6,4		
Toplam		720	100,0		

Tablo 30'a göre çok iyi biliyorum diyen 72, biliyorum diyen 188, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyen 198 ve bilmiyorum diye 216 kişi olmak üzere toplam 674 katılımcı döviz tevdiat hesabı kavramına ilişkin bilgi düzeylerini ankete yansıtılmışlardır. 46 katılımcı ise döviz tevdiat hesabı kavramını değerlendirmeye almamıştır. Döviz tevdiat hesabı kavramını çok iyi bildiğini veya bildiğini öne süren katılımcıların yüzdesi 38,6 iken, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenlerin yüzdesi 29,4 ve bilmiyorum diyenlerin yüzdesi 32'dir.

Tablo 31: Yatırım Fonu Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	110	15,3	15,8	15,8
	Biliyorum	318	44,2	45,8	61,6
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	170	23,6	24,5	86,0
	Bilmiyorum	97	13,5	14,0	100,0
	Toplam	695	96,5	100,0	
Geçersiz		25	3,5		
Toplam		720	100,0		

Yatırım fonunun katılımcılar tarafından ne derecede bilindiği incelendiğinde; 720 katılımcıdan 695'inin değerlendirmeye katıldığı, 25'inin ise katılmadığı tablo 31'den anlaşılmaktadır. Değerlendirmeye katılan 695 kişiden 110'u yatırım fonunu çok iyi bildiğini, 318'i bildiğini, 170'i duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söylerken; bilmediğini dile getiren katılımcı sayısı da 97 olmuştur. Yatırım fonunun bilinirlik oranlarına baktığımızda; çok iyi bildiğini veya bildiğini ifade edenlerin oranı % 61,6, duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söyleyenlerin oranı % 24,5 ve bilmediğini dile getirenlerin oranı % 14'tür.

Tablo 32: Bireysel emeklilik kavramının bilinirlik düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	165	22,9	23,5	23,5
	Biliyorum	332	46,1	47,2	70,7
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	134	18,6	19,1	89,8
	Bilmiyorum	72	10,0	10,2	100,0
	Toplam	703	97,6	100,0	
Geçersiz		17	2,4		
Toplam		720	100,0		

Tablo 32'ye göre bireysel emekliliğin bilinirliğine ilişkin değerlendirmeye 165 kişi çok iyi biliyorum, 332 kişi biliyorum, 134 kişi duydum ama ayrıntısını bilmiyorum ve 72 kişi bilmiyorum şeklinde toplam 703 yanıt gelmiştir. 36 kişi ise değerlendirmeye katılmamıştır. Katılanlardan % 70,7'lik kısım bireysel emeklilik kavramını çok iyi bildiğini veya bildiğini açıklamıştır. Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenler % 19,1 ile temsil edilirken, bilmiyorum diyenler de % 10,2'lik bir dilime sahiptir.

Tablo 33: Yatırım Ortaklığı Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	123	17,1	18,1	18,1
	Biliyorum	321	44,6	47,2	65,3
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	142	19,7	20,9	86,2
	Bilmiyorum	94	13,1	13,8	100,0
	Toplam	680	94,4	100,0	
Geçersiz		40	5,6		
Toplam		720	100,0		

720 katılımcıdan 680'inin değerlendirmeye katıldığı, 40'ının ise değerlendirmeye katılmadığı yatırım ortaklığı kavramının bilinirliği hakkında 123 öğrenci çok iyi biliyorum, 321 öğrenci biliyorum ve 142 öğrenci duydum ama ayrıntısını bilmiyorum derken, 94 öğrenci ise bilmediğini beyan etmiştir. Tablo 33'ten verilen yanıtların yüzdelik dilimlerine baktığımızda; çok iyi bildiğini veya bildiğini söyleyenler % 65,3, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenler % 20,9, bilmiyorum diyenler ise % 13,8'lik bir orana sahiptir.

Tablo 34: TMSF'nin Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	96	13,3	13,9	13,9
	Biliyorum	182	25,3	26,3	40,1
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	162	22,5	23,4	63,5
	Bilmiyorum	253	35,1	36,5	100,0
	Toplam	693	96,3	100,0	
Geçersiz		27	3,8		
Toplam		720	100,0		

Tablo 34'e göre çok iyi biliyorum diyen 96, biliyorum diyen 182, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyen 162 ve bilmiyorum diye 253 kişi olmak üzere toplam 693 katılımcı TMSF'ye ilişkin bilgi düzeylerini ankete yansıtmışlardır. 27 katılımcı ise TMSF'yi değerlendirmeye almamıştır. TMSF'yi çok iyi bildiğini veya bildiğini öne süren katılımcıların yüzdesi 40,2 iken, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenlerin yüzdesi 23,4 ve bilmiyorum diyenlerin yüzdesi 36,5'tir.

Tablo 35: BDDK'nın Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	93	12,9	13,6	13,6
	Biliyorum	158	21,9	23,0	36,6
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	157	21,8	22,9	59,5
	Bilmiyorum	278	38,6	40,5	100,0
	Toplam	686	95,3	100,0	
Geçersiz		34	4,7		
Toplam		720	100,0		

BDDK'nın bilinirlik düzeyine baktığımızda; 686 katılımcının ilgili soruya cevap verdiği, 34 kişinin ise cevap vermediği tablo 35'ten anlaşılmaktadır. Cevap veren 686 kişiden 93'ü çok iyi bildiğini, 158'i bildiğini, 157'si duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini ve 278 kişi ise bilmediğini belirtmiştir. Çok iyi bildiğini veya bildiğini söyleyenlerin oranı % 36,6 iken, duyup da ayrıntısını bilmeyenlerin oranı % 22,9 ve bilmeyenlerin oranı % 40,5 olmuştur.

Tablo 36: Borsa Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	156	21,7	22,4	22,4
	Biliyorum	361	50,1	51,8	74,2
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	105	14,6	15,1	89,2
	Bilmiyorum	75	10,4	10,8	100,0
	Toplam	697	96,8	100,0	
Geçersiz		23	3,2		
Toplam		720	100,0		

Tablo 36'ya göre 720 katılımcıdan 697'sinin değerlendirmeye katıldığı, 23'ünün ise değerlendirmeye katılmadığı borsa kavramının bilinirliği hakkında 156 öğrenci çok iyi biliyorum, 361 öğrenci biliyorum ve 105 öğrenci duydum ama ayrıntısını bilmiyorum derken, 75 öğrenci ise bilmediğini beyan etmiştir. Verilen yanıtların yüzdelik dilimlerine baktığımızda; çok iyi bildiğini veya bildiğini söyleyenler % 74,2, duydum ama ayrıntısını bilmiyorum diyenler % 15,1, bilmiyorum diyenler ise % 10,8'lik bir orana sahiptir.

Tablo 37: Çapraz Kur Kavramının Bilinirlik Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Çok iyi biliyorum	90	12,5	12,8	12,8
	Biliyorum	236	32,8	33,5	46,2
	Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum	191	26,5	27,1	73,3
	Bilmiyorum	188	26,1	26,7	100,0
	Toplam	705	97,9	100,0	
Geçersiz		15	2,1		
Toplam		720	100,0		

Çapraz kurun katılımcılar tarafından ne derecede bilindiği incelendiğinde; 720 katılımcıdan 705'inin değerlendirmeye katıldığı, 15'inin ise katılmadığı tablo 37'den anlaşılmaktadır. Değerlendirmeye katılan 705 kişiden 90'ı çapraz kuru çok iyi bildiğini, 236'sı bildiğini, 191'i duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söylerken; bilmediğini dile getiren katılımcı sayısı da 188 olmuştur. Çapraz kurun bilinirlik oranlarına baktığımızda; çok iyi bildiğini veya bildiğini ifade edenlerin oranı % 56,3, duyduğunu ancak ayrıntısını bilmediğini söyleyenlerin oranı % 27,1 ve bilmediğini açıklayanların oranı % 26,7 olmuştur.

Finansal kavramların bilinirlik düzeyine genel bir değerlendirme yapılacak olursa; daha sık kullanılan basit faiz, nominal değer, borsa gibi kavramlarda çok iyi

bildiğini veya bildiğini ifade edenlerin oranı % 75'lere kadar çıkarken kullanılma sıklığı az, kullanım çevresi daha dar olan kavramların bilinirlik düzeyleri % 30 seviyelerine kadar düşmektedir.

3.5. Cinsiyetlere Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi

H_0 : Grubun finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyinin ortalaması açısından kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Grubun finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyinin ortalaması açısından kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 38: Cinsiyet Değişkeni Üzerinden Yapılan Betimsel İstatistik Sonuçları

	Cinsiyetiniz?	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata Ortalaması
Finansal Kavramlar	Kadın	411	2,41	,56	,03
	Erkek	307	2,62	,66	,04

Tablo 39: Cinsiyet Değişkeni Üzerinden Finansal Kavramlar için Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi

Levene's Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi					
F	Sig.	t	df	Sig.	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	
Varyansların eşit olma varsayımı	8,35	,00	-4,61	716	,00	-,21	,05
Varyansların eşit olmama varsayımı			-4,51	598,18	,00	-,21	,05

Sig.p < .05 olduğundan kadın ve erkek öğrenciler arasında finansal kavramlarla ilgili bilgi düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunduğu tablo 39'da

görülür. Kadın katılımcıların 19 kavram için çok iyi biliyorum veya biliyorum ortalaması % 53,41 iken, erkek katılımcılar için % 58,37 olup; genel ortalama da % 55,36 şeklindedir. Finansal kavramlarla ilgili bilgi düzeyi açısından erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre kendilerini daha yüksek düzeyde bilgi sahibi olarak görmektedirler. Katılımcıların beyan etmiş oldukları kavramlar hakkındaki bilgi seviyelerini test etme imkanı olmadığı için, sorulara doğru cevap verdikleri kabul edilmiştir.

Tablo 40: Cinsiyete Göre Uygulamalı Sorulara Verilen Doğru Cevaplar Yüzdesi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

SORU/CİNSİYET	KADIN	ERKEK	Sig.
SORU 8	79,1	92,5	,00
SORU 9	34,5	50,5	,00
SORU 10	51,8	49,5	,95
SORU 11	35,3	40,1	,29
SORU 12	43,6	57	,00
SORU 13	24,8	25,4	,19
SORU 14	11,4	13,7	,00
SORU 15	36,7	35,8	,36
SORU 16	18,5	23,5	,00
ORTALAMA	37,3	43,11	

Tablo 40'dan finansal okuryazarlık durumunu ölçen uygulamalı sorulara cinsiyetlere göre verilen doğru cevap yüzdelerini incelediğimizde, ankette yer alan 8, 9, 12, 14 ve 16. sorulara verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 10, 11, 13 ve 15. sorulara verilen cevaplarda ise doğru cevaplama yüzdeleri birbirine çok yakın olup, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Dokuz soruyu birlikte değerlendirdiğimizde kadın katılımcıların soruları ortalama % 37,3 oranında doğru cevaplandığı, erkek katılımcıların ise % 43,11 oranında doğru

cevaplandığı anlaşılmaktadır. Yani erkek katılımcıların finansal okuryazarlık durumunun kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Finansal bilgi düzeylerini daha yüksek gören erkek katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi açısından da yüksek seviyede çıkması, katılımcıların finansal bilgi düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyinin pozitif ilişkili olduğu anlamına gelebilir. Bu durum finansal okuryazarlıkla ilgili yapılmış çalışmalarda ortaya çıkan erkek katılımcıların daha yüksek seviyede finansal okuryazar olması sonucunu da destekler niteliktedir. Dikkat çeken bir sonuç olarak hem kadın katılımcılar hem de erkek katılımcılar finansal bilgi düzeylerini daha yüksek görmelerine karşın, finansal okuryazarlık düzeyleri daha düşük olarak belirlenmiştir.

Finansal bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık açısından cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu için, H_0 hipotezi reddedilmiş, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

3.6. Sınıflara Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi

Burada bölümlerde verilen muhasebe-financeman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlık üzerine etkileri de dikkate alınacağı için öncelikle bölüm ve sınıf düzeylerinde ilgili derslere ilişkin bilgilendirme yerinde olacaktır.

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde verilen muhasebe-financeman ağırlıklı dersleri tespit etmek amaçlı fakültenin web sayfasından erişilerek bölüm müfredatları incelenmiştir (iibf.cumhuriyet.edu)

Tablo 41: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Verilen Muhasebe-Financeman Ağırlıklı Derslerin Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	Sınıf	Dersin Adı	Dersin Kredisi
İşletme	1. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	2. Sınıf	Envanter-Bilanço	3
		Şirketler Muhasebesi	2
	3. Sınıf	Para-Banka	2
		Maliyet Muhasebesi-I ve II	3 + 3
		Finansal Yönetim-I ve II	3 + 3
	4. Sınıf	Mali Tablolara Analizi	3
		Bilgisayarlı Muhasebe	3

		Muhasebe Denetimi	2
		Yönetim Muhasebesi	2
		Sermaye Piyasası	3
İktisat	1. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	2. Sınıf	Envanter-Bilanço	2
	3. Sınıf	Para-Banka	2
		Maliyet Muhasebesi	3
	4. Sınıf	Finansal Yönetim	3
Sermaye Piyasası		2	
Kamu Yönetimi	1. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
	2. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	3. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
	4. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
Maliye	1. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	2. Sınıf	Envanter-Bilanço	2
		Maliyet Muhasebesi	3
		Bilgisayarlı Muhasebe	3
	3. Sınıf	Finansal Yönetim	3
		Mali Tablolar Analizi	3
	4. Sınıf	Sermaye Piyasası	2
ÇEKO	1. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	2. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
	3. Sınıf	Para-Banka	3
	4. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
Ekonometri	1. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
	2. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	3. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
	4. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
Yönetim Bilişim Sistemleri	1. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
	2. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	3. Sınıf	Envanter-Bilanço	2
		Mali Tablolar Analizi	2
	4. Sınıf	Finansal Yönetim	3
		Bilgisayarlı Muhasebe	3
		Sermaye Piyasası	2
	Bilgisayar Uygulamalı Maliyet Muhasebesi	3	
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	1. Sınıf	Muhasebe-I ve II	3 + 3
	2. Sınıf	Ders Bulunmamaktadır	
	3. Sınıf	Uluslararası Bankacılık ve Finans	3
		Dış Ticaret Muhasebesi	2
	4. Sınıf	Lojistik Maliyet Analizi	2

Tablo 41'e göre bütün bölümlerde Muhasebe-I ve Muhasebe-II dersleri verilmektedir. Muhasebe-financeman ağırlıklı dersler İşletme, İktisat, Maliye ve Yönetim Bilişim Sistemleri bölümlerinde diğer bölümlere göre daha yoğun görülmektedir. Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümünü bu açıdan orta düzey olarak değerlendirebiliriz. Kamu Yönetimi, Ekonometri ve Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerini de muhasebe-financeman ağırlıklı derslerin daha az sunulduğu bölümler olarak sıralayabiliriz. Muhasebe-financeman ağırlıklı derslerin az veya çok her bölümde verildiği müfredatlardan anlaşılmaktadır.

H_0 : Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından sınıflar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından sınıflar arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 42: Sınıf Değişkeni Üzerinden Yapılan Betimsel İstatistik Sonuçları

	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
1.sınıf	162	2,13	,58	,05
2.sınıf	210	2,54	,53	,04
3.sınıf	214	2,64	,61	,04
4.sınıf	134	2,69	,59	,05
Toplam	720	2,51	,61	,02

Tablo 43: Sınıf Düzeyi Değişkeni Üzerinden Yapılan ANOVA Homojenlik Test Sonuçları

Varyansların Homojenliği Testi			
Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
,87	3	716	,46

Tablo 43'e göre sig.p > .05 olduğundan % 95 güven aralığında varyanslar homojen dağılmıştır. Bu sebeple Anova testinde Tukey testi sonuçları incelenecektir.

Tablo 44: Sınıf Düzeyi ANOVA Test Sonuçları

ANOVA					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar arası	31,53	3	10,51	31,55	,00
Gruplar içi	238,51	716	,33		
Toplam	270,04	719			

Sig.p < .05 olduğundan araştırmaya katılan öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Sınıflar düzeyinde anlamlılık farkını daha detaylı yorumlamak için aşağıdaki Tukey tablosundan yararlanılacaktır.

Tablo 45: Sınıf Değişkeni Çoklu Karşılaştırma (Tukey) Testi Sonuçları

Çoklu Karşılaştırma				
(I) Kaçınıcı sınıfta eğitim görmektesiniz?	(J) Kaçınıcı sınıfta eğitim görmektesiniz?	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.
1.sınıf	2.sınıf	-,41*	,06	,00
	3.sınıf	-,51*	,06	,00
	4.sınıf	-,56*	,07	,00
2.sınıf	1.sınıf	,41*	,06	,00
	3.sınıf	-,10	,06	,26
	4.sınıf	-,15	,06	,08
3.sınıf	1.sınıf	,51*	,06	,00
	2.sınıf	,10	,06	,26
	4.sınıf	-,05	,06	,87
4.sınıf	1.sınıf	,56*	,07	,00
	2.sınıf	,15	,06	,08
	3.sınıf	,05	,06	,87

Tablo 45'te sınıf düzeyleri ile finansal kavramlarla ilgili bilgi düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde, birinci sınıflar ile ikinci sınıf, birinci sınıf ile üçüncü sınıf ve birinci sınıf ile dördüncü sınıf arasında % 95 güven aralığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. İkinci sınıf ile dördüncü sınıf arasında ise % 92 güven aralığında anlamlı bir farklılık vardır. Diğer sınıflar arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Finansal bilgi düzeyi açısından en yüksek ortalamaya dördüncü sınıfların sahip olduğu, onları sırasıyla üçüncü ve ikinci sınıfların takip ettiği, en düşük seviyede ise birinci sınıfların bulunduğu görülmektedir. Birinci sınıfta hem muhasebe ve finansman eğitimlerinin hem de diğer eğitimlerin sınırlı seviyede öğrencilere sunulduğu, üst sınıflara çıkıldığında hem muhasebe-finansman

ağırlıklı derslerin hem de diğer derslerin daha üst seviyede verildiği gerçeği göz önüne alındığında sınıflar arasındaki anlamlı farklılıkların bulunması beklenebilir.

Tablo 46: Sınıfa Göre Uygulamalı Sorulara Verilen Doğru Cevaplar Yüzdesi ve Kruskal Wallis Test Sonuçları

SORU/SINIF	1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF	4.SINIF	Sig.
SORU 8	80,2	87,1	88,3	80,6	,06
SORU 9	30,2	41	50,9	39,4	,01
SORU 10	29,4	57,1	57,9	54,5	,00
SORU 11	34	36,2	40,2	38,8	,15
SORU 12	38,3	54,3	55,1	45,5	,00
SORU 13	23,5	29	24,8	21,6	,00
SORU 14	11,7	12,9	10,7	14,9	,02
SORU 15	34	36,2	43,9	27,6	,02
SORU 16	8,6	20	30,4	20,9	,00
ORTALAMA	32,21	41,53	44,68	38,2	

Tablo 46'dan finansal okuryazarlık durumunu ölçen uygulamalı sorulara sınıflara göre verilen cevaplar incelendiğinde, ankette yer alan 9, 10, 12, 13, 14, 15 ve 16. sorulara verilen cevaplarda % 95 güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 8. soruya verilen cevaplarda sınıflar arasında % 93 güven aralığında anlamlı farklılık bulunurken sadece 11. soruda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Dokuz soruyu toplamda değerlendirildiğinde, birinci sınıflar soruları ortalama % 32,21 doğru cevaplarken, ikinci sınıflarda bu oran % 41,53'e çıkmaktadır. Üçüncü sınıfların % 44,68 ile en yüksek doğru cevaplama oranına ulaştığı sorularda, dördüncü sınıflar da % 38,2'lik bir oranda doğru cevaplandırma yapmışlardır. Buradan finansal okuryazarlık düzeyi sıralaması yapacak olursak, en yüksek düzeye üçüncü sınıfların sahip olduğunu, onları sırasıyla ikinci sınıf, dördüncü sınıf ve birinci sınıfın takip ettiği söylenebilir.

Finansal bilgi düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi ilişkisine baktığımızda; en düşük finansal bilgi düzeyine sahip olan birinci sınıfların yine finansal okuryazarlık sıralamasında da en altta yer alması pozitif bir ilişkiyi sergilemektedir. Burada dikkat çeken farklılık sahip oldukları finansal bilgi düzeyi en yüksek çıkan dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi açısından ikinci ve üçüncü sınıfların gerisinde kalmasıdır. Bu duruma sebep olarak da farklı ihtimalleri göz önünde bulundurabiliriz. İlk ihtimal olarak dördüncü sınıflar kendilerini olduğundan daha yüksek finansal bilgi düzeyinde görüyor olabilir. İkinci ihtimal olarak birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda almış oldukları eğitimler üzerinden uzun zaman geçtiği için finansal bilgilerini, tutum ve davranışlarına yansıtamamış olabilirler. Üçüncü ihtimal olarak da uzatmalı öğrenciler de dördüncü sınıf sayıldıkları için onların finansal okuryazarlık seviyelerini düşürmüş olabilirler.

Finansal okuryazarlık ve finansal bilgi düzeylerinin sınıf düzeyleri ile olan olumlu ilişkisini, hem muhasebe-finance ağırlıklı derslerin hem de diğer derslerin eğitimini, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin daha fazla almış oldukları birlikte değerlendirildiğinde; başta muhasebe-finance ağırlıklı dersler olmak üzere verilen derslerin finansal okuryazarlık ve finansal bilgi düzeylerini artırdığı çıkarılabilir.

Finansal bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık açısından sınıflar arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu için, H_0 hipotezi reddedilmiş, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

3.7. Bölümlere Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi

H_0 : Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından bölümler arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından bölümler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 47: Bölüm Değişkeni Üzerinden Yapılan Testin Betimsel İstatistik Sonuçları

	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
İşletme	143	2,54	,61	,05
İktisat	102	2,59	,50	,05
Kamu Yönetimi	72	2,50	,56	,07
Maliye	94	2,39	,63	,07
ÇEKO	94	2,55	,67	,07
Ekonometri	84	2,70	,66	,07
Yön. Bilişim Sistemleri	48	2,21	,66	,09
Uls. Ticaret ve Lojistik	83	2,38	,52	,06
Toplam	720	2,51	,61	,02

Tablo 48: Bölüm Değişkeni Üzerinden Yapılan Homojenlik Test Sonuçları

Varyansların Homojenliği Testi			
Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
1,90	7	712	,07

Tablo 48'e göre sig.p > .05 olduğundan % 95 güven aralığında varyanslar homojen dağılmıştır. Bu sebeple anova testinde tukey testi sonuçları incelenecektir.

Tablo 49: Bölüm Değişkeni için ANOVA Test Sonuçları

ANOVA					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar arası	10,87	7	1,55	4,26	,00
Gruplar içi	259,17	712	,36		
Toplam	270,04	719			

Tablo 49’da Sig.p < .05 olduğundan araştırmaya katılan öğrencilerin finansal kavramlarla ilgili bilgi düzeyleri bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Bölümler düzeyinde anlamlılık farkını daha detaylı yorumlamak için aşağıdaki tukey tablosundan yararlanılacaktır.

Tablo 50: Bölüm Değişkeni Çoklu Karşılaştırma Test Sonuçları

Çoklu Karşılaştırmalar (*. Ortalama fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.)						
(I) Hangi bölümde eğitim görmektesiniz?	(J) Hangi bölümde eğitim görmektesiniz?	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İşletme	İktisat	-,06	,08	,99	-,29	,18
	Kamu Yönetimi	,05	,09	1,00	-,22	,31
	Maliye	,14	,08	,62	-,09	,39
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-,00	,08	1,00	-,25	,24
	Ekonometri	-,16	,08	,55	-,41	,09
	Yönetim Bilişim Sistemleri	,33*	,10	,02	,02	,64
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	,16	,08	,55	-,09	,41
İktisat	İşletme	,06	,08	,99	-,18	,29
	Kamu Yönetimi	,10	,09	,96	-,18	,38
	Maliye	,19	,09	,29	-,06	,46

	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	,05	,09	,99	-,21	,31
	Ekonometri	-,10	,09	,95	-,37	,17
	Yönetim Bilişim Sistemleri	,39*	,11	,01	,07	,71
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	,21	,09	,24	-,06	,49
Kamu Yönetimi	İşletme	-,05	,09	1,00	-,31	,22
	İktisat	-,10	,09	,96	-,38	,18
	Maliye	,09	,09	,97	-,19	,39
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-,05	,09	,99	-,34	,24
	Ekonometri	-,20	,09	,41	-,49	,09
	Yönetim Bilişim Sistemleri	,29	,11	,18	-,06	,63
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	,11	,09	,94	-,18	,41
Maliye	İşletme	-,14	,08	,62	-,39	,09
	İktisat	-,19	,09	,29	-,46	,06
	Kamu Yönetimi	-,09	,09	,97	-,39	,19
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-,15	,09	,69	-,42	,12
	Ekonometri	-,30*	,09	,02	-,58	-,03
	Yönetim Bilişim Sistemleri	,19	,11	,66	-,14	,51
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	,01	,09	1,00	-,26	,29
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	İşletme	,00	,08	1,00	-,24	,25
	İktisat	-,05	,09	,99	-,31	,21
	Kamu Yönetimi	,05	,09	,99	-,24	,34
	Maliye	,15	,09	,69	-,12	,42
	Ekonometri	-,15	,09	,69	-,43	,12

	Yönetim Bilişim Sistemleri	,34*	,11	,04	,01	,66
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	,16	,09	,62	-,11	,43
Ekonometri	İşletme	,16	,08	,55	-,09	,41
	İktisat	,10	,09	,95	-,17	,37
	Kamu Yönetimi	,20	,09	,41	-,09	,49
	Maliye	,30*	,09	,02	,03	,58
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	,15	,09	,69	-,12	,43
	Yönetim Bilişim Sistemleri	,49*	,11	,00	,16	,82
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	,32*	,09	,02	,03	,60
Yönetim Bilişim Sistemleri	İşletme	-,33*	,10	,02	-,64	-,02
	İktisat	-,39*	,11	,01	-,71	-,07
	Kamu Yönetimi	-,28	,11	,18	-,63	,06
	Maliye	-,19	,18	,66	-,51	,14
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-,34*	,11	,04	-,66	-,01
	Ekonometri	-,49*	,11	,00	-,82	-,16
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	-,17	,11	,77	-,50	,16
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	İşletme	-,16	,08	,55	-,41	,09
	İktisat	-,21	,09	,24	-,49	,06
	Kamu Yönetimi	-,11	,09	,94	-,41	,18
	Maliye	-,01	,09	1,00	-,29	,26
	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	-,16	,09	,62	-,44	,11
	Ekonometri	-,32*	,09	,01	-,60	-,03
	Yönetim Bilişim Sistemleri	,17	,11	,77	-,16	,50

Tablo 50'den bölümler ile finansal kavramlarla ilgili bilgi düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde; İşletme ile Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümleri, İktisat ile Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümleri, Maliye ile Ekonometri Bölümleri, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ile Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümleri, Ekonometri ile Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümleri, Ekonometri ile Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümleri arasında % 95 güven aralığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bölümlerin finansal bilgi düzeyini yüksek olandan düşük olana doğru sıraladığımızda; Ekonometri, İktisat, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, Yönetim Bilişim Sistemleri şeklinde sıralama oluşmaktadır.

Tablo 51: Bölüme Göre Uygulamalı Sorulara Verilen Cevaplar Yüzdesi ve Kruskal Wallis Test Sonuçları

SORU/BÖLÜM	İŞLETME	İKTİSAT	KAMU YÖNETİMİ	MALİYE	ÇEKO	EKONOMETRİ	YÖN. BİLİŞİM SİSTEMLERİ	ULS. TİCARET VE LOJİSTİK	Sig
SORU 8	83,9	89,2	80,6	83	78,7	86,9	81,3	92,8	,09
SORU 9	43,4	47,1	33,3	43,6	30,9	40,5	54,2	39,8	,15
SORU 10	46,9	53,9	41,7	59,6	48,9	56	35,4	56,6	,03
SORU 11	35	47,1	29,2	29,8	34	46,4	35,4	41	,05
SORU 12	44,1	58,8	58,3	38,3	40,4	53,6	45,8	59	,00
SORU 13	24,5	28,4	16,7	20,2	26,6	31	29,2	25,3	,09
SORU 14	10,5	8,8	18,1	8,5	13,8	15,5	8,3	16,9	,07
SORU 15	42,7	36,3	33,3	31,9	34	33,3	31,3	42,2	,95
SORU 16	29,4	5,9	22,2	16	14,9	23,8	31,3	24,1	,00
ORT.	40,04	41,72	37,04	36,77	35,8	43	35,42	44,19	

Tablo 51’de finansal okuryazarlık durumunu ölçen uygulamalı sorulara bölümlere göre verilen cevaplar incelendiğinde, ankette yer alan 10, 12 ve 16. sorulara verilen cevaplarda bölümler arasında % 95 güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 8. soruda % 91, 11. soruda % 94, 14. soruda % 93 ve 13. soruda % 90 güven aralığında anlamlı farklılık vardır. 9 ve 15. sorular için bölümler arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Dokuz soruya verilen cevapları birlikte değerlendirildiğinde; Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü öğrencilerinin % 44,19 ile sorulara en yüksek oranda doğru cevabı verdikleri görülmektedir. Ekonometri öğrencilerinin % 43 oranında doğru cevapladığı soruları, İktisat öğrencileri % 41,72, İşletme öğrencileri % 40,04, Kamu Yönetimi öğrencileri % 37,04, Maliye öğrencileri % 36,77, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri öğrencileri % 35,8 ve son olarak Yönetim Bilişim Sistemleri öğrencileri % 35,42 oranında doğru cevaplamışlardır.

Finansal bilgi düzeyleri daha yüksek gözükürken Ekonometri, İktisat ve İşletme öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumları da diğer bölüm öğrencilerine nazaran yüksek çıkmıştır. Finansal bilgi düzeyini daha yüksek gören Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumu daha düşük çıkarken; Uluslararası Ticaret ve Lojistik öğrencileri bunun tam tersine finansal bilgi düzeylerini daha düşük görürken, finansal okuryazarlık durumları yüksek çıkmıştır. Finansal bilgi açısından diğer bölümlerden düşük seviyede gözükürken Yönetim Bilişim Sistemleri öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumları da en düşük seviyede çıkmıştır.

Bölümlerde okutulan muhasebe-finance dersleri ile birlikte finansal okuryazarlık durumlarını değerlendirdiğimizde; bu derslerin daha yoğun verildiği bölümlerden İşletme ve İktisat öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumları diğer bölümlere göre genel olarak daha iyi iken, Maliye öğrencilerinin daha düşük çıkmıştır. Orta yoğunlukta muhasebe-finance dersi alan Uluslararası Ticaret ve Lojistik öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumu diğer bölümlerden yüksek çıkarken, bu dersleri daha düşük yoğunlukta alan Ekonometri öğrencileri de finansal okuryazarlık açısından ikinci sırada bulunmaktadır. Buradan muhasebe-finance ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlık durumuna etkisi olduğu söylenebildiği kadar, finansla yakın ilişkili ekonomi ve istatistik ağırlıklı derslerin de finansal okuryazarlık üzerine etkisi olduğu ifade edilebilir.

Finansal bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık açısından bölümler arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu için, H_0 hipotezi reddedilmiş, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

3.8. Genel Not Ortalamasına Göre Finansal Okuryazarlık ve Finansal Bilgi Düzeyleri Analizi

H_0 : Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından genel not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal kavramlar hakkındaki bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık düzeyi açısından genel not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 52: Not Ortalaması Değişkeni Üzerinden Yapılan Testin Betimsel İstatistik Sonuçları

	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
2.00 veya daha düşük	90	2,47	,55	,06
2.00-2.49	263	2,40	,62	,04
2.50-2.99	241	2,59	,58	,04
3.00-3.49	96	2,60	,65	,07
3.50-4.00	28	2,49	,71	,13
Toplam	718	2,51	,61	,02

Tablo 53: Not Ortalaması Değişkeni Üzerinden Yapılan Homojenlik Test Sonuçları

Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
1,14	4	713	,34

Tablo 53'e göre $\text{sig.p} > .05$ olduğundan % 95 güven aralığında varyanslar homojen dağılmıştır. Bu sebeple anova testinde tukey testi sonuçları incelenecektir.

Tablo 54: Not Ortalaması Değişkeni ANOVA Test Sonuçları

ANOVA					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
Gruplar arası	5,89	4	1,47	3,98	,00
Gruplar içi	263,63	713	,37		
Toplam	269,51	717			

Tablo 54'te Sig.p < .05 olduğundan araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık durumları genel not ortalamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Genel not ortalamalarına göre anlamlılık farkını daha detaylı yorumlamak için aşağıdaki Tukey tablosundan yararlanılacaktır.

Tablo 55: Not Ortalaması Değişkeni Çoklu Karşılaştırma (Tukey) Testi Sonuçları

Tukey (*Ortalama fark 0,05 düzeyinde anlamlıdır.)				
(I) Genel not ortalamanız hangi aralıkta?	(J) Genel not ortalamanız hangi aralıkta?	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.
< 2.00	2.00-2.49	,07	,07	,87
	2.50-2.99	-,12	,08	,47
	3.00-3.49	-,13	,09	,58
	3.50-4.00	-,02	,13	1,00
2.00-2.49	< 2.00	-,07	,07	,87
	2.50-2.99	-,19*	,05	,00
	3.00-3.49	-,20*	,07	,04
	3.50-4.00	-,09	,12	,95
2.50-2.99	2.00 veya daha düşük	,12	,08	,47
	2.00-2.49	,19*	,05	,00
	3.00-3.49	-,01	,07	1,00
	3.50-4.00	,11	,12	,90
3.00-3.49	2.00 veya daha düşük	,13	,09	,58
	2.00-2.49	,20*	,07	,04
	2.50-2.99	,01	,07	1,00
	3.50-4.00	,12	,13	,90
3.50-4.00	< 2.00	,02	,13	1,00
	2.00-2.49	,09	,12	,95
	2.50-2.99	-,11	,12	,90
	3.00-3.49	-,12	,13	,90

Tablo 55'ten genel not ortalamaları ile finansal kavramlarla ilgili bilgi düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde; genel not ortalaması 2.00-2.49 aralığında olanlar ile genel not ortalaması 2.50-2.99 ve yine genel not ortalaması 2.00-2.49 aralığında olanlar ile 3.00-3.49 aralığında olanlar arasında % 95 güven aralığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Genel not ortalamasına göre finansal kavramların bilinirlik düzeyi sıralaması büyükten küçüğe doğru; 3.00-3.49, 2.50-2.99, 3.50-4.00, < 2.00, 2.00-2.49 şeklindedir. Aslında genel not ortalaması ile finansal bilgi seviyesi karşılaştırması yaptığımızda beklenen, GANO yükseldikçe finansal bilgi seviyesinin de yükselmesidir. Ancak burada finansal bilgi düzeyine daha yüksek katkı sağlayan derslerin ortalamasını bilmediğimiz için kesin bir şey söyleyemeyiz. Ayrıca GANO aralıklarının grup büyüklüklerine baktığımızda; 2.00-2.49 aralığında 263 kişi, 2.50-2.99 aralığında 241 kişi, 3.00-3.49 aralığında 96 kişi, <2.00'de 90 kişi ve 3.50-4.00 aralığında sadece 28 kişi bulunmaktadır. Gruplar arasındaki yaklaşık 9 kata kadar çıkan kişi farkından dolayı buradan tam anlamıyla sağlıklı sonuçlar beklememek gerekebilir.

Tablo 56: Not Ortalamasına Göre Uygulamalı Sorulara Verilen Cevaplar Yüzdesi ve Kruskal Wallis Test Sonuçları

SORU/GANO	...<2.00	2.00-2.49	2.50-2.99	3.00-3.49	3.50-4.00	Sig.
SORU 8	86,7	87,1	84,6	77,1	85,7	,49
SORU 9	32,2	39,5	44,4	40,6	60,7	,01
SORU 10	44,4	50,6	56	42,7	57,1	,09
SORU 11	42,2	37,6	36,5	35,4	32,1	,53
SORU 12	47,8	49,4	46,5	54,2	64,3	,29
SORU 13	27,8	21,3	29,9	24	17,9	,01
SORU 14	14,4	11,4	10,8	15,6	17,9	,14
SORU 15	32,2	36,9	37,3	38,5	28,6	,24
SORU 16	21,1	17,5	23,7	19,8	25	,09
ORTALAMA	38,76	39,03	38,44	38,66	41,27	

Tablo 56'dan finansal okuryazarlık durumunu ölçen uygulamalı sorulara genel not ortalamasına göre verilen cevapları incelediğimizde; 9 ve 13. sorulara verilen cevaplarda genel not ortalaması aralıkları arasında % 95 güven aralığında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 10. soruda % 91 ve 16. soruda % 90 güven aralığında anlamlı farklılık vardır. 8, 11, 12, 14 ve 15. sorular için genel not ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Dokuz soruya verilen cevapları birlikte değerlendirdiğimizde genel not ortalaması 3.50-4.00 aralığında olanlar sorulara % 41,27 oranında doğru cevap vermektedir. 3.00-3.49 not aralığındaki öğrenciler % 38,66 ile doğru cevap verirken, 2.50-2.99 aralığındaki öğrenciler % 38,44'lük, 2.00-2.49 aralığındaki öğrenciler % 39,03'lük ve son olarak genel not ortalaması 2.00'in altında olan öğrenciler de % 38,76'lık bir doğru cevaplama oranına ulaşmışlardır. En yüksek doğru cevaplama yüzdesine genel not ortalaması 3.50-4.00 aralığındaki öğrenciler ulaşmış olup, gruplar arasında doğru cevaplama yüzdeleri açısından çok büyük farkların bulunmadığı söylenebilir.

Finansal bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık açısından genel not ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu için, H_0 hipotezi reddedilmiş, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ

Artan rekabet, alınacak kararlarda zamanla yarışma ve kıt kaynakların daha etkin ve verimli değerlendirilmesi, birçok alanda olduğu gibi finans açısından da bilgiye sahip olmayı ve bilgiyi etkin bir şekilde kullanmayı zorunlu hale getirmiştir. Doğru ve etkin kararlar alabilmeyi de finansal bilgiye sahip olup, bunu tutum ve davranışlarıyla sergileyebilen finansal okuryazar bireyler başarabilir. Artık günümüz dünyasında çok önemli bir kavram haline gelen ve hükümetlerin politikalarında yer verdiği, uluslararası kuruluşların konu hakkında dünya çapında çalışmalar yaptığı finansal okuryazarlık iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinde bulunması gereken bir niteliktir.

Üniversite öğrencileri daha küçük tutarlar üzerinden olsa da kendi bütçelerini yapmakta, harcama ve tasarruflarını yönetmektedirler. Yakın gelecekte de yine bireysel para yönetimlerinin yanında aile ekonomisi ve çalıştıkları kurum ekonomilerini de yöneteceklerdir. Dolayısıyla ülke ve dünya piyasalarında kısmen de olsa aldıkları kararlara etkili olacaklardır. Yanlış kararlar bireysel olarak kendilerini etkilediği kadar bütünsel anlamda buldukları finansal sistemleri de etkileyecektir. Bu yüzden doğru karar almanın da önemi ortaya çıkmaktadır.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin bireysel finansal karar almalarının yanında aldıkları eğitim ve çalışma alanları itibarıyla kurum ve kuruluşların finans departmanlarında veya tepe yönetimlerinde önemli kararlar alacak pozisyonlarda bulunacak olmaları finansal okuryazar olmalarını daha önemli hale getirmektedir.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını değerlendirmeye ve almış oldukları muhasebe-finance ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlıkları üzerine etkisini araştırmaya yönelik bu çalışmaya % 57'si kadın, % 43'ü erkek 720 öğrenci katılım sağlayarak katkıda bulunmuştur. Fakülte bünyesinde eğitim öğretime devam eden İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Maliye, ÇEKO, Ekonometri, Yönetim Bilişim Sistemleri ve Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümlerinin tamamında 2016-2017 Akademik Yılı'nda saha çalışması (anket) uygulanmıştır. Elde edilen verinin

yapısına ve çalışmanın amaçlarına uygun olarak betimleyici istatistik, güven analizi ve bulgulara ulaştıracak istatistik analizler yapılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 19,9'u İşletme, % 14,2'si İktisat, % 10'u Kamu Yönetimi, % 13,1'i Maliye, % 13,1'i Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, % 11,7'si Ekonometri, % 6,7'si Yönetim Bilişim Sistemleri ve % 11,5'i Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümlerinde eğitim görmektedir. Ankete katılan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı ise; % 22,5 birinci sınıf, % 29,2 ikinci sınıf, % 29,7 üçüncü sınıf ve % 18,6 dördüncü sınıf şeklindedir. Katılımcıların % 70,2'si 2,00 - 2,99 genel not ortalamasına sahip iken notu 2,00'ın altında olanlar 12,5 ve 3,00'in üzerinde olanlar 17,3'lük yüzdelik orana sahiptir.

Katılımcılar kendilerini genel olarak orta seviyede finansal okuryazar olarak tanımlamaktadır. Öğrencilerin % 49,3'ü orta, % 21,6'sı düşük, % 16,4'ü yüksek seviyede finansal okuryazar olarak nitelendirme yaparken; % 6,7'si çok düşük, % 5,9'u ise çok yüksek seviyede finansal okuryazar olduğunu iddia etmiştir. Yani katılımcılar % 87,3'lük bir oranla ortalama seviye civarlarında kendilerini finansal okuryazar olarak konumlandırmışlardır. Buradan da öğrencilerin kendilerini olduğundan pozitif anlamda çok farklı göstermeye çalışmadıkları söylenebilir. Bu yaklaşımda öğrencilerin eğitim gördükleri fakültede görmüş oldukları derslerin finansal farkındalık oluşturabileceğine dayandırabiliriz.

Öğrencilerin "Sınıf arkadaşlarınızı şirketinizin finansal sorumlu idarecisi yapar mısınız?" sorusuna yalnızca % 20,6'sı evet demiştir. Kararsızlar % 28,4'lük bir paya sahip iken hayır diyenlerin oranı % 51 olmuştur. Burada öğrencilerin finansal donanım ve bunu kullanma yeteneği anlamında arkadaşlarına genel olarak güvenmediği görülmektedir.

Almış oldukları muhasebe-finance derslerinin finansal okuryazarlıkları üzerine etkisi sorulan katılımcıların % 48,3'ü evet oluyor demiştir. Yine aynı paralelde fakültede görmüş olduğunuz derslerin finansal okuryazarlığınıza etkisi oluyor mu sorusuna da % 45,2 oranında evet yanıtı alınmıştır. Öğrencilerin yaklaşık yarısı finansal okuryazarlıkla almış oldukları eğitim arasında ilişki olduğunu düşünmektedir.

Finansal okuryazarlıklarını ölçmek üzere katılımcılara yöneltilen sorulardan faizle ilgili sorunun % 85,8 oranında, enflasyon ve gelecek değerle ilgili sorunun % 42,3 oranında, faiz oranları ile tahvil fiyatı arasındaki ilişkiye dair sorunun % 51,3 oranında, hisse senedi ile yatırım fonlarının risklerinin karşılaştırıldığı sorunun % 37,8 oranında, enflasyon, gelecek değer ve reel gelirle ilgili sorunun % 51,6 oranında, tahvil ve hisse senetleri risklerine dair sorunun % 48,8 oranında, nominal faiz ve reel faizle ilgili sorunun % 12,8 oranında, yatırımın risk ve sürelerle rasyonelliğinin belirlendiği sorunun % 37,6 oranında ve ons altının kaç gram olduğuna ilişkin sorunun % 21,2 oranında doğru cevaplandığı görülmüştür. Sorularda daha detaylı bilgi istenmesi veya birkaç kavramın kullanılması gerektiğinde verilen doğru cevapların oranı düşmektedir. Soruların tamamı değerlendirmeye alındığında doğru cevap verme oranı % 43,2 olmaktadır. Buradan öğrencilerin ortalamanın biraz altında finansal okuryazar durumda oldukları söylenebilir. Bunu öğrencilerin kendilerini orta seviyede finansal okuryazar gördükleri sonucu ile birlikte değerlendirildiğinde; öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini olduğundan daha yüksek gördükleri çıkarımı yapılabilir. “Sınıf arkadaşlarınızı şirketinizin finans idaresinden sorumlu yöneticisi yapar mısınız?” sorusuna verilen yüksek orandaki “hayır” cevapları, ortalamanın biraz altında olan finansal okuryazarlık durumları ve kendilerini orta seviyede finansal okuryazar görmeleri birlikte değerlendirildiğinde ise; öğrencilerin arkadaşlarını değerlendirirken daha objektif yaklaşımlar sergiledikleri, konu kendilerini değerlendirmeye geldiğinde daha yüksek seviyede finansal okuryazar olduklarını belirterek objektiflikten uzaklaştıkları söylenebilir. Yapılan çalışmalarda katılımcıların kendilerini finansal okuryazar olarak olduğundan yüksek seviyede gördükleri sonuçları ile bu sonuçlar birbirini desteklemektedir.

Finansal bilginin sırasıyla beceri, tutum ve davranışlara dönüştürülmesi finansal okuryazarlıktır. Katılımcıların, finansal okuryazarlığın temelini oluşturan finansal bilgi düzeylerinin ölçülmesi 19 adet finansal kavramın bilinirliği ile sağlanmaya çalışılmıştır. Buna göre kavramlara çok iyi biliyorum veya biliyorum diye cevap vererek kavram hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olduğunu ifade eden katılımcıların oranlarına bakılmıştır. Basit faiz kavramı 74,6 bilinirlik yüzdesine sahip iken, bileşik faiz 65,8’dir. Nominal değer % 75,3 ile en yüksek bilinirlik düzeyindedir. Temerrüt faizi % 45,1, hazine bonusu % 62,4, EFT % 51,8, menkul

kıymet virmanı % 29,4, DASK % 29, yatırım portföyü % 42,9, vadeli mevduat hesabı % 74,9, reel faiz % 67,4, döviz tevdiat hesabı % 38,6, yatırım fonu % 61,6, bireysel emeklilik % 70,7, yatırım ortaklığı % 65,3, TMSF % 40,1, BDDK % 36,6, borsa % 74,2 ve çapraz kur % 46,2 bilinirlik düzeyine sahiptir. Finansal kavramların bilinirlik düzeylerinin ortalamasına baktığımızda ise % 55,36'dır. Katılımcıların ortalama düzeyde finansal bilgiye sahip oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin finansal bilgi düzeyi ortalaması ile uygulamalı sorulara verdikleri doğru cevapların oranı birlikte değerlendirildiğinde; orta düzey finansal bilgiye sahip bireylerin bu bilgilerini istenilen seviyede tutum ve davranışlara dönüştüremedikleri ya da finansal bilgi düzeylerini olduğundan yüksek gösterdikleri çıkarımı yapılabilir.

Çalışmada kadın ve erkek katılımcılar arasında finansal kavramlara ilişkin bilgi düzeyi ve finansal okuryazarlık açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür. Finansal kavramların bilinirlik düzeyi kadın katılımcılar için % 53,41 iken, erkek katılımcılar için bu oran % 58,37'dir. Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin incelendiği uygulamalı sorulara verdikleri doğru cevap oranları kadınlar için % 37,3 iken, erkekler için % 43,11'dir. Buradan erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre hem finansal bilgi düzeylerinin hem de finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalarda ortaya çıkan erkek katılımcıların kadınlara göre finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek çıkması sonuçlarını da destekler niteliktedir.

Çalışmaya katılanların sınıf düzeyleri ile finansal kavramlarla ilgili bilgi düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde, birinci sınıflar ile ikinci sınıf, birinci sınıf ile üçüncü sınıf ve birinci sınıf ile dördüncü sınıf arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. En yüksek finansal bilgi düzeyine dördüncü sınıflar sahip iken onları sırasıyla üçüncü, ikinci ve birinci sınıflar takip etmektedir. Birinci sınıfta hem muhasebe ve finansman eğitimlerinin hem de diğer eğitimlerin sınırlı seviyede öğrencilere sunulduğu, üst sınıflarda alınan eğitimlerle birlikte öğrencilerin daha donanımlı hale geldiği düşünüldüğünde sınıflar arasındaki anlamlı farklılıkların bulunması beklenebilir.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri arasından finansal okuryazarlık açısından anlamlı bir farklılık vardır. Finansal okuryazarlık ile ilgili uygulamalı soruları % 44,68 doğru cevaplama oranı ile üçüncü sınıflar en başarılı sınıf durumundadır. İkinci sınıflar % 41,53 doğru cevaplama oranı ile ikinci sırada iken, üçüncü sırada % 38,2 ile dördüncü sınıflar ve dördüncü sırada % 32,21 ile birinci sınıflar yer almaktadır. Bölümlerin sınıflara göre ders dağılımı da dikkate alındığında, birinci sınıflarda temel derslerin verildiği, ikinci sınıftan itibaren ise uzmanlık derslerinin yoğun olarak sunulmaya başlandığı gerçeği de dikkate alınarak fakültede sunulan derslerin finansal okuryazarlık üzerine etkisi olduğu söylenebilir. Bu durum muhasebe-financeman ağırlıklı dersler için de geçerlidir.

Finansal bilgi düzeyi diğer sınıflardan düşük çıkan birinci sınıfların yine finansal okuryazarlık sıralamasında da diğer sınıfların gerisinde yer alması pozitif bir ilişkiyi göstermektedir. Finansal bilgi düzeyi diğer sınıflardan yüksek çıkan dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi açısından ikinci ve üçüncü sınıflardan daha düşük seviyede bulunması dikkat çekmektedir. Bu duruma neden olabilecek farklı ihtimaller sıralayabiliriz. Dördüncü sınıflar kendilerini olduğundan daha yüksek finansal bilgi düzeyinde görüyor olabilir. Dördüncü sınıfların birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda almış oldukları eğitimler üzerinden uzun zaman geçtiği için finansal bilgilerinin, tutum ve davranışlara dönüştürememiş olabilirler. Çalışmada uzatmalı öğrenciler de dördüncü sınıf kabul edildikleri için onların finansal okuryazarlık seviyelerini düşürmüş olabilirler.

Finansal okuryazarlık ve finansal bilgi seviyelerinin sınıf düzeyleri ile olan pozitif ilişkisi, hem muhasebe-financeman ağırlıklı derslere hem de diğer derslere, sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin daha yoğun ve birikimli olarak maruz kaldıkları gerçeğiyle birlikte değerlendirildiğinde; başta muhasebe-financeman ağırlıklı dersler olmak üzere verilen derslerin finansal okuryazarlık ve finansal bilgi düzeylerini artırdığı çıkarımı yapılabilir.

Finansal bilgi düzeyi açısından bölümler arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bölümlerin finansal bilgi düzeyi yüksekten düşüğe doğru; Ekonometri, İktisat, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, Yönetim Bilişim Sistemleri şeklinde

sıralanmaktadır. Finansal okuryazarlık yönünden de bölümler arasından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bölümlerin finansal okuryazarlık düzeylerini yüksekten düşüğe doğru sıraladığımızda; Ekonometri, İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ve Yönetim Bilişim Sistemleri şeklinde bir sonuç çıkmaktadır.

Finansal bilgi düzeyleri daha yüksek gözükten Ekonometri, İktisat ve İşletme öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumları da diğer bölüm öğrencilerine nazaran yüksek çıkmıştır. Finansal bilgi düzeyini daha yüksek gören Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumu daha düşük çıkarken; Uluslararası Ticaret ve Lojistik öğrencileri bunun tam tersine finansal bilgi düzeylerini daha düşük görürken, finansal okuryazarlık durumları yüksek çıkmıştır. Finansal bilgi açısından diğer bölümlerden düşük seviyede gözükten Yönetim Bilişim Sistemleri öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumları da en düşük seviyede çıkmıştır.

Bölümlerde okutulan muhasebe-finansman dersleri ile birlikte finansal okuryazarlık durumları değerlendirildiğinde; bu derslerin daha yoğun verildiği bölümlerden İşletme ve İktisat öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumları diğer bölümlere göre genel olarak daha iyi iken, Maliye öğrencilerinin daha düşük çıkmıştır. Orta yoğunlukta muhasebe-finansman dersi alan Uluslararası Ticaret ve Lojistik öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumu diğer bölümlerden yüksek çıkarken, bu dersleri daha düşük yoğunlukta alan Ekonometri öğrencileri de finansal okuryazarlık açısından ikinci sırada bulunmaktadır. Buradan muhasebe-finansman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlık durumuna etkisi olduğu söylenebileceği gibi, finansla yakın ilişkili ekonomi ve istatistik derslerinin de finansal okuryazarlık üzerine etkisi olduğu ifade edilebilir.

Genel not ortalaması 2.00-2.49 aralığında olanlar ile genel not ortalaması 2.50-2.99 ve yine genel not ortalaması 2.00-2.49 aralığında olanlar ile 3.00-3.49 aralığında olanlar arasında finansal bilgi düzeyi açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Genel not ortalamasına göre finansal kavramların bilinirlik düzeyi sıralaması büyükten küçüğe doğru; 3.00-3.49, 2.50-2.99, 3.50-4.00, < 2.00, 2.00-2.49 şeklindedir. Aslında genel not ortalaması ile finansal bilgi seviyesi karşılaştırması

yapıldığında beklenen, GANO yükseldikçe finansal bilgi seviyesinin de yükselmesidir. Ancak burada finansal bilgi düzeyine daha yüksek katkı sağlayan derslerin ortalaması bilinmediği için kesin bir şey söylenemez. Ayrıca GANO aralıklarının grup büyüklüklerine bakıldığında; 2.00-2.49 aralığında 263 kişi, 2.50-2.99 aralığında 241 kişi, 3.00-3.49 aralığında 96 kişi, <2.00'de 90 kişi ve 3.50-4.00 aralığında sadece 28 kişi bulunmaktadır. Gruplar arasındaki yaklaşık 9 kata kadar çıkan kişi farkından dolayı buradan tam anlamıyla sağlıklı sonuçlar beklememek gerekebilir.

Finansal okuryazarlık düzeyini genel not ortalamaları üzerinden analiz ettiğimizde; genel not ortalaması 3.50-4.00 aralığında olanlar sorulara % 41,27 oranında doğru cevap vermektedir. 3.00-3.49 not aralığındaki öğrenciler % 38,66 ile doğru cevap verirken, 2.50-2.99 aralığındaki öğrenciler % 38,44'lük, 2.00-2.49 aralığındaki öğrenciler % 39,03'lük ve son olarak genel not ortalaması 2.00'ın altında olan öğrenciler de % 38,76'lık bir doğru cevaplama oranına ulaşmışlardır. En yüksek doğru cevaplama yüzdesine genel not ortalaması 3.50-4.00 arasında olan öğrenciler ulaşmış olup, gruplar arasında doğru cevaplama yüzdeleri açısından çok büyük farkların bulunmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak öğrenciler kendilerini çok abartılı seviyede olmasa da finansal okuryazarlık ve finansal bilgi açısından olduklarından daha yüksek seviyede görmektedirler. Erkek katılımcılar kadınlara göre daha yüksek seviyede finansal okuryazar niteliğine sahiptir denebilir. Bölümlere ve sınıflara göre finansal okuryazarlık ve finansal bilgi düzey farkları üzerinden muhasebe-finance dersleriyle birlikte diğer derslerin (ekonomi, istatistik vb.) finansal okuryazarlık üzerine etkisi olduğu çıkarımı yapılabilir.

Öğrencilerin daha sağlıklı finansal kararlar alarak hem kendilerine hem de içinde buldukları finansal sisteme fayda sağlayabilmeleri için öncelikle finansal bilgi seviyelerini artırmaları gerekir. Sonrasında ise sahip oldukları bilgiyi beceri, tutum ve davranışlarında sergileyerek yüksek seviyede bir finansal okuryazar olarak doğru finansal kararlar alırlar.

Gelecekte etkisi çok daha büyük finansal kararlar alması muhtemel olan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin

yükseltilmesi için finans ağırlıklı derslerin müfredat içindeki payları artırılabilir. Hızla değişen ve gelişen finansal ürün ve kavramlar açısından öğrencilerin yetkinliğinin artırılması için imkanlar dahilinde finans kuruluşlarında dönem içinde veya yaz tatillerinde staj uygulaması yapılabilir.

Genel olarak bireylerin finansal okuryazarlıklarının artırılması için bireyleri küçük yaşlardan itibaren formal veya informal finans eğitime tabi tutmak önemlidir.

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi adına yerel ve ulusal anlamda çeşitli çalışmalar yapılabilir. Sivas için yerel ölçekli Valilik, Belediye ve Üniversite işbirliği içerisinde çeşitli projeler geliştirilerek finansal okuryazarlık eğitimleri verilebilir. Bunun için Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN) veya Avrupa Birliği projeleri geliştirilerek sağlanan mali destekle bu konuda çok etkili çalışmalar yapılabilir. Ulusal düzeyde ise; Yüksek Öğretim Kurumu'nun koordinasyonunda üniversiteler işbirliğinde ülke çapında finansal okuryazarlık eğitimleri gerçekleştirilebilir. Finansal okuryazarlık eğitimi devlet politikası haline getirilip, Milli Eğitim müfredatlarına konulabilir.

Gelecekte gerçekleştirilebilecek çalışma tavsiyesi olarak; toplumun farklı kesimlerine (ev hanımları, esnaflar, ilköğretim öğrencileri, ortaöğretim öğrencileri, öğretmenler, işçiler, işsizler, ev sahibi olanlar, kiracılar, altın hesabı olanlar vb.) finansal okuryazarlık, finansal beceri, finansal bilgi, finansal tutum ve davranış çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abel, Mary Hinman (1921). "Successful Family Life on the Moderate Income: Its Foundation in a Fair Start. The Man's Earnings. The Woman's Contribution. The Coöperation of the Community". *JB Lippincott Company*.
- Aktaş, Burhanettin (2011). Finansal Farkındalık ve Finansal Eğitim Hazine Perspektifi. International Conference on Financial Education and Financial Awareness.
http://www.tcmb.gov.tr/yeni/konferans/financial_education/session5/Burhanettin_Aktas_Presentation.pdf, Erişim Tarihi: 01.11.2017.
- Akyol, Hayati (2005). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alkaya Aylin ve Yağlı İbrahim (2015). "Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama". *Journal of International Social Research*. 8(40) 585-599.
- Almenberg Johan & Säve-Söderbergh Jeny (2011). "Financial literacy and retirement planning in Sweden". *Journal of Pension Economics & Finance*. 10(4): 585-598.
- Altıntaş, Halil (2008). "Türkiye'de Para Talebinin İstikrarı ve Sınır Testi Yaklaşımıyla Öngörülmesi: 1985a" 2006". *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (30): 15-46.
- Altıntaş, Kadir Murat (2011). "The Dynamics of Financial Literacy Within the Framework of Personal Finance: An Analysis Among Turkish University Students". *African Journal of Business Management*. 5(26): 10483-10491.
- Altıntaş, Kadir Murat (2012). "Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. 5 (9): 151-176.

- Altun, Arif (2005). *Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar*. Ankara: Anı Yayınları.
- Ateş Sinem, Coşkun Ali, Şahin M. Abdullah, & Demircan Murat Levent (2016). “Impact of Financial Literacy on the Behavioral Biases of Individual Stock Investors: Evidence from Borsa Istanbul”. *Business & Economics Research Journal*. 7(3): 1-19.
- Barmaki, Nahid (2015). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1-242.
- Başaran, Mustafa (2005). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilgi Okuryazarlıklarının Değerlendirilmesi”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(3): 163-177.
- Bawden, David (2001). “Information and Digital Literacies: a Review of Concepts”. *Journal of documentation*. 57(2): 218-259.
- Bayazıt Hayta, Ateş (2011). *Aile Finans Sistemi İlişkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Bayram, Seliha Seçil (2010). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayram, Seliha Seçil (2015). “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”. *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*. 2(2): 105-135.
- Beal, Diana J. ve Delpachitra, Sarath B. (2003). “Financial Literacy among Australian University Students”. *Economic Papers: a Journal of Applied Economics and Policy*. 22(1): 65-78.
- Becker, Gary Stanley (1965). “A Theory Of The Allocation Of Time”. *The Economic Journal*. 75(299): 493-517.

- Biçer, Enis Baha (2016). “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20(4): 1501-1517.
- Bihari, Suresh Chandra ve Shukla, Sidhartha (2012). “Financial Literacy: Mutual Funds”. *SCMS Journal of Indian Management*. 9(2).
- Bowen, Cathy Faulcon ve Jones, Heather M. (2006). “Empowering young adults to control their financial future”. *Journal of Family and Consumer Sciences*. 98(1): 33.
- Capuano, Angelo ve Ramsay, Ian (2011). What Causes Suboptimal Financial Behaviour? An Exploration of Financial Literacy, Social Influences and Behavioural Economics, Financial Literacy Project, Research Report, The University of Melbourne, (540).
- Chen, Haiyang ve Ronald, P. Volpe (1998). An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*. 7(2): 107-128.
- Civan, Mehmet ve Cenger, Hatice (2010). “Finansal Yönetim Dersini Almış Öğrencilerin Finans Eğitimi Beklentilerini Ölçmeye Yönelik Yapılan Bir Çalışma”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (46): 84-99.
- Cleek Margaret Guminski ve Pearson T. Alan (1985). “Perceived Causes of Divorce: An Analysis of Interrelationships”. *Journal of Marriage and The Family*. 47(1): 179- 183.
- Clercq, De (2009). “Emerald Article: Do Our Children Know Anything About Money? An Exploratory Study”. *Meditari Accountancy Research*. 17(1): 1-13.
- Crain, Susan J. (2013). “Are Universities Improving Student Financial Literacy? A Study of General Education Curriculum”. *Journal of Financial Education*. 1-18.

- Çömlekçi, İstemi (2017). “İslami Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Katılım Bankaları Müşterileri Üzerine Bir Araştırma”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(63): 1423-1439.
- Demir, Tazegül (2009). “İlköğretim II. Kademe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Örneği)”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 4(3): 717-745.
- Durmuşkaya Sedat ve Kavas Yusuf Bahadır (2018). “Akademik Gelişim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma”. *Yönetim ve Ekonomi*. 25(3): 925.
- Er Fikret, Temizel Fatih, Özdemir Ali ve Sönmez Harun (2014). “Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(4): 113-126.
- Eskici, Yasin (2014). Seçilmiş Ülke Örnekleriyle Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Tasarruflar Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Friedman, Milton (1957). A Theory of The Consumption Frinction. <http://www.nber.org/chapters/c4405.pdf>, Erişim Tarihi: 07.05.2018.
- Gerek, Sevgi ve Kurt, Adile Aşkı (2010). “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümlerinde Ekonomi Okuryazarlığına İlişkin Göstergeler”. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(1): 87-97.
- Goel, Isha ve Khanna, Sri Ram (2013). “Financial Education as Tool to Achieve Financial Literacy”. *Eastern Economic Forum*: 338-345.
- Gökmen, Habil (2012). *Finansal Okuryazarlık*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Güler, Emine (2015). Hane halkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hilgerth Marianne A., Hogarth Jeanne M. ve Beverly Sondra G. (2003). "Household Financial Management: The Connection between Knowledge and Behavior". *Federal Reserve Bulletin*. 89(7): 309-322.

Hogarth Jeanne M. ve Marianne A. Hilgert. (2002). "Financial Knowledge, Experience and Learning Preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy." *Consumer Interest Annual*. 48(1): 1-7.

Hogarth, Jeanne M. (2002). Financial Literacy and Family and Consumer Sciences. *Journal of Family and Consumer Sciences*. 94(1): 15-28.

Hogarth, Jeanne M. (2006). Financial Education and Economic Development. Improving Financial Literacy. *International Conference hosted by the Russian G8 Presidency in Cooperation with the OECD*: 29-30.

Hopley, Virginia (2003). Financial Education: What is it and What Makes it So Important? Community Reinvestment Report, series, No. 1, Federal Reserve Bank of Cleveland.

<http://iibf.cumhuriyet.edu.tr/#> Erişim Tarihi: 01.10.2016.

<http://vcencyclopedia.vassar.edu/alumni/ellen-swallow-richards.html>., Erişim Tarihi: 01.02.2018.

<http://www.oecd.org/finance/financialeducation/37742200.pdf>., Erişim Tarihi: 01.02.2018.

<http://www.oecd.org/finance/financialmarkets/43138294.pdf>., Erişim Tarihi: 05.06.2018.

<http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20121116/0>., Erişim Tarihi: 01.02.2018.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid ., Erişim Tarihi: 10.09.2017.

<https://archive.org/details/successfulfamil00abelgoog>., Erişim Tarihi: 03.03.2018.

<https://foy.tbb.org.tr/turkiye-de-foy> ., Erişim Tarihi: 06.06.2018.

<https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/temel-bir-yasam-becerisi-finansal-okuryazarlik/>, Erişim Tarihi: 06.05.2018.

<https://www.ekodialog.com/Konular/finansal-farkindalik-nedir.html>, Erişim Tarihi: 05.03.2018.

<https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>, Erişim Tarihi: 01.12.2017.

<https://www.jumpstart.org/who-we-are/about/history/>, Erişim Tarihi: 24.12.2017.

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Banka+Hakkinda/Egitim-Akademik/Finansal+Okuryazarlik/>, Erişim Tarihi: 01.02.2018.

Hung Angela, Parker Andrew ve Yoong Joanne (2009). Defining and Measuring Financial Literacy. *RAND Corporation Working Paper*. 708.

Huston, Sandra J. (2010). “Measuring Financial Literacy”. *Journal of Consumer Affairs*. 44(2): 296–316.

Influences. Master of Science. Virginia Polytechnic Institute and State University. Blacksburg, Virginia. http://scholar.lib.vt.edu/theses/available/etd-10162007-143627/unrestricted/Thesis_BJ2.pdf, Erişim Tarihi: 08.05.2018.

Jappelli Tullio ve Padula Mario (2011). “Investment in Financial Literacy and Saving Decisions”. CEPR Discussion Papers 8220. *Centre for Economic Policy Research*.

Jorgensen, Bryce L. (2007). Financial Literacy of College Students: Parental and Peer Influences. Master’s Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University.

Kaderli Yusuf, Gümüş Umut Tolga ve Eskici Yasin (2016). “Seçilmiş Ülke Örnekleriyle Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Tasarruflar Üzerindeki Etkileri”. *Leges Hukuk Dergisi*. 7(73-75): 85-122.

- Kahraman, Yunus Emre (2015). Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Karaağaç, Alper (2015). Finansallaşma Sürecinde Finansal Okuryazarlık. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, Niyazi (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Khan M.Y ve Jain P.K. (2008). *Financial Management: Text, Problems and Cases*. New Delhi: Tata Mcgraw-Hill Publishing Company Limited.
- Kıran Funda, Çetinkaya Bozkurt Özlem ve Tunç Hakan (2018). “Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*. 1(1): 29-51.
- Kiliç Yunus, Ata Hacı Ali ve Seyrek İbrahim Halil (2015). “Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”. *Journal of Accounting & Finance*.
- Kim, Jinhee (2001). “Financial Knowledge and Subjective and Objective Financial Well- Being”. *Consumer Interests Annual*. 47: 215-241.
- Kocabıyık Turan ve Teker Türker (2018). “Finansal Okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(2): 117-144.
- Kurudayıoğlu Mehmet ve Tüzel Sait (2010). “21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi”. *Journal of Türklük Bilimi Arastirmalari*. 15(28).
- Longman. <https://www.ldoceonline.com/dictionary/literacy>., Erişim tarihi: 11.09.2018.
- Lusardi Annamaria ve Olivia S. Mitchell (2006). Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Well-Being. Pension Research Council Working Paper No:2006-1. Philadelphia.

- Lusardi Annamaria ve Olivia S. Mitchelli (2007). "Financial Literacy and Retirement Preparedness: Evidence and Implications for Financial Education". *Business Economics*. 42(1): 35-44.
- Lusardi, Annamaria (2006). Financial Literacy and Financial Education: Review and Policy Implications, NFI Policy Brief No. 2006-PB-11.
- Mandell Lewis ve Klein Linda Schmid (2007). Motivation and Financial Literacy. *Financial Services Review*. 16(2): 105-116.
- Mason Carolynne LJ (2003). Conceptualising Financial Literacy - An Ethnographic Study of School Governors. Loughborough University.
- Mason Carolynne LJ ve Wilson Richard (2000). Conceptualising Financial Literacy. Loughborough: Loughborough University.
- McDonald, Hayal (2010). Türk Vergi Sistemindeki Vergi Harcamalarının Etkinlik ve Verimlilik Açısından Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Mercan Nuray, Oyur Emine, Altınay Ayşenur ve Aksanyar Yaşar (2012). "Ekonomi Okur Yazarlığına Yönelik Ampirik Bir Araştırma". *Ekonomi Bilimleri Dergisi*. 4(2): 109-112.
- Modigliani Franco ve Brumberg Richard (1954). "Utility Analysis and The Consumption Function: An Interpretation of Cross-Section Data". *Post-Keynesian Economics*. 1: 388-436.
- Moore, Danna (2003). Survey of Financial Literacy in Washington State: Knowledge, Behavior, Attitudes, and Experiences. Washington State Department of Financial Institutions.
- Nicolini Gianni, Cude Brenda J. ve Chatterjee Swarn (2013). "Financial Literacy: A Comparative Study Across Four Countries". *International Journal of Consumer Studies*. 37(6): 689-705.

- Noctor Michael, Stoney Sheila ve Stradling Robert (1992). Financial Literacy: A Discussion of Concepts and Competences of Financial Literacy and Opportunities for Its Introduction into Young People's Learning. NFER Report for the National Westminster Bank. London, The United Kingdom, 21-24.
- Norman, Adamson Sigalla (2010). Importance of Financial Education in Making Informed Decision on Spending. *Journal of Economics and International Finance*: 2(10): 199-207.
- OECD (2005). Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies. <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/improvingfinancialliteracyanalysisofissuesandpolicies.htm> ., Erişim Tarihi: 17.07.2017.
- OECD (2009). *Financial Literacy and Consumer Protection: Overlooked Aspects of the Crisis*. OECD Publishing. <http://www.oecd.org/finance/financialmarkets/43138294.pdf> ., Erişim Tarihi: 14.06.2017.
- OECD (2012). Supplementary Questions: Optional Survey Questions for the OECD INFE Financial Literacy Core Questionnaire.
- Okka, Osman (2010). *Finansal Yönetim: Teori ve Çözümlü Problemler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Orton Larry (2007). Financial Literacy: Lessons from International Experience. Canadian Policy Research Networks.
- Özgüler, İsmet (2013). Bireysel Finansal Kaynakların Yönetiminde Bir Araç Olarak Finansal Eğitimde Dünya Uygulamaları ve Türkiye Karşılaştırması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öztürk Elvan ve Demir Yusuf (2015). “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama”. *Journal of Accounting & Finance*. (68).
- Öztürk Serdar ve Gövdere Bekir (2010). “Küresel Finansal Kriz ve Türkiye Ekonomisine Etkileri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 15(1): 377-397.
- Öztürk, Nazım (2014). *Para Banka Kredi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Paramasivan, C. & Subramanian, T. (2009). *Financial Managemet, New Age International (P) Limited Publishers*.
- Remund, David L. (2010). “Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy”. *The Journal of Consumer Affairs*. 44(2): 276-295.
- Rosacker Kirsten M., Ragothaman Srini ve Gillispie Michael (2009). “Financial Literacy of Freshmen Business School Students”. *College Student Journal*. 43(2): 391-399.
- Ryan, Joan (2009). *Personal Financial Literacy*. <https://books.google.com.tr/books?id=zdWrPiSGXY4C&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>., Erişim Tarihi: 15.08.2017
- Sabri Mohamad Fazli ve MacDonald Maurice (2010). Savings Behavior and Financial Problems Among College Students: The Role of Financial Literacy in Malaysia. *Cross-Cultural Communication*. 6(3): 103-110.
- Sarıgül, Haşmet (2015). “Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenilirlik”. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 13(1): 200-218.
- Satoğlu, Serhad (2014). Bireysel Yatırımcıları Koruma Amacı Olarak Finansal Okuryazarlık ve Türkiye Uygulaması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü.

- SPK (2012). *Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması Sonuç Raporu*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- SPK (2014). Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları. <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=1076&ext=pdf> ., Erişim Tarihi: 20.11.2017
- SPK (2015). Sermaye Piyasasında Değerleme Standartları Hakkında Tebliğ ile İlgili Basın Duyurusu. <http://www.spk.gov.tr/duyuru> ., Erişim Tarihi: 20.11.2017
- Temizel Fatih ve Bayram Fatih (2011). “Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 12(1): 73-86.
- Temizel, Fatih (2010). *Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB), (2011). Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim. http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/yayin/kitaplar/finansal_egitim.pdf ., Erişim Tarihi: 08.11.2018.
- Tversky Amos ve Kahneman Daniel (1981). “The Framing of Decisions and The Psychology of Choice”. *Science*. 211(4481): 453-458.
- VISA (2011). Financial Awareness. *İstanbul: Visa Europe*. <http://www.foder.org/wp-content/uploads/2013/09/Visa-Turkey-Financial-Literacy-Conference-2011-Whitepaper-ENG.pdf> ., Erişim Tarihi: 07.02.2018.
- Vitt Lois A., Reichbach Gwen, Kent Jamie L. ve Siegenthaler J. (2005). Goodbye to Complacency: Financial Literacy Education in The Us. 2000-2005, Insitute For Socio Financial Studies, Middleburg, USA.

- Volpe Ronald, Chen Haiyang ve Pavlicko Joseph (1996). “Personal İvestment Literacy Among College Students: A Surve”. *Financial Practice and Education*. 6(2): 86-94.
- Widdowson Doug ve Hailwood Kim (2007). Financial Literacy and İts Role in Promoting A Sound Financial System. *Reserve Bank of New Zealand Bulletin*. 70 (2): 37-47.
- Yardımcıoğlu Mahmut ve Yörük Ali (2016). “Türkiye'deki Finansal Okuryazarlığın ve Finansal Farkındalığın Durumu”. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 9(2): 173-207.
- Yazıcıoğlu Yahşı ve Erdoğan Samiye (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım Gülten ve Öztürk Cemil (2017). “Ekonomi Okuryazarlığı ve Eğitimine İlişkin Alan Uzmanı ve Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi”. *Erciyes Journal of Education*. 1(2): 1-22.
- Yılmaz Veysel ve Tuncay Merve (2012). “Finansal Liberalizasyonun Tasarruf ve Yatırım Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 26(3-4): 345-363.

EKLER

FİNANSAL OKURYAZARLIK ANKETİ

Bu ankette hiçbir şekilde kişiye özel bilgiler (ad, soyad, TC kimlik no vb.) istenmemekle beraber, vereceğiniz cevaplar gizli tutulup bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Değerli zamanınızı ayırıp anketi dolduracağınız için teşekkür ederiz.

Hamdi KAYA

Prof. Dr. M. Mustafa KISAKÜREK

Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman

1. Cinsiyetiniz?

- a) Kadın b) Erkek

2. Kaçınıcı sınıfta eğitim görmektesiniz? (Uzattmalı öğrenciler 4. sınıf olarak değerlendirilecektir.)

- a) 1. sınıf b) 2. sınıf c) 3. sınıf d) 4. sınıf

3. Hangi bölümde eğitim görmektesiniz?

- a) İşletme b) İktisat c) Kamu Yönetimi d) Maliye e) Çalışma Eko. ve End. İlş.
f) Ekonometri g) Yönetim Bilişim Sist. h) Ulus. Tic. ve Loj.

4. Genel not ortalamanız hangi aralıkta bulunmaktadır?

- a) <2.00 b) 2.00 – 2.49 c) 2.50 – 2.99 d) 3.00-3.49 e) 3.50 – 4.00

5. Finansal okuryazarlık durumunuzu nasıl görüyorsunuz? (1'i en düşük 5'i en yüksek düzey kabul ederek kendinizi 1-5 aralığında değerlendiriniz.)

- a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 e) 5

6. Bölümünüzde verilen muhasebe-finansman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlığınız üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Bilmiyorum

7. Sınıf arkadaşlarınızı şirketinizin finans idaresinden sorumlu yöneticisi yapar mısınız?

- a) Evet b) Hayır c) Kararsızım

8. Elinizde bulunan 100 TL'nizi yıllık %10 faiz oranı ile 2 yıllığına bankaya yatırdığınızı varsayalım. 2 yıl sonra bankadaki para tutarınız ne olur?

a) 110 TL b) 110 TL'den fazla c) 110 TL'den az d) Bilmiyorum

9. Enflasyon oranının yıllık %10 olduğu varsayılan bir ortamda banka hesabınızda bulunan 100 TL'nizin yıllık %5 faiz uygulamasıyla bir yıl sonraki gerçek değeri ne olur?

a) Değişmez b) Bugünkü değerinden az olur
c) Bugünkü değerinden fazla olur d) Bilmiyorum

10. Bir piyasada faiz oranları düşerse, bu düşüş tahvil fiyatlarını nasıl etkiler?

a) Etkilemez b) Tahvil fiyatlarını düşürür c) Tahvil fiyatlarını artırır d) Bilmiyorum

11. “Şirketlerin hisse senetlerinin getirisi genellikle yatırım fonlarının getirisinden daha çok risklidir.” cümlesinin doğruluğu hakkındaki düşünceniz nedir?

a) Doğru b) Yanlış c) Bilmiyorum

12. Yıllık gelirinizin 10.000 TL, enflasyon oranının ise %10 olduğu varsayımı altında 2 yıl sonra aynı reel gelir düzeyine sahip olmanız için yıllık gelirinizin ne kadar olması gerekir?

a) 10.000 TL b) 10.000 TL'den az c) 10.000 TL'den fazla d) Bilmiyorum

13. Tahviller hisse senetlerinden daha risklidir.

a) Doğru b) Yanlış c) Bilmiyorum

14. Faiz oranı %10, enflasyon oranı %5 iken vadeli mevduat hesabınızdan ne kadar net gelir elde edersiniz?

a) % 5 b) % 15 c) % 4,76 d) Bilmiyorum

15. Aşağıdaki hangisine yatırım yapmak daha rasyoneldir?

a) %150 prim yapması muhtemel bir taşınmaza

b) %180 prim yapması beklenen hisse senedine

c) Altına

d) Döviz

e) Yatırımların riskleri ve yatırım süreleri belli olmadığından bir şey söylenemez

16. Bir Ons altın kaç gramdır?

a) 30.10 b) 31.10 c) 32.10 d) 33.10 e) Bilmiyorum

17. Fakültenizde verilen derslerin finansal okuryazarlığınız üzerine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

a) Evet b)Hayır c) Bilmiyorum

18. Aşağıdaki tabloda yer alan kavramlar hakkında sahip olduğunuz bilgi düzeyinizi işaretleyiniz.

KAVRAMLAR	ÇOK İYİ BİLİYORUM	BİLİYORUM	DUYDUM AMA AYRINTISINI BİLMİYORUM	BİLMİYORUM
Basit faiz				
Bileşik faiz				
Nominal değer				
Temerrüt faizi				
Hazine bonusu				
EFT				
Menkul kıymet virmanı				
DASK				
Yatırım portföyü				
Vadeli mevduat hesabı				
Reel faiz				
Döviz tevdiat hesabı				
Yatırım fonu				
Bireysel emeklilik				
Yatırım ortaklığı				
TMSF				

BDDK				
Borsa				
Çapraz kur				

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hamdi KAYA
Uyuşu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 08.11.1985
e-posta : hmdkaya.hk@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Anadolu Üniversitesi/İşletme	2013
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Hukuk	Son sınıf öğrencisi
Yüksek Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi/İşletme	2019

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2009	Sivas Valiliği	VHKİ
2016	Yozgat Bozok Üniversitesi	Öğretim Görevlisi

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS () ÜDS () TOEFL () EILTS ()